

De vastatione armeniorum .xcviij.
De erroribus ipsorum .xcviij.
De quibusdam sancti francisci documentis & ostendit illius puritate .xcix.
Qualiter etiam absentia cognoscebat spiritum reuelante .c.
De abstinentia eius & vera humilitate .c.
De magnanimitate et fiducia eiusdem .ci.
Qualiter volucris? predicantibus .cii.
Quod et auibus? et bestijs ac piscibus? et elementis imperauit .ciii.
Quod illas precipue catenas amabat que figuraz christi preferunt ut oues et agnos .cv.
Quod christi nomen etiam in vermibus? & in cedulis & maxime in pauperibus honorabat .cx.
De miraculis gestorum eiusdem .cxij.
De orationibus eius assiduus et assidens in domino .cxij.
Qualiter in eius corpore apparuerunt stigmata passionis domine .cix.
De virtute orationum beati domini in animabus? conuertendis .cx.
De moribus eiusdem precipuis .cxj.
Qualiter spacium diei & noctis impendebat deo & proximis .cxij.
De felici transitu eiusdem .cxij.
De reuelatione gloriosi transitus? eius facta quibusdam fratribus .cxiiij.
De eleuatione sacri corporis eius .cxv.
De mortuis per eum in hungaria suscitatis .cxvj.
Adhuc de eodem .cxvij.
De ceteris eius miraculis ibidem exhibitis .cxviii.
De miraculis eius ostensis in lombardia .cxix.
De his que facta sunt in sicilia .cix.
De infirmitatibus? beati francisci quas passus est ante mortem .cxj.
De felici obitu eiusdem .cxj.
De confirmatione trium ordinum per papam gregorium .cxiiij.
De obitu quorundam virorum illustrium in regno francorum .cxiiij.
De aduentu regis hierusalem in franciam & obitu regis philippi .cxv.
De reditu regni francorum ad stirpem karoli .cxvj.
De itinere regis ludouici contra pictauenses & de simulato comite baldouino .cxvij.
De captione auignionis per regem ludouicum .cxviii.
De obitu ludouici regis et coronatione filij eius eiusdem nominis & transitu pape hononii .cxix.
De dissensione baronum francie a rege ludouico iunioris .cxxx.
De conuersione sancti anthonii ad ordinem fratrum minorum .cxxxj.
De predicationis gratia sibi diuinitus collata .cxxxij.
De felici transitu eiusdem .cxxxij.
De ipsius exequijs .cxxxij.
De canonizatione ipsius & miraculis .cxxxv.
De sancta elizabeth .cxxxvj.
De dispersione scholarum pisensium & quibusdam alijs .cxxxvij.
De itinere transmarino sub ducatu regis nauarrie & discordia inter fridericum & papam gregorium .cxxxviii.
De tyrannide papae iohannis et in turcos debachatione .cxxxix.
De ipsius? ac suorum destructione .cxl.
De longa tureorum a tartaris impugnatione .cxli.
De nobilitate et magnitudine regni turcie .cxli.
De opulencia eiusdem .cxliij.
De magnatibus? subiectis eius? dominio .cxliij.

De soldano ibidem constituto per francos .cxlv.
De probitate francorum contra tartaros .cxlvj.
De destructione quorundam turcie ciuitatum .cxlvij.
De itinere ludouici regis in pictauiam contra comitem marchie ac regem anglie .cxlviii.
De vastatione polonie et hungarie per batho ducem tartarorum .cxlix.
De vastatione regni turcorum .cl.
De coterino qui postea se voluit erigere in soldanum .clj.
De initio pontificatus? innocentij quarti et quibusdam incidentibus illius temporis .clj.

I. C. De impio friderico imperatoris secundi. et de expulsiōe orthois imperatoris. Ex historia francorum

Thone igitur ut superius dictum est. auctoritate innocentij pape qui eum creauerat reprobato. & imperij collati potestate priuato. barones alemanie philippi regis francorum consilio mediante. fridericum henrici quondam imperatoris filium ele-

gerunt unanimiter in imperatorem rogantes papam ut eius confirmaret electionem. Qui licet satis vellet. quia tamen ecclesia romana semper gravitate & maturitate in nouis rebus? obseruare consuevit. dissimulabat et quia progeniem illam non amabat. Itaque itaque fridericum imperatorem huius nominis secundum? cepit anno domini m. ccxj. Mundi vero quintimillesimo. clxxiij. videlicet post tres annos a morte philippi. & imperauit annis. xxxiij. Sicque de consilio regis francorum a baronibus vocatus? romam venit. & a romanis honorifice susceptus fuit. Inde discedens per mare venit in nauam. et ibi quoque cum gaudio maximo et honore susceptus? est. adiuantibus? bonefacio marchione matris ferratis. et ciuib? papiensibus? et cremonesibus? & omnibus? fere lombardie ciuitatibus? Transiens quoque et alpes intravit alemaniam et venit ostentiam. Cuius aduentum sciens ortho. sequebatur eum cum. ce. militibus. iamque per miserat famulos et equos suos. in eandem urbem ipsa die uenit. Itaque cum iam ab urbe per tres leugas distaret ortho cum suis viriliter repulsus est. Dicit tamen quod si fridericus? per tres horas moram fecisset. alemaniam nunquam intrasset. Ortho ergo a ostentibus? sic repulsus? accessit beumelisis et iniurijs afficiebat. eorumque filias et uxores violabat. non minore dedecore quam a ostentibus? est repulsus. Fridericus autem ab hispanis tanquam ab alijs impijs baronibus? est receptus. Eodem anno celebratus est colloquium apud vallē coloris. mediante methensi episcopo. inter fridericum imperatorem. et philippum regem francorum. Cui tamen non interfuit ipse rex. sed ludouicus? filius? eius cum regni magnatibus. Percussere autem inter se sedus amicitie perpetuum. sicut fuerat inter predecessores eorum. Eodem anno rex philippus? totum pisum in circuitu circūsepsit. Et licet te iure scripto propter publicum regni commodum in alieno fudo posset engere muros atque fossata. ipse tamen iuri preferens equitatem. ea que per hoc incurrebant homines. de proprio fisco openabat. dāna.

R. De memilini regis. et albigensium destructione. Ex autem quidam saracenus nomine memilinus? id est rex regum. exercitu collecto paganos infinitos. fines hispanie aggressus? et in supbia magna contra christianos loquens. obtulit eis bellum. Qui pugnantes contra eum. in fide et nomine christi

vicerunt illū. ubi fuerūt viri fortes de regno fran-
corum. et miles pbatissim⁹ rex aragonum. Qui
etiā in signū victorie. romā misit lanceā et vexillū
mēmiliū. et adhuc in ecclesia beati petri posita est
in loco eminenti. Eodē anno lauallū a nostris ob-
fideatur. et innumera multitudo nostrorū iuxta ca-
strum quod dicitur mons gaudiū trucidat. Globum
autē igneū sup̄ eorū corpa celitus descēdere multi-
tūc vidēt. Epi vō et abbates cōueniūt et cimiterio
dedicato sepeliūt corpa mortuorū. Capiēq; lauallū
Obsideē autē pennesen agenois castrū inexpugna-
bile. et post longam obsidionē custodes castrī sal-
uis reb⁹ et corpibus castrū reddūt. Milites. lxxiii.
in castro reperi. suspēdio pūmūt. Rogus extruitur
datur optē. et multi malūt obui qz deferere pūaz
sectam. Cohortantes em se mutuo. stinuo rogum
interant. Domia castrī grauida que de fratre vel fi-
lio se cōcepisse dicit. in puteū pūciē. et acutius la-
pidem sup̄ eam pūnus cumulat. Apud le monicas
quedā matrona nobilis moriē. et sudario inuoluta
reseruat. Et dū exequie p̄parant. resurgens de mor-
te. dicit beatā magdalenā sibi labia tetigisse. et se
statim spm̄ resūpisse. In festo vero eiusdē festina
venit reliquā cum sudario. et multis testibus sue
mortis. **C. III.** **De recessu reginaldi comi-
tis bolonie a regno francie.**

Anno domini. M. ccxii. reginald⁹ de dono
martio. comes bolonie. diruit quandā for-
tericiā quā philipp⁹ beluacensis episcopus
cognatus regis. in pago beluacensi exerat. pro eo
qz videbat damna facere terre comitis clauicē
que cognata ipsius erat. Ob hoc idē episcopus quā
dā aliā diruit munitiunculā. in foresta de halmes. a
dicto coite de nouo fundatā. vnde orta est discor-
dia inter ipsū comitē ex vna parte. & p̄fatu ep̄m
ac nepotes eius filios roberti comitis ducarū. ex
altera. Eratq; comes ipse bolonie regi suspectus
non ppter hanc guerrā tūc. sed quia castrū in expu-
gnabile moretoniū dictū. in finio britannie. mio-
ris et neustrie hominib⁹ armatis et victualib⁹ mu-
nierat. Et insup̄ etiam quia nuncios suos in regni
p̄iudiciū ad othonē impatorē et ad iohānē regē
re dicebatur mittebat. Petijt ergo ab eo rex. vt ei
munitiōes suas traderet. quas cum ei cōtra ius et
consuetudinē patrie denegasset. cōgregato exercitu.
rex ad p̄dictū castrū accessit. ipsumq; p̄cē spez
infra triidū expugnās. quarto die p̄ vim cepit. &
eo fidelibus suis munito. inde acies in bolonie par-
tes direxit. Videns autē comes fortitudinē regis
cui resistere non poterat. totū bolonie comitatum
omīq; castella ludouico regis filio dimisit. a quo
totū illud feudaliē tenebat. Rex vero iam totū co-
mitatū moretonij et domi martini. et albamariue
et insulā bonā. & domni frontē. omīaq; illis appē-
dentiā occupauerat. que omnia idē comes tam do-
no qz regis potentia possederat. Sic ergo comes
a toto regno recedens. ad comitē barā cognatum
suū accessit. et apud eum in ansit. **C. III.**

De morib⁹ eiusdē coitis. et ei⁹ federe cū rē aglie.
Nō quidē comite nēnulla erat laudabilia. s;
plura etiā lauti straria. nam ecclesias de p̄mēs
fere semp̄ excommunicat⁹ erat. viduas & orpha-
nos depauperabat. sed et vicinos suos nobiles
odio p̄sequens eorū municipia destruebat. accepta
quidē a rege philippo licētia. qui eum olim multū
diligebat. Et licet vxorē haberet nobilissimā cui⁹
gratia bolonie comitatū obtinebat. & cui⁹ filia re-

gis philippi filio nupta erat. sp̄etis tamen eius am-
plexibus cum alijs mulierib⁹ scortis. etiā ocubinas
publice circūducebat. Cum autē excommunicat⁹ eēt
ad excommunicatos se trāstulit. et cōfederat⁹ est im-
patori othoni. ac iohanni anglozū regi. Hos enim
papa excommunicauerat. othonem quidē. quia beati
petri patri moniū occupabat. Iohannem vero qā
stephanū opimiois sancte virū. cantuariensē archi-
episcopū ab ipso papa cōsecratū ad sedē suam acce-
dere non sinebat. Quinetiam omnes ep̄os a regno
suo elecerat. omnesq; res ecclesiarū & bñficia mo-
nachorū fisco applicauerat. atq; in vsus p̄prios iā
per triennū ouertebat. Idē autē archiepiscopus & alijs
episcopi in regno francozū exulabāt. a rege philip-
po liberaliē recepti. Idē autē comes ante cōfēdera-
tionem p̄dictā per nūcios petebat absolute resti-
tutionem terre sue. sed rex offerebat ei tūmō sub-
p̄ditiōne. videlicet si stare vellet iudicō regalis au-
le. Anno p̄notato niuernis cathedralis ecclesia cō-
flagrat. Raimund⁹ comes tholosan⁹ hereticus iu-
dicatur. et sup̄ hoc cōdemnatur. **C. V.** **De
p̄paratiōe itineris philippi regis in angliam. et de
crucisignatiōe puerozū.**

Eodem anno rex philippus cōciliū sueffio-
nis suocauit. cui cum regni p̄ceribus etiā
brabancie dux interfuit. ei⁹ rex ibidē fili-
am suā iuuenclā noīe mariā philippi comitis ita-
licij relicta dēponsauit. Ibidē quoq; de transfre-
tando in anglia tractatū fuit. Placuitq; baronib⁹
sermo. & sponsonderūt qz p̄sonaliē transfretarēt
cum rege philippo. Causa vero que regem ipsū ad
transfretandū in anglia mouebat hec erat. ut ep̄os
in regno suo exulantes ecclesijs suis restitueret. ibi
q; diuinū officiū quod iam per septennū in tota an-
glia cessauerat. renouari faceret. et vt regem ipsū
iohannē qui nepotē suū arcturū occiderat. qui &
plurimos puulos obfites suspenderat & innumera
flagicia p̄petrauerat. vlt̄ pene odigne subijceret. vlt̄
a regno p̄orsus expellens s; m̄ interpretatiōe agno-
minis sui sine terra efficeret. Solusq; ferand⁹ co-
mes flandrensīs suū regi philippo negauit auxiliū
nisi prius ei duo castella redderet. que ludouicus
filius eius tenebat. s. ariam & sanctū audomarum
Rex autē obtulit ei scambiu ad estimatiōem iustaz
eorundē castrozū. At ferand⁹ hac cōpensatiōe
non accepta recessit. quia iam regi iohanni mediā
te comite boloniensi cōfederatus erat. vt tūc p̄mo
apparuit Anno quoq; p̄notato parui pueri vsq;
ad. xx. circiter milia vt estimatum est cruce signati
sunt. ac per legiones ad diuersos maris portus. vi-
delicet massiliā et brundisiū puenientes manes et
vacui redierūt. Ferebatur autē qz vetul⁹ de monte
qui arfacidas a puericia nutrire cōsueuerat. duos
clericos cismarinos i carcere detinuerat. nec vnq;
eos dimittere voluit. donec ab eis vt regni frācie
pueros sibi adducerent. firmā p̄missione accepit.
Ab his ergo estimabant p̄dicti pueri quibusdā fal-
sis rumorib⁹ visionū atq; p̄missionib⁹ ad se cruce
signandos illecti. Eodē anno sic venit maxim⁹. &
anno seq̄nti vero magnus fit terre motus. Mimos
quoq; a curia sua fugat rex philippus dāns exēplū
alijs p̄ncipibus. **C. VI.** **De recōcilia-
tiōe vigeburgis regine. & itinere philippi regis
vsq; in flandriā**

Anno domini. M. ccxiii. nauigio ad eundū
in anglia iam p̄ato. rex philippus vigebur-
gem vxorē suā a qua iam per annos. xvj. et aplius

dissenferat in gratia recepit. ex quo fr̄corū pplis plurimū exultauit. Venit itaq; rex cū exercitu suo boloniā. & ibi p̄ dies aliquot naues hoiesq; suos hinc & inde venientes expeētans. trāsiuit vsq; graueringas villam opulētā in finibus flandrie supra mare litam. ad quā tota classis eius secuta est eum. Ibi ex op̄dicto ferzandus expeētatus nec venit. nec in aliquo satis fecit. licet ad eius petitiōez ille dies ad satisfaciendū de omnibus retroactis eidem affi gnatus a rege fuerit. Itaq; ouiscato baronū cōsilio qui de omni p̄uincia regni ouenerāt. rex dimisso p̄posito eundi in angliā. diuertit in flandiā. cepitq; casellū et iprā. ac totā terrā vsq; brugiaz. classisq; sua p̄ mare secuta est eum vsq; ad portū p̄pe brugias nō mine dam. facta etiam volūtate sua de brugis. p̄fectus est gandauū. relictis ibi paucis militibus & satellitib; ad custodiā nauū. p̄positū em ei? erat adquisito gandauo trāsfretare in angliam. Dum aut̄ eēt in obsidione gandauū. venerūt de angliā reginald? bolonie comes. et guillerm? comes salesburiensis. qui cognominat? est longa spata. hugo de bouis. & alij multi. quib; etiā ferzand? eoz p̄fciens aduentū cum isaginis & bloecinis atq; flandrensibus occurrit. Sicq; subito irruētes occu pauerūt naues. que per litora erant dispse. q; portus licet mire amplitudis eēt. non potat omes capere cum eēt numero. M. dcc. Omnes igitur extra portū inuentas adduxerūt. et in crastino portū ac villā obsederūt. Quo audito rex obsidione gādaui dimissa reuersus ad obsessos obsidione soluit. et illos vsq; ad naues fugauit. multisq; occisis et submersis vsq; ad duo fere milia. Plures quoq; p̄bos ac strenuos captos adduxit. sicq; cū victoria dam reuertens residuas naues victualib; et alijs reb; euacuari precepit. igneq; immisso ipas et villā ac totam in circūitu regionem incendio cōsumpsit. receptis obsidibus de gandauo. iprā. brug. isula. duaco. in frādiā rediit. Porro gandauū ipre brug. obsides p̄. xxx. milibus maris argēti i pace reddidit. Insulā vero p̄pter maliciā habitantiū in ea fūdit? euerit. Cassellū semidirutū reliquit. duacuz in sua manu retinuit. Interim autē dum hec agerent. rex iohannes metuens ne cum clero oporteret. nūcios ad papā misit. Qui pandulphū subdiaconū suū in angliā mittens. pacē inter regē & clerū vt potuit. refozmauit. q̄ quidē op̄posito quātū ad restitutionē possessionū ecclesie et cleri valuit. s; q̄ntū ad ablatōrū restitutionē n̄laten? ē seruata. licet ipse iuramento ad vtrāq; se astrinxerit. **C. VII. De bello papienſi & cremonensi ſtra mediolanſes.**

Eodem anno factū est bellū in cremonensi eritorio. Cum em̄ āno p̄cedētī secūdo iues papienſes p̄ducerēt fridericū electū romanorū vsq; cremonā. mediolanite positis insidijs pugnauerūt cum eis iuxta budam urbem. a friderico magno impatore auo istī. lū. iam ānis elapsis fundat. nō tam in p̄sentia friderici ausi sūt eos aggredi. sed ipso apud cremonā relicto cuz iā inde redirent. p̄siliunt illi de latibulis. & eos eximpulsi sunt adorti. **C. VIII. De tam ipsi q̄ cremonē ſtra mediolanitas odiū immortale oeperunt. sed vindictā caute distulerūt. At mediolanite qui ſemp immortali odio totū genus friderici magni p̄secuti sunt. olim siquidē eos in bellis cōficiens papianis auxiliantib; omes eorū turres oplanauerat non expectauerūt sibi bellū iſerz. sed exercitu congregato fines cremonēsiū aggredi sūt. Sed et cre**

monenses eductis copijs multo minorib; iuramēto firmanerūt q̄ si ogressus fieret. null? eoz p̄te vel homini capiēdo vacaret. sed agmie oferto & inuoluto cuneos hostiū penetrarēt. Cum autem eēt dies pentecostes. supplicauerūt cremonēses vt p̄pter diem ſactū differerēt pugna saltē vsq; i crastinum. Quod cum illi negarent. papiani cum eis ogressi sunt. & breuē de illis triūpharūt. Nec multo post mediolanite recollectis virib; fines papianorum intrauerūt qui eductis copijs eos aggredi sunt. Et licet mediolanite ad retardandū eorū impetum ignē domib; et castris imposuissent. ipsi tū per medios ignes cum furore trāseūtes. eos ab obſidione fugauerūt. multos ex eis inficientes. multosq; capientes. Sic ergo mediolanite bis eodē anno victi sunt. domio variā heresiū crimē in eis vindicante. et fauorē illiētū quē ipsi ſtra dei voluntatē othoni deposito impendebāt. Eodē anno qui fuit regni iohānis regis anglie. xij. idem iohānes spontanee de omni ſilio baronū suo obtulit & libeſceſſit deo et aplis eius petro & paulo. ac ſancte romane ecclesie. ac domio pape innocētiō. iij. eiusq; ſucceſſorib; totū regnū anglie. totūq; regnū hibernie cum omni iure ac p̄uientijs ſuis p̄ remiſſione peccatorū ſuorū. ac totū generis ſui viuo & defunctorū. Et fecit ac iurauit homagiū p̄ dictis regnis deo ac aplis p̄dictis & innocentō pape tercio vt ea decetero tanquā feudarij reciperet ac tene ret ab ipso papa. eiusq; ſucceſſorib;. Ad cuius in dictum ſtatuit vt de p̄p̄ijs redditib; p̄dictorū regnorū p̄ omni ſeruicō ac ofuetudine. ſaluo p̄ cia tenario beati petri. ecclesia romana mille marcas p̄cipiat annuat. videlicet in feſto ſancti michaelis quingentas. & in paſca quingētas. Septingētas ſc; p̄o regno anglie. ac trecentas p̄ regno hibernie ſaluis ſibi et heredib; ſuis iuſticijs & libertatibus atq; regalibus ſuis. **C. VIII. De trāſitu iohānis regis anglie in andegauā. & guarino epo ſiluanenſi. & gaufrido epo meldenſi.**

Anno eodē iohannes rex anglie in aquitaniam trāſfretauit. ac rupelle applicuit. nec multo post reconciliat? est comiti marchie et gaufrido de laudimiano. alijsq; p̄cerib; aquitanicis. qui p̄i? fauebāt regi francozū philippo. quorum fretus auxilio trāſiens in andegauā occupauit andegauū. & castrū quod bellūforte dicitur. et quedā alia. Miſſi quoq; curſores eius cū turba militum. collegerūt p̄dam tranſ ligerim iuxta n̄. in eum. Ad quos repellendos incaute cum paucis militib; robert? comitis drocarū primogenit? capē? est ab eis cum. xiiij. militib;. Petrus autē eiufdē comitis filius filiam guidonis de thoarco ſororē vterinam arcturi ex p̄te matris ſue duciſſe britānie in uxore duxerat. et cum eadē a rege philippo totum britānie minoris ducatū acceperat. Hic ludouico ipſius regis filio p̄ſtabat auxiliū ofinia p̄tegens ac deſenſas. Alionordis autē ſoror eiufdē arcturi primogenita gaufridi quodā eiufdē p̄uincie ducis primogeniti fratris iohannis regis anglie ab ipso iohāne capta in angliā tenebat incarcerationa. Nolebat ſi quidē illā alicui matrimonio iungi. timens p̄ eā a mettere iura regni. Eodē āno gaufrid? ſiluanenſis eps. tū etate q̄ corpulentie p̄dere. iſufficētem ſe ſentiens oneri quod iā per ānos. xxx. portauerat. impetrata quidē in a papa licentia renuntiavit ep̄atui. ſc; trāſtulit ad moāſteriū karoli loci. Cui ſucceſſit fr̄s garin? hoſpital' hieroſolimitani

pfeſus. qui regis philippi ſolitarii ſpecialis effectus
ſecundus a rege fideliter negocia regni tractabat
Eccleſiarum quoque neceſſitates tanquam vir ad plenum
li terat? omni ſtudio procurans earum libertates ac pri-
uilegia inuiolata ſeruabat. ſed & gauſius? vir ſan-
ctiſſimus meldenſis epus. ſimiliter epatus renuncia-
uit. & in monaſterio ſancti victoris piſienſis. diui-
ne contemplationi ſe artius inuicpauit. Qui etiam in
alia ſanctitatis opa quibus viriliter inſiſtebat. ab-
ſtinentiam inaudita obſeruans ſingulis annis in qua-
dragefima. et in aduentu domini terciu in ſeptimana
cibum. potum vero nunquam ſumere ſolueuerat. In alijs
autem temporibus raro. & tam amara iſtipidaque come-
debat & bibeat. ut vix ab alijs guſtarent homini-
bus. Huic quoque ſucceſſit guillemus cantor piſie-
ſis. Sicque fuerunt eodem tempe tres vterini fratres
eſi. filijque galterij quondam francie camerarij. ſte-
phanus nouionenſis. petrus piſienſis. & guillemus
melzenſis. **C. IX. De bello noſtrorum**
etra albigenſes. & nece regis aragonum.

Hoc eodem anno in ſepte mbri omiſſum
eſt mirabile prelium in terra albigenſiu. Qu-
quennio naque iam elapſo cum viri venera-
biles archiepi petrus ſenonenſis. & robertus rotho-
magenſis. epi vero robertus baiocenſis. & reginaldus
carnotenſis. & alij plures. ſed et odo burgundie dux
ac henricus comes niuernenſis. et alij multi barones
et infiniti populi de regno francozum cruce ſignati in
res illas ad debellandum hereſim nuptias deſertantes
et carnem comedi prohibente. aliaque fidei operaria af-
ferente. accinſi fortitudie deueniſſent. vtrique bi-
turum opulentiſſima cepiſſent. lxx. milibus hominum et
amplius in ea cruciatis. ac funditus euerſiſſent. in
de quoque ad vrbem carcassona accedentes eam in bre-
ui debellaſſent repatriare volentes. inuocata ſpi-
ſancti gratia de omni aſſenſu ſimonis metiſſortis
comitis elegerunt. ut chriſtianorum preſent exercitui to-
ti que terre illi. Qui priuatum comodum utilitati publi-
ce poſtponens. vrbes & etiam caſtella debellauiſſet. he-
reticos et eorum fautores interire ſeuu morte coegit
et multa dei prelia geſſit. multasque victorias non ſi-
ne diuino miraculo conſecutus eſt. Ad vltimum vero
rex aragonum & comes ſancti egidij. comes etiam
faſi & alij infiniti obſederunt eum in caſtro quod vo-
catur murellum. Qui cum non haberet ſecum niſi. cc.
et. lx. milites. & circiter quingentos equites ſatellites
et pegrinos. petites vero ſeptingentos inermes. au-
dient miſſa. inuocata ſpiſancti gratia de caſtro ex-
euntes pugnauerunt cum eis. & inaudito fere mira-
culo. xvii. milia de exercitu percufferunt. ipſumque regem
aragonum occiderunt. Porro de omni numero ſuo
non niſi. viii. pegrinos illo die prouiderunt. Hunc ita-
que ſimonem in preliis illis propter virtutem eius admi-
rabilem populus comitem forte vocabat. Qui cum eſſet
in bellis ſtrenuiſſimus. quotidie tamen miſſa & omnes
horas canonicas audiebat. **C. X. De ſancta**
maria de oegnes. et in gro iacobo de victriaco

Acto

Anno etiam prenotato. ſ. ab incarnatione domini
M. ccc. lxxiii. ſancte & admirabilis vite ſancta
maria de oegnes in epatu leodiensi obiit.
cuius vitam magiſter iacobus de victriaco diligenter
ſcripſit. Hic etiam iacobus ante fuerat in villa
prope piſius que dicitur argentoliu preſbiter prochialis
poſtea vero ſeculare vitam relinques in monaſte-
rio de oegnes factus eſt canonicus regularis Cuius
idem prochie cura cum ei omiſſa eſſet. etiam marie

in eadem prochia ouerſanti propter vite ipſius ſancti-
tatem valde familiaris effectus eſt Cui etiam illa ſpe-
ciali ut ſere gratia orationibus ſuis impetravit. Un-
de & ipſe crucem contra albigenſes in francia predi-
cans. eloquij ſuauiſſime atque dulcedine multos atque
innumerabiles ad ſignum crucis accipiendum prouo-
cauit. Poſtea vero factus eſt epus aconenſis. & in
de tranſlat? auctoritate apoſtolice factus eſt epus
tuſculanus ſedis apoſtolice cardinalis. Tamen ex vi-
ta preſenti migrans. fecit corpus ſuum apud oegnes
deferri. & in eadem eccleſia in qua illa quondam ei de-
lecta ſepulta fuerat ſepeliri. Hic etiam volumus vniu-
aliud ſcribere in quo multa de naturis rerum & preci-
pue de mirabilibus que in tranſmarinis partibus repe-
riunt inſeruit. Sed et cum vita predictae marie de
ſanctis mulieribus que tempe ſuo in partibus leodiensium
abundabant multa bona ſcripſit. & earum detractores
acriter reprehendit. ac venerabili tholoſano episco-
po fulconi loquens ita dicit. **C. XI. De ſan-**
ctis mulieribus que tunc abundabant in partibus leo-
dij. Iacobus de victriaco

Pater ſancte paſtor thoſolane. noſti quia
cum venires ad preces noſtras te narrate au-
diui quod reliqueras egiptum in partibus tuis. &
tranſiens per deſertum. terram promiſſionis in leodij par-
tibus inueniſti. Cum enim in partibus tuis multos de
partibus noſtris cruce ſignatos contra hereticos fide ſer-
uantes. in tribulatione mira patientiam habentes. in
opibus miſericordie abundantes cognouiſſes. imo
ſic michi dixiſti quodam mulieres magis pro vno ve-
niali lugentes. quam homines in partibus tuis pro mille mor-
talibus mirarentis. veniens ad preces noſtras ſicut au-
diſti. ſic vidisti. imo & pluſquam audiſti. Vidisti enim
et gauſus es in ortis liliorum domini. multas ſanctas
rum virginum cateruas in diuerſis locis. que ſpiciunt
pro chriſto carnalibus illecebris & contemptis pro amo-
re regni celeſtis huius mundi diuitijs. in paupertate
et humilitate ſponſo celeſti adherentes. labore ma-
nuum tenues victum quebant. Licet enim preces earum
diuitijs multis abundarent. ipſe tamen obliuiſcentes
populum ſuum et domum patris ſui. malebant anguſtias
paupertatis ſuſtinere. quam male adquiſitis diuitijs abu-
tare. vel inter pompas ſeculares cum piculo re-
manere. Vidisti & gauſus es ſanctas & deo ſer-
uientes matronas quod zelo iuuenulaz puritiaz
oſeruarent. & eas in honeſto propoſito. ut ſolum cele-
ſtem teſtiteraret ſponſum. ſalutaribus monitis inſtru-
erent. Ipſe etiam vidue in ieiunijs et orationibus. in vi-
gilijs & laboribus manuum. in lacrimis & obſecratio-
nibus domino ſeruientes. ſicut maritis ſuis prius pla-
cere nitebantur in carne. ita imo amplius ſponſo cele-
ſti placere ſtudebant in ſpiritu. frequentique ad memo-
riam reuocantes illud apoſtoli. Vidua que in teli-
cijs viuit mortua eſt. & quod ſancte vidue que ſancto
rum neceſſitatibus comunicant. que petes pauperum la-
uant. que hoſpitalitate ſectant. que opibus miſeri-
cordie inſtitunt. fructum ſexageſimum promerent. Vidisti
et gauſus es ſanctas etiam mulieres in matrimo-
nio deo deuote ſeruientes. filios ſuos in timore do-
mini erudicentes. honeſtas nuptias et thorum immacu-
latum cuſtodientes. ad tempus orationi vacantes.
& poſt in idipſum cum timore dei reuertentes. ne
temptarentur a ſathana. Multe tamen ex oſenſu ma-
ritorum a licitis amplexibus abſtinentes. celibe & ſe-
re angelicam vitam ducentes. tanto maiore corona ti-
gne ſunt. quanto in igne cupiſcentie non arſerunt
C. XII. De illis qui detrahunt eis

Vidisti et miratus es. imo etiā valde tristatus. quosdā etiā impudicos & totius religionis inimicos hoīes. predictarū mulierū religionē malicōse infamātes. & cania rabie cōtra mores sibi perarios oblatrātes. & cum nō haberēt ampli⁹ quid facerent. noua noīa oīa oīa eas fingeāt sicut iudei chriſtū ſamaritanū. chriſtianos vero galileos appellabāt. Nec mirū Egiptij eī abominantur oues. & homines tenebrosi & malicōsi innocētium simplicitatē derident in potus & epulas. inter ebrietates & crapulas vitaz abſtinentiū lacerātes. vnde cum quidā ſanct⁹ adhuc de ſancti bernardi monachis. in abbatiā quē dicē alua domio militaret. & ex simplicitate dubitaz cuius modi eēnt mulieres et homines qui quibusdā nouis nomibus a malicōsis appellarent. hī oī in oratōne reſpoſū accepit a ſpū ſancto. Inuenientē i fide ſtabiles. & in ope efficaces. Extūc ſenex ille tanta dilectōe illis adheſit. qd non poſat ſuſtinere qd aliquis coram ſe malū diceret de eis Ipſe autē mirabili patientiā op probria ſuſtinuerūt & pſecutōnes. frequēt ad memoriā reducentes illud euāgelicū. Si de mūdo eſſetis. mūdo quod ſuū erat diligeret. Et iterū. Nō eſt ſeruus maior domio ſuo. Si me inquit pſecuti ſunt etiā & vos pſequentē **C. XIII.** De pbatōne ſanctitatis earū.

Sed qm̄ ſcriptū ē. a fructib⁹ eorū cognoſce tis eos. qd vere deo adheſerint in vaſtatione leodiensis ciuitatis ſatis optū eſt. Que em̄ ad eccleſias ofugere non poterāt in fluuiū ſe p̄iiciēbāt. magis ſic eligentes mori qd damnuū caſtītatis vel virginitatis incurrē. Quedā etiā in ſtercorarias ſentinas p̄ſiliētes. malebāt extingui ſero re qd ſpoliari v̄ginitate vel caſtitate. Itaqz tamen elen. ens ſponſus ſponſis ſuis dignat⁹ eſt p̄uidere qd in tāta multitudine non eſt inuenta aliqua que morte corpis vel detrīmentū incurreret caſtītatis Cum autē vna ſanctarū mulierū piculoſe laboraret in flumine. duo ex hoſtib⁹ cum nauicula ad eaz venientes in nauim eā traxerūt vt ei turpiē omiſcerētur. Sed quid eēt caſta inter leones. agna inter lupos. columba inter accipitres. maluit iterū fluuiū ſubmergi qd corrumpi. A nauiqz p̄ſiliit in vndas. dumqz nauis ex impetu ſalientis mergere. ſimul illi duo merſi pierūt. Illa vero p gratiā dei ſine dāno corpis & aīme obſeqnte fluuiū ad ripā puenit. Mirādiſqz plus miranda ſuccedūt. cum diuturna & intolerabilis fames p trienniū in regno francie & in magna impij pte ateo inualluiſſet vt homīes paſſim p villas & agros fame morerent. illi etiā qui prius diuites fuerant publice mendicare & fame p̄ire cogere. non eſt inuenta in tāta multitudine ſanctarū mulierū in toto leodiensi ep̄atu. licz omnia p chriſto reliquiſſent. aliq que vī fame moreretur vel publice mendicare cogere. **C. XIII.** De quibusdā ſingularib⁹ perſonis quibus data ē gratia ſpēalis

Sed iam ad pſonas ſingulares. & ſingularia miracula deſcendam. Teſtē em̄ inuoco ſanctitatē tuam. oculis em̄ vidisti mirabilem dei opatōnem. & in diuerſis pſonis diuiſiones gratiarū. Aliquis em̄ a domino te certiffime p bante tantā gratiā accepit. vt peccata hoī in que p verā ofeſſionē reſta non erant. in multis pſonis p ciperet Et dum multis peccata oblita nunciaret. multos ad ofeſſionē inuitas cauſa ſalutis eorū p deū extitit. Aliqz etiā vidisti mulieres taz ſpēali et mi

rabili amoris in deum affectōne reſolutas. vt pze deſiderio lāguerent. nec a lecto p multos ānos niſi raro ſurgere poſſent. nullā aliam cām infirmitatis habentes niſi illā. cuius deſiderio aīme eaz liq̄ facte cū domio ſuauit̄ quieſcentes. q̄to ſpū ofoz tabantur. tāto corpe infirmabant. clamātes corde licet p̄ verecūdia ore diſſimlarēt. Fulcite me floribus. ſtipate me malis. quia amore lāgueo. Alicui⁹ etiā mirabilē & ſenſibiliter dum aīma pze amoris magnitudine liq̄fieret. gene corpales attenuate reſoluebant. Multis etiā ex fauo ſpūalis dulcedinis in corde redundabat mellis ſapor ſenſibilē in ore dulces lacrimas eliciens & mentē in deuotōne cōſeruās. Quedā etiā tāta gratiā lacrimarū pceperant. vt quotiens deus erat in corde p cogitatōne lacrimarū riuul⁹ fluebat ab oculis p deuotionem. ita vt lacrimarū veſtigia in genis ex ofuetudine fluēdi apparerent. que tam caput nō euacuabāt. ſz quādam plenitudine mentē reſoueabant. ſpū ſuam vñctōne dulcorabāt. corpus etiā mirabilē recreabāt & tanto flumīs impetu totam dei ciuitatē letificabant **C. XV.** Iterum de eodē

Hic vero extra ſe tanta ſpūs ebrietate capiebant qd in ipſo beato ſilentio fere p totū diem deſcendentes dum erat rex in accubitu ſuo non erat eis vox neqz ſenſus ad aliq̄ exteriōra. Pax em̄ dei ita exupabat & ſepeliebat ſenſ⁹ earū qd ad nullū clamorē euigilare poterant. nullū penit⁹ corpalem leſionem etiā ſi vehementē pungerentur ſentirent. Aliquā em̄ vidi que fere xxx. annis tanto zelo a ſponſo ſuo in clauſtro cuſtodiebat qd extra clauſtrū null⁹ ei poſſet eē egreſſ⁹. etiā ſi mille homīes eam p manus trahere niterent. ml̄ totiens em̄ exire conabat. quibusdā etiā eam trahentib⁹ ſed fruſtra. quia citius rumpebāt. Vidi aliaz que dum extra ſe frequēt quādoqz. xx. vicibus in die rapetur. que etiā me pſeſte pluſquā ſepties vt credo rapta eſt. in quocūqz vero inueniebatur ſtatu. in eo donec reuertere. immobilis pmanebat. Nec tamē qntūcūqz inclinare. familiari cauſa ſpū ſuſtentante cadebat. Manus eius qnqz in aere dependebāt immobilēs. ſz in diſpoſitōnem in q iue ta fuerat. Que dum ad ſe reuertere. tanto gaudio replebat. qd reliquijs cogitatōnis die in feſtū agentibus. gaudiū interi⁹ plauſu corpali cogebāt ofte dere ſic dauid corā archa ſaliendo. iuxta illud. Cor meū & caro mea exultauerūt in deum viuū. Que dam vero in pceptē illi⁹ panis q de celo deſcēdit nō ſolū reſectōne in corde. ſed & dulce ſup mel & fauū. ſenſibilēqz ofolarē nem p̄cipiebat in ore. dum carnes veni agni a fauib⁹ cordis quas replebāt vſqz ad fauces corpis mirabili ſapore redundabant. Quedam autē tanto deſiderio poſt odorē tantī ſac̄ mēti currebant qd nullo mō diu carē eo ſuſtinebant nullamqz ofolatōne vel requiē ſuſcipientes. ſz penitus languore deficientes. niſi de ſuauitate cibi illius aīme earū frequēt vegetarent. Erubescāt heretici infideles qui cibi hui⁹ ſuauitatē nec ſite nec corde p̄cipiunt. Noui autē quandā in ſanctas mulieres. q dū vehementē veri agni carib⁹ reſici deſideraret. ipſe ver⁹ agn⁹ nō diuti⁹ eam lāguē ſuſtinens ſeipm̄ illi obtulit. et ſic reſecta oualuit. Vidi etiā aliam circa quā tam mirabilē opatus eſt tñs qd cum diu mortua iacuiſſet ante qd corpus eius in terra ſepeliret. anima ad corp⁹ reuertente reuixit. & a domio cōtinuit vt in hoc ſeculo viuens i corpore purgatoū ſuſtineret. Vnde longo tempore

ita miserabiliter a domino afflictā est ut quādoq;
se volutaret in igne. quādoq; in h. en. e in aq gla:
ciali tui moraret. qñq; etiā sepulcra mortuorū in
trare cogebat. Tandē i tāta pace pacta pnia vixit
& tantam a domio gratiā puerit ut multoties
rapta in spū. aīmas defunctorū vsq; ad purgato
rium v' p purgatorū sine aliqua sui lesione vsq;
ad supna regna duceret. **XVI.** De origie
& infātia pēdicte sancte marie te oegnes

Hic etiam in epacu leodij in villa que dici
tur niuella iuuecula quedā vita & nomie
gratiosa maria. que etiā mediocrib; orta
fētib; licet diuitijs & multis bonis temporalibus
abundaret. nunq; tamē eius animū bona trāsitoria
ab annis puerilib; allexerūt. Ita em vere ex vtero
pēcta est in domio q; nunq; vel raro sicut mos
est puellarū cum ludentib; miscuit se. Frequenter
vero adhuc in puericia ante lectū nocte genua fle
ctebat. & quā dā oratōnes quas dīdicerat qñ pī
micias vite domio offerebat. Adeo ab infātia cū
ea creuit miseratō & pietas. & quasi naturali affe
ctiōe religiōe diligebat. q; cum cisterciensis or
dinis ante domū patris sui fratres aliquando per
transiret. ipsa suspiciens & admirās religiōis ha
bitum. furtiue eos seq̄bat. & cum non haberet am
plius quid faceret petes suos querforū vel mona
chorū passib; pze desidenio insigebat. Cum autem
pentes ei; more seculariū vestib; eam delicatis &
cultis ornare voluissent. ipsa cōstata res puebat.
Felicib; igit; eius actib; inuidentes. cum cēt quasi
amozū. xij. eam iuueni cuidam matrimonio dūxe
runt. Tunc vero a penitibus remota. in tantū seruo
uozis excessū accessit. tantaq; pugna corp; suū
castigabat. & in seruitutē redigebat. q; frequē
cum magna pte noctis ppijs manib; laborasset.
post laborē diutissime orabat. Residuum vero no
ctis quotiens ei licebat sup furtiuos afferes. quos
in extremitate lectuli absconderat cū modico som
no transibat. Et q; pteātem ppij corpis apte non
habebat. cordā aspram qua vehementē stringeba
tur sub camisia clam portabat. Nec hoc dixerī vt
excessū on endē. sed vt seruoze ostendā. In his autē
& multis alijs que puilegio gratie opata est. attē
dat lector discretus q; paucorū puilegia nō faciūt
legem omunē. Quod igit; quosdā sanctos ex fami
liari osilio spū sancti fecisse legim; amiremur po
tius q; imitemur. **XVII.** Qualit; marit; ei;
p ipam ad amorē castitatis ouersus est

Quā autē multo tempe cum marito suo io
hanne noie in matrimonio sic vixisset. re
spexit domi; humilitatē ancille sue. exau
diuitq; lacrimas supplicantis. Nam quā prius ha
buit vxorē inspiratus est iohannes vt manāz habe
ret omendatā. casto castā domi; omendauit ancil
lam vt in solatō haberet custodē. & vt liberi; deo
seruiret fidelē ei reliquit puiforē. Quanto autem
affectu carnali ab ea diuisus est. tanto magis ma
trimonio spūali nex; ei p dilectiōe iunct; est.
Vnde & ancille sue postea domi; i visione appa
rens pmisit vt sociū suū quasi repato matrimonio
ei rediret in celis. q; castitatis amore a carnali cō
mercio se abstraxerat in terris. quib; dedit domi
nus in domo sua & in muris suis locū & nomen
melius a filijs & filiab; dum beato martini genē
in igne non ardentes sese p domio penit; abiciē
tes. lephs quibusdā iuxta niuellā in loco qui dicit
willemboch p domio aliquo tpe seruierūt. Vite

bant hoc demones et inuidebāt. vtebāt seculares
& sanguinei. & dentib; oera eos frendebant. &
quos prius venerabantur diuites. postea cōtemne
bant et irridebant pauperes. **XVIII.**
De gratia lacrimarū eius

Bonus es domie spantib; in te. ver; es ex
pectantibus te. Ancilla tua regnū mundi
et omnē ornatū eius ppter amorē tuū cō
templit. tu vero cētuplū reddidisti i hoc seculo. &
in futuro vitam eternā. Primicie vero dilectionis
eius crux tua & passio tua fuit. Dum em quadam
die puēta & visitata a te beneficia que tu in carne
humano generi clemēs exhibuisti consideraret. tantā
opunctiōis gratiā. tantāq; lacrimarū copiā torcu
lan tue crucis expressam in passione tua adiū. nit
q; vestigia eius p ecclesiā lacrimis. desup pauimētū
copiose defluentes ostendebant. Vnde longo tpe
post hanc eius visitatōne nec crucis imaginē meue
ri. nec etiam loqui. nec alios loqntes audire potat
te passione chasti. quā ex defectu cordis in exta
sim laberet. vnde vt doloz; aliqñ temparet et flu
uium lacrimarū cohiber; relicta hūanitate ad chā
stī ciuitatē & maiestātē aīm attollebat. vt i ei;
ipassibilitate repiret osolatōne. Sed vnde flumis
impetū restringere conabāt. inde mirabiliē maior
lacrimarū impet; oriebatur. Nam cum attenderet
quant; fuit qui tam vilis et abiecta p nobis susti
nuit. rursus dolor renouabāt. nouis. p lacrimis aīa
eius dulci opunctione innouabatur. **XIX.**
Qualit; eundā sacerdoti obtinuit copiā lacrimarū

Quādam autē die ante pasceū cum iā in
mirante chisti passione maiora lacrimarū
imbze cum suspirijs & singultib; se cum
domio mactare inchoasset. quidā de sacerdotib;
ecclesie vt oraret cum silentio & lacrimas cohibe
ret. quasi blande increpando hortabāt. Illa vero si
cut verecūda semperat. & omib; columbina sim
plicitate obediē satagebat. impossibilitatis sue cō
ficia. egressa clamans ab ecclesia in loco secreto ab
omib; remoto se totaliter abscedit. Impetrante
q; a domio cum lacrimis vt pēdicte sacerdoti ostē
teret q; non est in hōie lacrimarū impetū retinere
quia flante spū vehementi fluūt aque. Cum igitur
sacerdos ille die eodē missā celebraret. aperuit do
mīn; & non fuit qui clauderet. & misit aquas &
subuerterūt terrā. Tanto em lacrimarū diluuiū sb
mersus est spūs eius. q; fere suffocat; est. quanto
cunq; impetū reprimere conabāt. tanto magis la
crimarū imbze nō solū ipse. sed etiā liber & altaris
lintheamia rigabātur. Quid ergo ageret ille impro
uidus illeq; ancille chisti increpator per expiētiā
didicit cum rubore. quod prius per humilitate; &
opassionē agnoscere noluit. Et post singultus mul
tos. multa inordinate & cum interruptiōe pnu
tians a naufragio vix euasit. Et qui vidit & agno
uit. testimoniū phibuit. Tunc vero longo tpe post
otemplatē ancilla chisti reuertēs. mirō mō ac si
pūs affuisset. quēcunq; acciderūt sacerdoti impro
perado retulit. Nunc inquit p expiētiā didicisti
q; non est in hōie ipetū spūs aūtro flante retinere
Dum vero opatientis affectu post longa ieiunia.
post multas vigiliā. post tantas lacrimarū inun
datōnes querere verū exinanito vt fieri solet capi
te aliquā sentiret lesionē vel dolorē. he inquit lacri
me sūt refectio mea. he sūt michi panes. die ac no
cte. q; caput non affligūt. sed mentē pascūt. n' lo
dolorē torquet. s; aīam quadā serenitate exhilarat

dum. s. per violentiā non extorquetur. s. sponte a deo pmanē. **XX.** De eius ofessione & austeritate penitentie.

In vero de eius ofessione post opūctōne breuiter videam. deum testē inuoco. nunq̄ in tota eius vita seu ouerlatēe vel vnū p̄cipe potui mortale peccatū. licet sic a modicis & venialibus sibi cauere. q̄ plerūq; dies. xv. nec vnā inordinatam cogitatōne in corde suo posset repire. Et qm̄ bonaz n̄entiū est ibi culpaz agnoscere vbi culpa non est. sacerdotū pedibz frequenter aduoluta quedam cum laerimis accusando se ofitebat. in quibz risu vix abstinere valebam. veluti verba q̄daz puerilia que in puericia sua se odiose dixisse recoleodo dolebat. licet plerūq; ex imenso cordis e. gaudio dū seipam vix posset cape cū modico excessu exhibarata facie exteriori gestu corporis. cordis iubilum ostēdere cogere. vel i risu modestū ex cordis serenitate exeundo. vel aliq̄ ex amicis suis aduenientibus cū modico et pudico & puro āplexu affluētia benignitatis excipiendo. vel sacerdotis alicui manū seu pedes ex intensa deuotione osculando. Tū ali quando ad memoriā reduceret. quia post quandā quam habuit egritudinē grauissimā carnibz & vino modico tempe quasi ex necessitate vti coacta est. ex quad i preterite delectatōnis abominatōne sese affligendo requiē non habuit i spū suo. donec p̄teritas qualescunq; delicias carnis sue cruciatu mirabili recēpensaret. Feruore em̄ spūs quasi inebriata. p̄e dulcedie etem̄ agni paschalis carnes suas fastidens. frustra non modica cum cultello resecavit. que p̄e rerecundia in terrā abscondit. Et quia nimio amoris incendio inflamata erat. carnis dolorem supauit. Vnum de seraphim in hoc mētis excessu. sibi astantē aspexit. Loca vero vulnēz euz corpus eius in morte lauarent. mulieres inuenerūt & admirate sunt. Qui aut ex eius ofessione p̄dicta cognouerāt. quid esset intellexerunt. **XXI.** De ieiunio et refectioe illius.

Anta autē ieiunāti gratia xpī ācilla p̄celebat. q̄ diebus illis quibz ad recreatōnez corpufculi eam ad cenā tan p̄ ad medicinā accedere optebat. semel & modicū in die. in estate em̄ ad respam. in hieme vero i prima hora noctis panem nigrū ēt asprimū de quo vix canes comedere poterāt longo tpe comedit. ita q̄ p̄ nimia asperitate & duricia fauces eius interius lacerabantur et ex vulneribz sanguis eliciebat. quē sanguis christi memoria dulcē sibi reddebat. Quadam em̄ die dum corpus reficeret comedēdo vidit hostez anti quū iudicia tabescēt. Et cū nō haberet ampli q̄d faceret insultabat ei dicens. Ecce o gulosa. nimis impleste. Ipsa vero inimici versutis & fraude agnosceus qui libenē quā timoratā sciebat p̄turbarer vt nimia abstinentia deficeret. tanto a mpli eū deridendo manducare conabat. quāto serpens venenosus magis inde torq̄bat. Ieiunauit autē tribz annis otinue i pane et aqua a festo sacte crucis vsq; ad pascha. nullū tamē inde valitudis corpis seu opis manū sustinebat detrimētū. Cum autē in cellula sua infra ecclesiā in vespe vel nocte corpufculum pane modico et aqua sola reficeret. a p̄cipio benedictōnis vsq; ad gratiarū actionē. in fine quidam ex sanctis angelis sobrie cene assistētes corā ea quasi p̄ lucidā scalā ascendebāt & descendebāt. Ex quorū presentia tantā habebat ofolatōne. tātā q̄ spūs exultatōnem q̄ omnē sapozis suauitatem

spiritalis refectio supabat. **XXII.** Iterum de eodem.

Sanctus autē euāgelista iohannes quē etiam miro diligebat affectu. dum ipsa cibuz caperet. ad mensā aliquando eius veniebat. In cuius presentia ex affectu deuotōnis appetitus sensibilis ita euacuabat. q̄ modicū cibū vix capere poterat. In fortitudine autē cibi hui 2 plerūq; diebz vii. quādoq; vero. xi. s. ab ascensione domini vsq; ad aduentū spūs sancti. nihil manducās ieiunabat. & miro mō nec caput aliq̄neulū dolebat. nec p̄p̄ hoc laborē manū dimittebat. Non em̄ minus potens laboris in ultimo die ieiunij q̄ in primo erat. Nec si vellet his diebz comedere posset. donec se fualitas que a spū quasi absorpta fuerat ad seipsā rediret. Quādiu em̄ aīa spūali quadā refectōe copiose exuberās ita plena erat. q̄ nullā sibi corpale refectiōne eam recipe p̄mittereb. Aliquādo em̄ in suauī & beato silentio. xxxv. diebz cum domio suauiter requiescens. nullo corpali vsa est cibo. nullū q̄ verbū p̄ diez ali quot penitē p̄ferre potat. nisi illud solūmō. volo corp 2 domi nostri hiesu christi. quo recepto. in silentio suo singulis diebz cum domio pmanebat. Tandē post quīq; hebdo madas ad se reuertens aperuit os suū. & miratibus circūstantibus locuta est. cibūq; corpales recepit. Post hoc vero longo tpe ei accidit q̄ odores carniū v̄l fruxure alicui. aut vini. nullo mō poterat sustinere nisi quādo post corp 2 christi vinū sumebat in absolutōne. Tunc sine aliquo grauiamē & odoze sustinebat & saporem. **XXIII.** De oratōne eius.

Quanto autē corp 2 ieiunijs macerabat. tātō spūs liberior in oratōnibz pinguescebat. Sine intermissione em̄ orabat. v̄l corde tacito clamādo ad deū. vel ozis officio cordis exprimendo affectū. Et dum oparec manibus. dum manū suā mitteret ad fortia. & digitū eius apprehēderent fusū. psalteriū ante se positum habebat. ex quo psalmos deo suauī eructabat. q̄bz quasi quibusdam clauis cor suū ne odiose vagaret domio copulabat. Cum em̄ p̄ aliquo deū spūaliter deprecatur. mirabili quadam expientia domini ei in spū respondebat. Ex eleuatōe em̄ spūs eius v̄l de p̄ssione verū exaudiret an non plerūq; defhebdebat. Aliquādo em̄ p̄ defuncti cuiusdā aīa p̄ces domio offerebat. & dictū est ei. Ne effundās p̄ eo oratōnem. quia rephat est a deo. vulnere em̄ letali trāsfixus miserabiliē mortuū fuit i torneamēto. et eteris incendijs mancipat. Cum autē quadā die esset in cella sua iuxta ecclesiā apud oegmies. vidit multitudinē manū ante se q̄si supplicatū. tunc illa ad ecclesiā quasi ad tabernaculū vt domini osuleret recurrrens. rogauit domini vt eam quid hmoi manū vellent certificaret. Cui responsū est a domio q̄ defunctorū aīe que torquent in purgatorio. orationum suaz postularēt suffragia. quibz quasi p̄cōso vnguento dolores eoz mulcebat. Ipsa em̄ p̄e dulcedine otemplatōnis solitas oratōnes quandoq; intermittebat. quandoq; etiā nec os apire valebat. nec de alio q̄ de deo cogitae potat. **XXIII.** Iterum de eodem.

Olebat autē causa pegrinatōnis & oratōis fere singulis annis ecclesiā beate marie de oegmies visitare. vbi magnā de beata v̄gine recipiebat ofolatōne. Cum autē die illo penitus nihil mādnaret. & tota nocte i ecclesia vigilaret.

sequenti autē die diu reuertere. cibū vsq; ad ve-
spam non capet. viam tamē sine aliq; difficultate an-
gelis sanctis eam a dextris & a sinistris sustentā-
tibus pagebat. Dum vero aliquādo in eadē via re-
benens pluuia in nubib; immineret. nec haberet re-
stes pluuiāles quib; inundatōe agrū suscipet. tūc
ipsa suspiciens vidit quasi quasdam stellas sibi obse-
quendo pluuiā retinētes. et sic tempe pluuioso pe-
ritus intacta remeauit. Per diem autē & noctem
miles & cencies fleclendo genua beatā virginē
salutabat. & hoc mirabile & maudicū deuotōnis
officiū p dies .xl. continuabat. Pāmo sine intermissio-
ne in spū vehementi sexcentis vicib; genua fleclē-
bat. Secundo totum psalteriū sup petes stādo le-
gens. p singulos psalmos flexis genib; beatē vir-
ginē salutātōe angelicā offerebat. Tercō vero au-
stro stante vehementi trecentis vicib; p singulas
flexiones virga disciplinali se percutient o teo & be-
ate virginē pūxo martirio seipam inrolabat. Trib;
autē vicimis p cussionib; ad viciū aliaz s;guinē
copiosū eliciebat. Tandē vō quinquages flexis sim-
pliciter genibus sacrificiū osūmabat. Hec autē non
humana virtute. sed angelico presidio eam susten-
tante & subleuante p agebat. Virtutē oratōnū ei;
q;ta eēt expti sunt sepe non solū hoies ad succur-
sum. sed etiā demones ad cruciatū. quos a teo pur-
gebat. & quasi quibusdā fūmib; ptrahebat. q; ad eā
pēcū suaz coacti incensio venire opellebant. qñ
q; in eam dentibus frendentes. quandoq; vlulātes
& de ea oquerentes. aliqñ etiā supplicantes. Dum
eū aliq; ex eius familiarib; aliq; temptatōe rexa-
retur. non cessabat sancta christi & pēcēsa mar-
gareta spū opassionis omota. donec oratōnū suaz
ponere actor nequie obzueret. & de manu for-
tiorū eius pauper & inops eriperetur. **XXXV.**
De his que circa eam in nocte gerebantur.

Quandoq; vero cum post vigilias mltas
& oratōnes in suo lectulo quiesceret. sub
vāis spēbus apparebat ei dyabolus sup eā
frendens & eam maledicens. Malo tuo aiebat im-
pius redefcas. nobiscū in inferno quietem habeas.
Nō min; eū quiete tua torqor. q; labore tuo tuis
q; oratōnibus crucior. Alia vero subidens. facto
crucis signo eū recedere opellebat. Craue et inole-
rabilem tps ocūi iacturaz. fortis illa prudensq;
mulier reputabat. vnde & summo studio sibi cauē-
bat ne vñq; diei vel noctis horā quantū ei licebat
ociosam pteriret. Noctib; eū raro dormiebat.
sciens q; somn; non ad meritū. sed ad recreatōne;
humane infirmitatis nobis a domino misericordie
relictus est. Virtus eū abstinentie corp; attenuā-
do desiccans. & ignis amoris interius ardens. om-
nem ab ea somnolentiā expellebant. Dulces etiā
angelicorū spiritūū cant; cum quibus noctes sepe
ducebat insomnes. omne somnū ab oculis ei; sine
aliqua corporis molestia relegabant. Temp; tamen
somnia sui non penitus sine fructu pteribat. Nam
corde vigilante dormiens christūq; cui vigilando
inheferat in corde retinens nil nisi christū somnia-
bat. Vbi eū amor ibi ocul; ubi vero thesaur; eius
ibi & cor eius. Non erat in eius arbitrio vel libera
voluntate plerūq; vñ in cellā quiescere. vñ in ecclē-
sia remanere. Familiari eū angelo sibi q; ad custo-
diam deputato. velut abbat; pprio obedire opre-
bat. Qui quādoq; dum nimis afflictā eēt vigilijs
ut quiesceret amonebat. Cum autē paululum que-
uisset ad ecclēsiā excitando eam reducebat.

XXVI. De hitu eius ac cpe & silentio.

Que christū intrinsec; induerat. de ornatu
exteriori non curabat. Vestib; eū medio
tribus utebat. linea camisia iuxta carnem
non utebat. sed sacco cilicino aspo. qui lingua pu-
blica nūcupat stamia. tunicā laneā albam cum eiul-
dem coloris simplici pallio absq; pelliū iunctōe
vel aliqua foderaturā p indumento habebat. Hāz
vestiū simplicitate orata quē intrinsec; ardebat.
nullū frig; etiā metuebat exteri; nec etiā igne ma-
teriali quo frig; in hieme repelleret indigebat. sed
mīro mō cum hiems aspior glaciali frigore aquas
pstringeret. sicut ipa in spū seruebat. sic exteri; in
corpore maxime dum orabat calefcebat. adeo. s. uē
futoze eius aromatico aliquādo eius vestimēta su-
auter redolerent. Tancā autē virtutē opandi ei do-
minus ocularat. q; socias suas longē excedendo fe-
re se & aliam fructu manū suaz pcurare valer;
Intū autē turbā et strepitū fugiebat. quietē & silē-
tium diligebat. q; aliquo tempe a festo sancte crū-
tis vsq; ad pascha fere nullū verbū pferendo silē-
tium tenuit. Cuius modi silentiū a teo domini; ac-
ceptant. q; spū sancto reuelante ppter hoc super
omnia. q; absq; purgatiōe euolaret a domio ob-
tinuit. Ex quo patet quantū sit loquacitatis viciū
cum deo tā in gratū sit silentiū. Tandē atq; exube-
rante spū eius tota absorpta est sensualitas q;ta;
nisi cibū qui non perit. christo eam totā occupan-
te opari non potuit. vñte quasi emerita & ab omī
manū labore libera domio decetero tm vacauit.

XXVII. Qualit; ei; facie gratia respicebat

Interiorē autē mentis eius opositōne gest; exte-
rior extrinsec; ptiū opositō ostentebat. cor-
dis eius gaudiū vultus serenitas latere non si-
nebat. Mīro autē moderamē cordis grauitatē.
vultus hilaritatē. mentisq; iocunditatē. verecūte
faciei simplicitatē aliq;tenus tempabat. vultuq;
in terra demisso. tardo maturoq; gressu huiliter in
omnibus mcedebat. A teo autē ex plenitudine cor-
dis eius in facie illi; spū sancti gratia resultabat.
q; multi ex solo eius aspectu spūaliter refecti. ad
teuctēne & lacrimas puebant. & in vultu ei;
quasi in libro enclōne spū sancti legentes virtu-
tem ex ea pcedere agnoscebāt. Accidit autē quadā
die ut vir quidā benign; & psonaz religiosarū fa-
miliaris & amic; guido noie quondā cameracēsis
ecclēstie cantoz causa visitandi eam a sua via diuer-
teret. Quidā autē ex socijs eius qui nondū forte p
expiatā agnouerat quantū pijs mētib; bonoz
vītatio familiaritasq; oferat. deuoti vñ pēdicti
pium labozē quasi deridēs ait Pro teo domie can-
tor quid qritis. quāe viam uestrā frustra tēseritis
Nunquid muscas volatiles siue papiliones cū pu-
enis sequi & apprehendere vultis. Ille autē vt mīris
erat & patēs. iter ppositū ppter hoc non reliq;
sed christi ancillā ex cuius presētia non moticam
alia vice pcepit. solatōne deuotus adijt. Dū autē
illi loqrēt socius eius teoio affect; in expectatō
venit ad ipm cātoze admonitū; eū vt festinarz.
Cunq; forte in vultū ancille christi oculos figeret
subito & mirabilē mutat; animo. i tantā lacrimā-
rum copā resolut; est. q; vix longo tpe post a lo-
co & ab eius psetia potuit amoneri. Tūc cantoz
licet ille pte vñte cūdia latere vellet. attētes et co-
gnoscens rei eventū gaudēs & sociū suū versam
ce vritēs ait. Eam; qd hic stam; Forte papilioes
fugare vultis. Ille vero p; mltā suspiria et lacrimas

vix tandē inde auelli potuit dicens. Ignosce michi
qz quid prius dicere in penit? ignorabā. nunc igit
in hac sancta muliere virtutē dei p expiētā pcepi
XXVIII. **C** De infirmitate eius. & aliorū p
ipsam curata

Quā autē quodaz tpe corpusculū ei? seruo
rem spūs iam amplius sustinere nō possz
decidit in egritudine magnā. Adeo enim
pius pater filiā suā quam diligebat disciplie flagel
lo subdidit. qz mēbra corpis eius mirabilē torq̄bā
tur. Nam quasi in circulū brachia pze dolore agita
bant. & manib? pectus tundere cogebat. Cū autē
ad temp? paululū quiesceret vis infirmitatis. tūc
reuerfa ad se cum magno gaudio domio gratias
agebat. qui flagellat omne filiū quē recipit. Post
qz autē tanq̄ aurū in fornace hac ifirmitate electā
suam pbavit domin? excocta ad plenū & eliminata
tantā postea in ieiunijs & vigilijs & alijs labori
bus a domino fortitudinē obtinuit qz terciā prem
laboris eius etiā fortes homines vix valerēt sustinē
Aliquando tamē cum alijs ex amicis suis aliquo
grauamie laboraret. vel alicui temptatōi succūbe
ret. tunc ipsa cum infirmantib? ifirmata est. & cū
scandalizatis vehementi dolore vrebāt. Et tūc ple
runqz morbū predictū in aliquo mēbroz suoz pī
cularitē sentiebat. Stati autē nouo & mirabili cura
tōnis gñe vocato aliquo sacerdote cū digito crucis
signū sup locum infirmitatis sacerdos faceret. qsi
virtutē sancte crucis expauescēs infirmitas. ad lo
cum aliū fugiebat. Facto vero iterū atqz itez cru
cis signaculo. vagus morb? ac pfugus. expectare
pondus crucis diutius non audebat. sed tantē mi
rabili & inaudito veneratōnis genere a corpe an
cille crucifixi virtutē discerebat. Intuens em oclō
fidei in serpentē enēū a serpentini morbi moribus
liberata. deo & sancte cruci multiplices referebat
gratias **XXIX.** **C** De timore illius casto
& amore paupertatis

Erat autē ei timor castus in corde tanq̄ fa
scia pectoralis que cogitatōnes ostringe
ret in ore tanq̄ frenum qd linguā repme
ret. in ope stimul? ne pignicia torpet. in omnib? re
gula ne modū excederet. Timor em iste tanq̄ sco
pa purgabat cor a duplicitate. os a falsitate opera
vero ab omni vanitate. Nunq̄ em verbū seculare
ab ore ei? memini me audisse. Vix autē vnicā clau
sulam loq̄ndo diceret qui chistū quasi odimentū
inseferet frequenter Adeo em timor domi sanctus
mentē eius occupauerat. qz cum esset apud willem
broch iuxta niuellā tm herbas que non seminant.
et alia etiā sponte nascentia frequē colligi faciebat
vt intē sibi pulmentū faceret. ne forte captū a be
stia. i. elemosinas quas domibus leprosoz raptōres
et feneratorēs dare solent manducaret. Tantum
autē ex spū timoris amorē ocepit paupertatis. qz etiā
necessaria vix retinere volebat. Vnde quadam die
fugere pposuit. vt inter ignotos ignota & despe
cta hostiatim mendicaret. Assumpto igit secū sac
culo in quo elemosinas reponeret. & cūpho paruo
vate aquā biberet. vel forte pulmentū si dare ei
dum mendicaret reciperet. veterib? pannis induta.
vix multis amicoz suoz lacrimis tandē potuit re
tineri. Fecit ergo qd potuit. In tanto autē postea
amore paupertatis pmansit vt aliqñ mappā sup quā
panē ponebat. vel lintheamā. secaret. ptem sibi re
tendo. prem paupibus erogādo. Non solū autē ex
spū timoris diuitias ptemnebat. sed paupertate spi

ritus in oculis suis modica erat. Ex abundāti autez
huilitate quantū in ipsa erat latere appetebat. Vñ
cum ex cordis iubilo & plenitu die gratie intra se
occultari non posset. quandoqz ad vicina rura vl
dumeta fugiebat. vt humanos deuotans oculos se
cretum sibi & deo in archa pure oscie reseruaret.
Quandoqz tamē precib? amicoz opulsa. vel a do
mino ad aliqñ spēaliter missa. vel affectu opassio
nis vt osolare pusillanimes scitata. ex multis que
sentiebat. pauca cum humilitate & verecūdia rese
rabat. Quē em familiariū suoz in piculis non pre
muniuit. Oculos malignoz spiritūū laqueos ali
quōtiēs amicis suis detexit. Quōtiēs pusillanimes
& in fide vacillantes diuine reuelatōnis miraculis
corroborauit. Aliquo em tpe dum q̄rerem? veruz
de laudib? humanis seu reuelatōib? diuinis aliqñ
saltem titillatēne uane glorie sentiret. respectu in
quit vere glorie quaz desidero nil est. vel refutari
potest omnis humana gloriatō Ita omne mūdā
gloriā. omneqz humane laudis vanitatē pze dulce
dine eternoz bonoz non solū non admittebat. sed
cum quadā cordis abominatōne respuebat. chisti
em dulcedo totā eius mentē adeo vendicauerat qz
nil nisi chistus ei sapiebat **XXX.** **C** De
pietate eius exēplum

Non solū autē per spm timoris ab omi spē
mala sibi cauebat. sed etiā spū pietatis ad
omne bonū pna erat. Satagebat igit pro
posse suo omia mie opa ex abundāti pietate adim
plere. & sup omia infirmis assistere. & defūctoꝝ
obitui seu sepulture interesse osueuerat. vbi mīta
te archanis celestib? domio reuelate frequēssime
pcepit. Quadā autē die cum quedā soroz fratrum
te oegnes in extremis laboraret. illa cum esset in
cellula sua pcepit multitudinē rugientiū demonū
circa lectū sororis infirme. Cūqz iaz p ea fieret cō
mentatō quā putabāt esse mortuā. tunc illa māsue
te grauitatis & mature verecūdie quasi oblita ad
lectū egrotantis cucurrit. & imunctis spiritibus se
opponens. non solū eos precibus oppugnabat. sed
etiā pallio suo tanq̄ muscas abigebat. Cum vero
impij illi terribilitē resisterent. & tanq̄ suā sororis
aiam vendicare vellent. tunc illa ampli? ferre non
sustinens clamabat chistū suū. sāguine chisti quē
p aiabus suis effudit. mortēqz crucifixi incessāter
inuocabat. Cum autē rugientes illi prepati ad escā
multis calumpnijs aiām illā impeterent. ipsa tādē
a spūsancto fiduciā accipēs. nam vbi est spūs do
mini ibi libertas. respondit. Domie p hac aiā fide
iubeo. licet em peccauerit. peccata tam sua ofessa ē
Qz si forte aliqñ p negligentia suā vel ignorantia
in ea remāsit. licet loqui nō possit. adhuc tam otri
tōnis tempus ei reliquisti. Fratres em tm vocē ei?
et gestus otra demones pcepiebāt. et domio p aiā
sororis sue deuotas oratōnes effūdebāt. Tandem
victis & ofusis demonib?. & sctis angelis adue
nientibus. illa deo laudes reddēs ad se reuerfa qui
euit. resumptoqz pallio quod in pugna piecerat
ad cellulā suā enī verecūdia fugiens clauso ho
stio latuit. Non multū post temp? in festo aplōꝝ
petri & pauli cum p aiā deuote supplicaret. & de
statu eius p qua fideiussert sollicita esset. ostēdit
ei beat? petrus animā illā in penis purgatoꝝ re
bement afflicta. Reuelauit autē ei beatus petr? &
penas & penaz cās. Vehementi em calore torque
bat eo qz mundū et voluptates seculi nimis arden
ter amasset. Aliqñ vero frigore maxio cruciabat.

eo q̄ pigra ad bonum fuisset. & maxime q̄ filios suos ppriāq; familiā nimis negligēte correxisset. **S**iti p̄terea miserabiliē anxiebat eo q̄ i vita sua nimis vacasset potatōibz. **N**uditatis etiā eo q̄ supflua fuisset in vestibz maximū sustinebat icōmodū. **T**unc pia ch̄risti ancilla sicut tota pietatis visceribus affluebat maxime circa illos qui i purgatorio torquebant. non solū suis oratōibus cōtenta est. sed multa etiā illi ab alijs oratōnū & missarū suffragia adquisiuit. **XXXI. Iterū exēplum de eodem**

Alia em̄ vice cum religiosa q̄dam vidua q̄ diu in sancta viduitate deo seruierat. et filias suas in sancta virginitate sponso celesti integras custodiebat. in extremis apud willēbroch iuxta niuellā laboraret. vidit beatā virginēz vidue assistentē. que quasi quodā flabello euctādo eam feruore caloris quo torq̄bat misericordiē temperabat. **C**um autē eius anima de corpore iam egredi vellet. turba demonū insidiantū nulla oratōnū instantia discedere voluit. donec clauiger ethereus cum vexillo crucifixi osus illos eiecit. **C**um autē vidua illa iam defuncta ēēt. vidit ancilla ch̄risti beatam virginē cum multitudine celestiu puellarum psallentiū teumq; laudantiū quasi in duos choros diuisaz. **C**um autē sacerdos more debito exequias defuncte psolueret. tunc sumū sacerdos cum sāctorum multitudie officiū vt videbat ei cōplebat. & mirabiliter ecclesie militāti ecclesia triumphans n̄debat. **C**um autē sepulture corp⁹ traditū esset. vidit ch̄risti ancilla animā eius. que nondū i hoc seculo plene purgata fuerat. in purgatorio quod ei teerat osūmare. **N**am maritus eius mercator fuerat et quedā more mercatorū p fraudē adquisierat. Quosdā etiā de familiā ducis louanie in hospitio receperat. qui de iniuste adquisitis multa in domo sua expendebat. **E**t quia de h̄mōi nondū pfecte restitutionē fecerat. dicebat se adhuc in purgatorio tēneri. **Q**uod cum nunciatū est filie sue virginī deuote margarete de willembroch & eius sororibus multas ei oratōnes adquisierūt & p posse restitutionem fecerūt. **V**nde non multū post aia vidue vitro purior. niue cādidior. sole splēdior apparuit ancille ch̄risti. cū iam ad eternas epulas laetens & grātiās agens ascēdere vellet inuitata. & quasi libz vite vt videbat in manibz tenens sumi magistri facta scolaris legebat. **XXXII. Iterū de eodem**

Quā autē sanct⁹ quidā et beat⁹ senex q̄ a puericia sua in innocētiā & virginitate pseruauerat. iam mortū p̄pinqu⁹ ēēt. siō hannes de diuanto cognōie ortolan⁹ qui omīa p ch̄risto reliquerat. & exemplo suo & admonitōnibus sāctis multas aīas domio adquisierat. ipa cū p̄ns ei in infirmitate assisteret. vidit multitudinē angeloz senī assistentē & gaudentē. **S**ensit autēz mirabile suauitatis odorē. vnde p̄ gaudiū i mensitate nō poterat se otinere. **V**alde em̄ eum diligebat & quasi p patrie eum habebat. **E**t tūc reuelatū est ei a spūsācto q̄ senex ille qui tatā p̄niam dū vixerat in carne fecerat. tot etiā p ch̄risto opprobria & psecutōnes patienter sustinuerat. taz iuste & timore vixerat. tot etiā aīmas ch̄risto lucrāt⁹ fuerat absq; omni purgatorij molestia liber⁹ ad dominū euolare. **V**nde ipa quotiens ad sepulcrū eius qd est apud oegnes per̄ibat. semp humilē ielābat. **P**ostea vero cum ipsa in extrema infirmitate labo-

raret. anima sācti senis cum quodā alio amico suo refūcto. s. fratre ricardo de manachine apella causa visitatōis & solatōis spēaliter missa ē ei a domino. **I**psa autē ch̄risti ancilla valde opatiens erat & sup infirmos pia gestans viscera. circa quos alī quando noctes ducebat insomnes. **C**um autē mat̄ fratru te oegnes grauissima et longa infirmitate laboraret. & ipsa aliqñ vt solaret eā ei assisteret illa vt pote an⁹ fere centenaria & mortū iam p̄pinqua grauissimū habebat anhelitū. **C**um autē sācta mulier quadā nocte eius anhelitū sine magno dolore cordis ferre non posset. ipsa assistens ei p̄pe quasi p violentiā a se extorq̄bat vt maneret. **C**um qz iam ampli⁹ ferre non valens fere deficeret. respexit domū humilitatē ancille sue. & ei saporēz quasi vini aromatici in os eius immisit. odorēqz suauissimū quasi thuris accensū cum sapore illo fere p tres dies sensit. **I**taqz nulli⁹ cū sapor f̄dictū saporē aromaticū poterat expellere. **M**ultis autēz egrotatibz non solū eius p̄ntia domū solatōne et patiētia of̄rebat. sed frequēte corpālē sanitatē eius meritis dominus reddebat. **XXXIII. Iterū de eodem**

Ed cur immoramur circa modica cum ad huc restent magna et mirabilia. **L**icet em̄ pium sit corporū morbis subuenire. longe tamē & incomparabili⁹ mai⁹ est animarū sanitati curam impendere. **N**ullū em̄ sacrificiū magis placet deo q̄ zelus aīaz. **I**psa autē semp leta. semp hilaris semp in cordis iubilo pmanebat. nisi quādo piculū vel lapsus aīmarū mentē eius perturbauit. **I**n hoc solo vt eius pace loquar modū nō habebat. **L**ugebat anxia. dolebat d̄solata. cibū non capiebat. somnum ab oculis suis abigebat. more p̄turientis plez qz clamabat. quātō putas vulnerata est dolore qñ cateruati ruerent rugientes & tentibz frendētēz demones sup sāctaz virginū aggratōne in villula que dicē maniti. vbi deo deuote seruiebāt. **A**d vltimū vero quādo tanq̄ voti opotes ipios & inuidos demones p̄e gaudio videret tripudiare p sāctarū mulierū eiectionē. tūc ipa clamās & euilās vix seipam p̄e dolore potat sustinere. **A**lia die vicit maximū iniquoz spiritū exercitum. qui quasi post p̄liū cūuentati cum supbo & pomposo strepitu de vastatōne ciuitatis leodiensis reuertebant. & adhuc maiora mala elato vultu omīabant. **N**ec multo post venerūt nunciū apud oegnes qui ciuitatem leodiensē destructā esse nunciauerūt. & ecclesias spoliatas. mulieres vi oppressas. ciues interfectos. vniuersaq; ciuitatis bona hostes rapuisse referebant. **T**unc forte apud oegnes p̄ns erat vir sāct⁹ honeste queratōis. & bone etiā apud malos opinionis. totiusq; epatus lucerna. doctoz & pat̄ spūalis. n̄gr. s. iohānes de niuella. qui cū rumores pessimos p̄cepisset. mente osternatus incompabiliter doluit. & maxime de sāctis virginibz q̄s ipse per p̄dicatōne et exemplū domini adquisierat. ne forte vi oppresse fuissent sicut quidā mentiebant̄ paterna sollicitudinē dubitabat. **N**on em̄ multū de tempaliū amissione doluit qui semp temporalia tāq̄ stercoza reputauit. sed de ecclesiarū violatōne & aīmaz destructione. **A**ncilla vero ch̄risti auditis rumoribz imp̄turbata pmanebat absq; etiā timore sāctis angelis eam of̄erantibz. & in terra pacem hominibz bone voluntatis nūciantibz. **M**agnam vero pacē & quietē circa domū de oegnes sētebat. quasi in spū certificata. et tē pace lucet et de

in corruptione predictarum sanctarum virginum. Verum
tamen videbat ei per terra tremere et quasi oquere
retur. quod pasceret homines qui creatori suo tam in
mani scelere se opponeret.

XXXIII.

Item de eodem

Accidit autem aliquando quod quidam discretus
monachus tunc zelum innocentie et puritatis
licet non secundum scientiam haberet. quod quasi ad statum
primi pentis ex fervore spiritus pervenire nitebatur. Cum
que diu labore plurimo sed casso sese affligendo in ab
stinencia et vigiliis. in orationibus et lacrimis per multum
statum recuperare non valeret innocentie. primo ceci
dit in tedium et accidia. Volebat enim cibaria sumere
sed nullam sensibilem delectationem dum manducaret sen
tire. Studebat autem primo sensualitatis motum non
solum reprimere. sed penitus extinguere. Studebat
etiam sine aliquo veniali vitio suam in perfecta purita
te custodire. Cum autem demonio meridiano instiga
te aspiraret ad impossibile. nec ad id ad quod tenen
bat. posset aliquo modo quatenus laborando pervenire
tandem in foueam despatonis per tristitiam lapsus est
adeo quod in statu corruptionis in quo erat se nullo
modo salutem adipisci speraret. repote qui venialia quibus
in hac vita carere non possumus mortalia repu
tabat. Unde nec corpus christi aliquando etiam in diebus
illis quibus institutum est in ordine volebat recipere
Cum autem mortuus esset anime quidam pius et omnium bono
rum amicus abbas agnouisset. ad ancillam christi mo
nachum fecit adduci. Cumque illa per monacho lacri
mosis suspiriis deo supplicaret. mirum in modum dum
ante missam introitum monachum ostentor diceret. et illa
instanti per eo preces funderet. quasi nigri lapilli
ad singula verba confessionis ex ore monachi cadere
videbantur. Tunc illa percipiens in hoc visu quod obsta
tio despatonis et nigredo tristitie et doloris mo
nachum reliquisset. domino gratias retulit. qui non
vult mortem peccatorum sed magis ut convertantur et vi
vant. Monachum vero post missam quasi de leginqua
regione ad se reuersus corpus christi recepit. et sum
pta salutari medicina perfecte qualuit.

XXXV.

De spiritu sancto et discretione quem habuit

Quoniam autem fugiendo mala per spiritum timoris
et faciendo bona per spiritum pietatis necessa
ria est cautela et circumspectio discretionis.
pater luminum cuius vultus docet nos de omnibus
spiritui sancto filia suarum illuminatur. ut sciret quod et que
admodum esset agendum vel vitandum. et omne sacri
ficium suum sale condiret. Mala enim sunt vicina bonis.
et plerumque dum vitam unum vicium labimur in con
trarium. Aliquando autem cum dulci et suavi. qua
si unus spiritus facta cum deo amoris glutino ei ad
hereret. audito extraneorum aduentu ne forte aliquem
scandalizaret. a suavi illa contemplationis iocunditate
amplexibus sponsi sui vim sibi et inferens. spiritum suum
cum tanto labore auellerebat. quod quandoque quasi ru
ptis visceribus sanguinem purum in magna quantitate
euomebat vel spuebat. malis hoc affligi martirio
quod fratrum et maxime peregrinorum pacem turbare. Qua
doque tamen cum spiritu sancto reuelante aliquando licet
adhuc longe existentium prouideret aduentum. ad rura
vel ad proximam nemora fugiens. vix per totum diem
poteram repire latitante. Quandoque propter aliquo
rum indigentium utilitatem. nullo nisi spiritu sancto inci
tante cogebatur somnum suum disrumpere. Vade aiebat
quia non curiose sed causa necessitatis expectat te
aliquis. Licet autem quantum ad proximos non solum bo
nos sed etiam discolors mira discretione pacem custodi

ret. sibi tamen soli valde indiscreta seipsam nimis abij
ciens. et super modum affligens nobis aliquando vix e
batur. Ipsa tamen circa se tanto discretior erat. quanto
nihil de se nisi a spiritu sancto familiariter edocta aliquid
facere presumebat. Non enim unum diem sine cibi re
fectione preterire auderet. nisi se absorpta sensualita
te super se raptim certissime agnosceret. Aliquando
tam ut pacem coassistentiis seruaret. in tali statu
aliquid cape temptauit. et nihil penitus cape potu
it. sed per dolorem fere defecit. unde tantam postea
progratiua libertatis obtinuit. quod nemo iam audebat
discutere cur ita facis. Cumque aliquando tempe ter
in hebdomada cibum sumeret. vi. feria manducabat
die dominica nihil penitus manducando. Similiter. v. feria
a cibis penitus abstinebat. Cumque nobis potius rena
bile videretur. quod vi. feria que dies est penitus non man
ducaret. quinta autem feria vel die dominica cibum su
meret. quod vi. feria dies penitus et mortis domini est. re
spondit mihi ipsa aliquando ad sensibilia non sine labo
re descendendo. dum gaudium contemplationis interrumperet
cibum. scilicet corporalem capiendum. Quinta autem feria que est
dies spiritus sancti. et die dominica propter gaudium resur
rectionis spirituali refectione contenta. eternisque epulis
satiata. totum diem festiui ago dum nullo refectionis
sensibilis usu. oportet me ad inferiora descendere.
Quo audito os vester? extra ipsam non apertis filii.

XXXVI. Item exemplum de eodem.

Accidit aliquando quod causa visitandi aliquos
sibi familiares. cum maneret apud oegnes
iussit apud willemboch. in reditu suo per
medium niuelle transiens. rediit post hoc ad memo
riam peccata et abominaciones que in villa illa facie
re frequenter seculares. tantumque indignationem concepit in
corde suo quod per dolorem cepit clamare. Quelitoque
cultello ab ancilla sua cum extra villam esset. voluit
cutem a pedibus suis refecare. eo quod loca transierat in
quibus creator suum miseris homines tot iniurias pro
uocant. totque flagitiis exaspant. Cumque non solum
in mente. sed quod mirabili est sensibilibus toleret
in pedibus in quibus loca predicta calcauerat. vix ta
dem cum multotiens pedes ad terram collisisset po
tuit quiescere. Adeo enim predicatorum et fideles pa
stores animarum diligebat. quod pedes eorum post predica
tionis laborem mira affectione ostendebat. etiam ipsis in
uitis vel diu osculari optebat. vel per nimiam anxie
tatem cum se subtraheret clamabat. Multis autem la
crimosis suspiriis. multisque orationibus et ieiuniis a
domino instantissime postulando obtinuit. ut meritum
et officium predicationis quod in se exercere non po
terat. in aliquo alia persona dominum ei recenseret. et
ut sibi dominum per magno munere unum predicatorum
daret. Quo dato. licet per eum dominum tanquam per in
strumentum verba predicationis emitteret. sancte mu
lieris precibus cor eius precebat. virtutem corporis in
laborem ostendebat. verba ministrabat. gressus dirigebat.
gratiam et fructum in auditoribus meritis ancille sue
prebebat. Nam per ipso singulis diebus dum esset in
laborem predicationis domini. et beate virginis dicendo
aue maria centies supplicabat. sic predicante hilaris
martin? orabat.

XXXVII. Item de eodem

Liquando etiam cum esset in villa quadam. que di
citur itre iuxta niuellam. et puer ipsa puer
quidam ad hostium ecclesie catechizaret. vidit
imundum spiritum a puulo cum magna ofusione recedere
tem. Et cum ipsa puerum de sacro fonte leuaret. ap
ertis oculis eius. viditque spiritum sanctum in anima pu
eri descendente. sanctorumque angelorum circa renatum

infante in multitudine. Frequenter autem dum sacerdos leuaret hostiam inter manus sacerdotis videbat pueri pulchri spiritum. & celestium spirituum cum lumine non modico exercitum magnam resplendentem. Quando vero post obsecrationem sacramenta sacerdos sumeret ipsa videbat in spiritu dominum in anima sacerdotis remanentem & eam mirabili claritate illustrantem. Vel si indignum sumeret videbat quod dominus cum indignatione recedente anima miseri vacua & tenebrosa remaneret. Licet autem in ecclesia prius non esset sed in cellula velatis ex more oculis velo candido oraret. cum Christus in platea verborum sacerdotum in altari descenderet. tunc ipsa mirabiliter immutata aduentum eius sentiebat. Quando vero venerationis extreme ipsa presentem infirmi sacramenta suscipere. ipsa cum sacrorum multitudinis Christi presentem sentiebat. qui infirmum misericorditer roborabat. demones expellebat. animam purgabat. & se quasi in lumine per totum corpus infirmi dum diversa eius membra viderent transfluxerat. **XXXVIII. De spiritu fortitudinis qui in ea fuit.**

Et quoniam parum potest per spiritum timoris mala vitare. per spiritum pietatis bona agere. per spiritum scientie in omnibus discretionem habere. nisi per fortitudinem malis imminetibus resistam. bona per patientiam offeruam. per instantiam usque in finem perseueremus. per longanimitatem vite eterne premium expectemus. pater eius apertis thesauris suis quarto lapide precioso. scilicet fortitudinem suam filiam exornauit. & cetera omnia aduersa premuniuit. ut nec aduersitatis impulsu frangeretur. nec prosperitatis blandimento eleuaretur. Aliqua autem cum patre dolore palissis clamare et peccatum suum tundere cogere. quidam eius familiaris ei comitatus in loco quodam latebat. & per ipsam dominum supplicabat. Tunc ipsa prius deuoti hominis supplicatibus infirmitatem suam in aliquo minus sentiens vixit inquit ancille sue & dixit homini illi ut cesset orare pro me. nam orationum eius medicina. discipline mee tum melius habeo incurro detrimentum. Cum autem vexaretur aliquo grauamine. quidam ex amicis eius occulte tamen in corde dolebat de eius vexatione. tunc illa cordis illius secreta domino reuelante agnoscens misit ancillam suam ad illum dicens. Dic illi ne amplius telet pro me. Plus enim grauabatur aliorum doloribus quam suis infirmitatibus. Non solum autem per spiritum fortitudinis habebat potentiam resistendi aduersis. sed etiam omnibus carnalibus illecebris abstineret. Adeo quidem corpus suum iuuentula illa timpanistrum quasi inter duo crucis ligna extendendo desiccauerat. quod nunquam per plures annos primos etiam libidinis motus contra se exurgere senserat. Ex quo tanta fiducia etiam in homines habebat. quod omnes sibi similes ex abundantia innocentie & pura simplicitate estimabat. Vnde cum quidam familiaris eius amicus ex nimio spiritualis affectionis excessu. manum eius aliquando stringeret licet casto animo nil culpe cogitaret. sensit tamen tanquam homo ex illa nimia vicinitate primos motus sibi insurgere. Cumque illa profusus hoc ignoraret. audiuit vocem ab excelso. scilicet noli me tangere. nec tamen intellexit quid significaret. Deinde enim mitis & nostris infirmitatibus operiens. noluit illum coram sancta muliere verecundia confundere. volebat autem tanquam zelotes amice sue castitatem custodire. & illum propter imminetia pericula castigare. Vnde cum illa diceret ei. Audiui nunc quidam vocem. sed quid significet propter ignorationem. noli me tangere. Ille autem quid esset intelligens & sibi decetero diligenter cauit. & domino qui ei

infirmum detegere noluit. gratias agens recessit. **XXXIX. De spiritu consilij quem habuit.**

Per spiritum autem consilij nihil precipitante. nihil inordinate agens. sed omnia diligenter et prudenter & cum deliberatione faciens. licet familiaris spiritus sancti consilio interius vteretur. licet diuinis scripturis sufficienter instrueretur. pre nimia tamen humilitatis abundantia ne sapiens in oculis suis videretur aliorum consilijs propriam voluntatem abrenunciando se ipsam libenter & deuote subicere non dedignabatur. Multi tamen de familiaribus amicis eius qui diuinam eius prudentiam frequenter experiri erant. sine eius consilio nihil magni facere audebant. Quod enim humana ratione scire non poterat. premissa oratione diuinitus inspirata sciebat. Vnde cum quidam amicus eius. qui medio critate sua oratus. tanto securus. quanto ab oculis hominum abstractus & a pompa seculari remotus deo in humilitate seruiret. a quodam nobili inquireretur. ut magister eius esset qui ei equos et vestes & alia multa bona copiose prouideret. mulierem sanctam consuluit. quid sibi agendum esset. Illa vero sicut nihil unquam de se presumebat oratione premissa postquam ab archangelis diuinorum consiliorum thalamis reuersa esset. respondit. Vidi vobis in hoc facto nigrum equum preparari qui versus infernum hincibat. & demonum exercitus applaudebat. Manete igitur spiritum consilij meum in uocatione qua vocati estis a domino ne per ambitionem vel seculi pompam detis occasionem dyabolo. **XL.**

Iterum de eodem.

Omnino vero verbum dei licet indignis laicis & simplicibus predicare incipem. & necdum exercitum seu consuetudinem faciendi sermonem ad populum habere. semper mihi metuens ne sermonem imperfecto deficerem. multa mihi undecumque colligebam. Multis vero congregatis quidquid in mente habebam in medium proferre volebam. Tunc enim spiritum suum profert stultus. sapiens vero reseruat in posterum. Cumque tanta prodigalitate memetipsum confunderem. ad me per sermonem reuertens quasi quoddam mentis tedium in eo quod inordinate & inconposite multa mihi dixisse videbar incurrebam. Cumque hominibus tristitia aliquando Christi angelum me depressum aspiceret. ego pre verecundia causam reuelare recusabam. & quod miserabilius erat cum alijs tanquam bene & subtiliter dixisse me libenter auscultantem sicut mos est post sermonem commendare in hoc aliqua consolationem recipere. Erubescere turpitudinem meam publicare. sed laudem sancte mulieris non ausus sum abscondere. Quoniam cum aliquando predictum esse tristitie nubilo me confusus & tanquam confusibile operium ad se vocaret. triplex vulnus temptatum quibus in abscondito sauciatur. erat mihi mirabiliter aperuit. Vidi inquit quasi similitudinem hominis nebulosi supfluitate capillorum cooperti. Quendam autem meretricem subornata quasi quibusdam radijs splendida eum blande intendo circumibat. Facto autem plures circulo unum de radijs suis versus eum propiciens partem tenebrarum effugabat. Ad hanc autem eius pabulam triplici morbo me laborantem statim certissime deprehendi. capillata enim supfluitas mihi tristitiam generabat. meretrix vere subornata. id est clauis radijs adulacionis mirabile mihi solacium offerebat. **XLI.**

De spiritu intellectus eius.

His igitur ornata monilibus filia hierusalem. his predictis spiritus sancti donis illustrata. corde purificato per spiritum intellectus in celestibus ouerfabatur. Relegatis enim a se formis sensibilibus. uniformes & inuariabiles super celestium spiritus

quāto summo simplici & inuariabili maiestati magis accedebat. tātō in eius aīmo purius resultabāt. **C**unq; subtilis & attenuatus spūs eius incendio pij amoris crematus. tanq; virgula fumi ex aromatibus supcelestia penetraret. & quasi p quosdā gradus in regione viuoꝝ pambulās p rīcos et plateas querebat quē diligebat. nūc sanctaꝝ virginū liliis delectata. nunc sanctoꝝ martirū rosis odoriferis recreata. aliqñ a sanctoꝝ aploꝝ senatu venerabilē recepta. quandoq; cetibꝫ angeloꝝ sociata. cum p omnes gradꝫ ascendisset. cum p omnia paradisi loca aīmo letanti pambulasset. paululū cū oīa ptransisset. inueniebat quem ardentē eius aīa desiderabat. ibi demū pfecte quiescebat. **C**ū autē libꝫ vite vicinū inspiceret. multa p spm̄ intellectꝫ in eo percipiebat. **Q**ue tādē ad se reuerſa pphetico spīritu p̄nunciabat. **V**nde tribꝫ annis anteqꝫ homīes signarent oīa hereticos punitales dixit. qꝫ viderit cruceſ sup hoīm multitudinē de celo copiose descendentes. **C**um autē sancti ch̄isti martires qꝫ zelo crucifixi ch̄isti a longinquis p̄tibꝫ et ch̄isti dedecus vindicarent deuenissent ad locū qui dicitur mons gaudiꝫ. ibidē ab inimicis ch̄isti interfecti sunt. **I**psa qꝫ licet p tanta terraz spacia remota eēt vidit sanctos angelos oꝝratulātes. & interfectoꝝ rum aīmas absq; aliquo purgatorio ad supna gaudia deferentes. **V**nde tñ huius pegrinatōis recepit ardore qꝫ retineri non posset. si sine proximoz scandalō aliquo mō p̄gere valeret. **C**unq; quasi ridento q̄reremꝫ ab ea quid illi si puenisset faceret saltē aiebat illa. dominū meū honorare nomē eius ofitendo illi c. s. ubi impij abnegauerūt eum blasphemant. **XLII** **I**tem de eoz exempla

Quā quidā familiaris noster & amicꝫ domus nostre apud oegnes moreret. vidit illa multitudinē demonū quasi rugientūz p̄parator ad eſcā. **C**unq; ipsa demones increparet et ut recederent a ch̄isti mīstro qui crucis vexillo munitus erat p̄cipet illis. multa ei crimīa malicōse imponebāt. & quod in veritate non p̄cessisset obieiebant. **C**unq; illa domio p infirmo supplicarꝫ. vidit quādā cruce lucidā sup ipm̄ descendente eūqꝫ vndiqꝫ p̄tegentē. **E**t licet homo ille morte p̄uentus pegrinatōē suā non p̄fecisset. magna ps purgatoꝝ eidē cruce signato t̄missa est. eo qꝫ voluntatem haberet. & non stetit p eum sicut ſacte mulieri domū reuelauit. **I**n nocte autē tercię ferię q̄ est ante caput ieiunij. qñ. s. solent homīes oīesatōnibus vacare. vidit aliquos demones a quadā muliere religiosa tristes & ofusos reuertentes. qꝫ qui eam grauitē temptatōnibꝫ impugnauerant. sed domio succurrete nequaqꝫ p̄ualuerant. **C**ū autē post hoc a muliere q̄reret quomō ei fuerat **E**go inquit illa vehementē fui grauata. sed illa hora p tei gratiā fui liberata. & oꝝnouit qꝫ illo temp̄e vidit demones ofusos recessisse. **Q**uidā autē sacerdos aliquando p̄te ea missā celebrabat. & quia p ſacto te illo frequē deo supplicauerat. p̄posuit ille cuz non haberet maius aliquo quod ei tribueret. ne in gratus videret. qꝫ p illa missā istā celebraret. **C**ū qꝫ sacerdos missā finisset. ait illa sacerdoti. missa ista mea fuit. hodie em̄ filiū patrī p me obtulisti. **C**unq; ille miraret & quereretur quō hoc cognouisset. nam solꝫ deus nouit cogitatōes hoīm. **E**go inquit illa vidi columbā pulcherrimā sup caput v̄m in altari descendente. que quasi volitādo alas suas ad me extendebat. & oꝝnouit in spū qꝫ spūſ sanctꝫ

missā illā ad me trāſferebat. **C**um autē sacerdotes missas digne & deuote celebraret. videbāt ſactos angelos gaudentes. & sacerdotibꝫ cum magna hilaritate coopantes. & eosdē sacerdotes vultu benigno intuebāt. eosqꝫ deuotiſſime venerabant. **V**e igitur sacerdotibꝫ miseris. iude p̄ditōis socijs. qꝫ ch̄istū q̄ntū in se est itez crucifigūt. & sanguinē testamētī pollutū ducūt. qui manibꝫ pollutis. oculis impudicis. ore venenato. corde impuro. tūz ad reuerendū sacramentū irreuerentē accedūt. āgelos sanctos assistentes offendūt. & de salutari medicīna sibi mortē miserabilē adquirūt. **XLIII**

De spū sapientie eiusdem.

Melliflūo sapie dono cor eius medullitꝫ afficiebatur. verba dulcorabant. & omia eiꝫ opa suauitate spūalis vinctōis impiguabletur. **M**itis corde. dulcis ore. suavis ope. ebria caritate. **A**liqñ cum in lecto suo p tres dies iacuiſſet. & cum sponſo suauiter quieuiſſet. p̄e nimie iocunditatis dulcedie dies illi adeo furtiue labeant qꝫ vix p vnū momentū sibi iacuiſſet. **M**irabili autē affectōnū varietate deum aliquādo efunebat. quādoqꝫ vero eum ſitebat. q̄ntoqꝫ em̄ dominum plus ſentiebat. tātō magis desiderū crescebat. **A**nxiabatur clamabat. & ut remaneret supplicabat ei. ut non recederet. q̄si inter brachia amplexādo ſtingebat. atqꝫ ut se ampliꝫ ei ostenderet cum lacrimis obsecrabat. **A**liquādo autē p tres dies vel plures ut sibi videbat eundē quasi puulū inter vbera oīozātem ſtingebat. & sese ut non videret ab alijs occultabat. **A**liquādo em̄ cū eo tanqꝫ cū puero cſculādo ludēbat. **A**liquādo tanqꝫ agnū maſuetū iuxta gremiū. q̄ndoqꝫ quasi columbā ad solatiū filie sue p̄t fliꝫ v̄ginis se oñdebat. **Q**uādoqꝫ q̄si aries ſtellam lucidā habens in fronte circūiens eccleſiā. ſicelles suos et ei videbat viſitabat. **I**n diuerſis autē ſolennitatibus deū quasi cōfiguratū ſolennitati ſue ſe ei ostendebat. **N**am in natiuitate apparebat ei qꝫ si puer vbera matris virginis lactās v̄l in cunabulis vagiens. et tunc ad eum afficiebat tanqꝫ ad puulum ſm̄ ostensiones varias habens varias affectōnes. & ita ſingulis annis renouabant ſeſtuitates. **I**n ſeſto autē purificatōis videbat beatā virginēz filiū suū in templo offerentē. & ſimeonē eum mē vlnaz recipientē. **E**t in hac viſione non minꝫ exultabat p̄e gaudio qꝫ si p̄ſens fuiſſet. quando hoc accidit in templo. **I**n hac autē ſeſtuitate cum cereꝫ eius diu extinctꝫ fuiſſet in p̄ceſſione. ſubito lumē claritatis clariffimū nullo niſi deo accētente recepit. **I**n paſſione autē domini ei aliquando in cruce apparebat. ſed raro. qꝫ vix ſuſtinē potat. **XLIII**

Item de eoz exempla

Quā autē appinquaret aliqua magna ſolēnitās. quandoqꝫ viij. diebꝫ ante gaudiū ſeſtebat. **E**t ita ſm̄ anni totius curſū varijs modis mutabat & mirabilē afficiebatur. **Q**uādo autē alicuiꝫ ſancti dies ſeſtus iminebat. ſanctꝫ ille ſeſtū suū ei nūciabat. **I**n die em̄ ſuo ad eam venies cum ſocioꝝ celeſtiū multitudie eam viſitabat. ita qꝫ cum ſancto illo p totū tiē spūs eius cum gaudio quieſceret. **E**x familiari autē et frequēti colloquēte ſanctoꝝ. ſicut aliqꝫ vnū de vicinis noſtris ab alio ſcit diſtinguebat. ita vnū ſanctū uel angelū ab alio diſtinguebat. **Q**uādoqꝫ etiā ſanctꝫ aliquis in p̄tibꝫ iſtis p̄ſus incognitꝫ. ſeſtū suū quod in remotis p̄tibꝫ fiebat. ut in eiꝫ ſolēnitare gauderz ei nūciabat. **N**ullo quoqꝫ nūciante diſtinguebat

palato cordis dies festos a nō festis. eo q̄ dulcius ei sapiebāt dies solennes q̄ simplices. Celebrabat em̄ dies festos in aīmo scriptos & impressos i cor te suo tanq̄ in martirio. Vnde cuq̄ esset aliqui in ecclesia sancte gerardus in villa que dicitur laulos & quoddā festū sancte virginis gerardus in crastino eē deberet. & sacerdos eiusdē ville festū illō non aduēteret. ipsa in aīmo suo sentiens solennitatem immere. non iam se poterat retinere. Cūq̄ sacerdos non opareret vel aliq̄ qui campanas sicut fieri solet in festoz dierū respis p̄cedentibz pulsa ret. ipsa de loco suo surrexit. et campanas put potuit pulsare cepit. Quo audito sacerdos admirās & ad ecclesiā currens. cur inq̄t tāq̄ sit festū pulsatis cum non habeam? in osuetudine. cum non sit festū hac hora pulsare. Tūc ista verēda & pauida ait. Ignoscite mihi inquit dñe. magnū em̄ festū sed ne scio cuius est in hac nocte. Jam em̄ hanc ecclesiam sentō gaudio esse repletā. Tūc sacerdos apto halendario repit q̄ die crastina deberet esse festū s̄cte gerardus. **XLV** Iterū exēpla de eodem

T Ot autē & tantas habebat solatōes a domino. q̄ licet nulli exterioribz sicut fit quādoq̄ ad recreatōne intēta esset. sp̄ in vno loco absq̄ alicui? osortio sine accidia vel tedio se dere posset. Aliquādo em̄ dum esset in cellula sua audiuit vocē dulcissimā domi dicentis. Hec est filia mea dilecta in qua plurimū delector. Quādo autē extra se rapiebat. vidēbat ei q̄ caput suū tene ret sup̄ gēnuā christi gloriā. Aliq̄ etiā nūcian te aliquo angeloz salutabat ab aliquo supnoꝝ ciuium cum ozaret ante altare sancti nicolai. aliquāto videbat ei q̄ de reliquijs eius lac flueret. Videbat autē ab imagine crucifixi aliquādo quosdam rados exeuntes & ad eam p̄tingētes. & quasi vsq̄ ad cor eius penetrātes. In quibz oībus valde delectabatur. et miro mō spūs eius in talibz oīz tabat. Apparuit ei aliquādo beat? bernard? cisterciensis ordīs pater & lucerna. quasi alat? et alas suas circa eam expandebat. Cūq̄ ipsa diu cum eo in cancello sedisset ecclesie. & illa etiā cuiusmodi essent he ale quereret. rñdit. q̄ ipse velut aquila sublimi volatu subtilia & sublimia diuine scripture attigerat. & multa de archanis celestibz ei dominus reuerauerat. Cum autē ipsa in magna veneratōne et speciali amore diligeret sanctū iohannē euāgelistam. accidit q̄ sacerdoti cuiusdā cum magnis lacrimis & gemitibz veniale morticū ofiteret. Cūq̄ sacerdos ille q̄reret cur ita lacrimis afflueret. neq̄o inquit lacrimas repāmere. Videbat em̄ aquilā quandā sup̄ pectus suū. que quasi in fontē figebat rostrū i ei? pectore. & magnis clamoribz aera replebat. & in tellexit in spū q̄ lacrimas eius & gemitū beat? iohannes deferēbat domio. Aliquādo etiā vidit quēdam sacerdotē cum lacrimis deuote celebrantē. visumq̄ est ei q̄ colūba quedā sup̄ humerz sacerdotis descenderet. et q̄ fons clarissim? de eius hūero scaturiret. Aliquādo autē virginis filiū quasi puerū cum maxima claritate circa p̄xidē in qua corpus christi reponit videbat. Cūq̄ q̄rerem? cuiusmōi esset claritas. rñdit. Q̄ quātū lumē solis lumen cātele excedit. tñ vel ampli? claritas illa claritatem solis excedebat. **XLVI** Adhuc de eodem

V ando autē aliquē reliquie ad ecclesiā nostram deferēbant. ipsa in spū presentiebat. reliquiaz aduentū. & tota nocte cum s̄ctis reliquijs exultabat. christūq̄ gaudentē & ali

as reliquias quasi cum exultatōne & veneratōne novas reliquias suscipientes videbat. Vtrū autē eēnt vere reliquie eius spūs mirabiliter p̄cipiebat. De modica quidē cruce que est in ecclesia de oegnies. in qua de ligno sancte crucis habet. luminosū valde quasi clantatis celestis radiū exire videbat. Quid autē familiaris noster & dom? nostre amic? inter alias reliq̄as quas habebat reppit os cuiusdā s̄cti sine literis. Cui? autē essent reliquie ignorabat. Cūq̄ ad eam ut certificaret attulisset reliquias. ipsa in spū virtutē reliquiaz p̄cepit. Cūq̄ ozaret ut deus cuius essent sibi ostenderet. apparuit ei q̄dā s̄ct? magni meriti & p̄clar?. Interrogabat autē eum s̄cta mulier. Tu quis es. Ille vero se non nominavit. sed quatuor literas ante mentis eius oculos descripsit. Cūq̄ illa literas memoriā retineret sed quid significarent nesciret. vocato quodā clerico literas ei dixit scz. a. i. o. l. et quid significaret quesivit. Ille vero colliteras & subiungens q̄ aiol significaret. respondit. Tūc illa manifeste cognouit q̄ beati aigolphi qui apud pruinū in campania in magno honore habet essent p̄dicte reliquie. Cum autē p̄re desiderio eterne fructōis. p̄re amore diuine visionis. p̄ dilātōne optate beatitudinis eterne in hoc exilio langueret. vnicū tamē & sum mum ei erat remediū & singulare solatium māna panis celestis. donec veniret ad terrā p̄missionis. Jam em̄ in hoc seculo p̄xpientia didicerat q̄ ait domin? in euangelio. Nisi manducaueritis carnes filij hominis & biberitis eius sanguinē. nō habebitis vitā in vobis. Qui māducat inquit carnē meā. & bibit san. m. h. v. e. Nec erat ei dur? hic sermo. si cut iudeis sed suavis. quippe que omnē delectatōnem. & omnē saporis suauitatē in eius p̄ceptōe in tertius in aīmo & etiā in ore eius melliflūo sentiebat. Cūq̄ ampli? sāguinē viuificū sitiendo facere non poterat. aliquādo post missaz solennia ut saltem calicē nudū sup̄ altare diu posset inspicere exiebat. **XLVII** De trāsitu eius a loco willembroch apud oegnies

V nq̄ multo tempe iam apud sepe dicitur locū qui willembroch nūcupatur. seipam domio imolasset. ex vicinitate p̄xime ville que niuella dicitur frequētiā hoīm adeā. ex deuotōne ocurrentiū. que soli deo vacare cupiebat. non iam sustinere poterat. Cūq̄ multoties multisq̄ p̄ceibz domio supplicasset. ut locū p̄posito suo idoneū. & p̄sonas que desiderio suo s̄m deūz humilit? odescēderet. ancille sue p̄uideret. ostēsus est ei loc? in spū de oegnies. quē nunq̄ p̄i? vide rat. de quo etiā ex nouitate & paupertate domus vix inter homines aliq̄ mēcio tūc erat. Tūc illa duce domio ad locū sibi destinātū iter arripēs. cum adhuc aliquanto spaco remota eēt. beat? nicola? eiusdē loci patron? cum magna exultatōe ei obuiam venit. eamq̄ vsq̄ ad ecclesiā suā deduxit. Eoq̄ quo venit die fratres de oegnies magnū festū faciēbant de eius translātōne. Cum autē p̄mo ad locum illū venisset. miro modo & loci dispositōnez & fratres eiusdē dom? sicut ei deus p̄ius ostēderat agnouit. & q̄ festū sancti nicolai esset p̄cepit & q̄ in eodē loco diem extremū clauderet p̄dixit. Locum etiā in ecclesia ubi defuncta sepulcz habere deberet mihi postea secreto ostendit. quod rei postea exitus p̄bauit. Postq̄ autē de terra & de agnatōne sua exiit domio. s. p̄cipiente. postq̄ sub vmbra illius quem desiderauerat sedit. tanto

suauiter quanto secretius. Quanta illi dominus bona in loco illo fecit. quotiens copiosius solito sanctorum angelorum solatio eam visitauit. quotiens cum matre domini familiares colloquutiones habuit. quotiens personaliter ipse dominus ei apparuit. non mente capere ne dum sermo explicare sufficeret. Cum autem annus ultimus quem dominus illi promiserat immineret. quem etiam ipsa per gaudio celare non poterat. Nam sex annis ante magistro guidoni de nuella eum predixerat. suspirabat. clamabat quasi dilatoris impatiens dum dominum amplexaretur. Nolo inquit domine quod sine me recedas non hic amplius morari desidero. ire domum volo. Et mirum in modum dum sic extra se rapta vehementer desiderio anxietur ex cordis plenitudine fere tota disrumpi videbatur in corpore. Cumque ad se reuertere super pedes suos post longo tempore stare non posset. Ex feruore autem spiritus dum extra se clamans traheretur. quasi ignea in vultu videbatur. Et quod mirabilius est dum esset in illo mentis excessu. irreuerberatis oculorum radijs rotam solis materialis valebat inueniri. **XLVIII** Qualiter obitum suum magistro iacobo predixit. & exultationis vocibus preuenit.

In anno autem in quo transiit ad dominum cui ego ex officio mihi a legato domini pape iniuncto ad predicandum & signandum quos dominus inspiraret contra hereticos me preparez. dixit mihi dissolutorem sui corporis imminere. Et quia quando reuenter nesciebat testamentum suum facere festinabat. reliquens mihi corrigiam qua cincta erat. & sudarium lineum cum quo lacrimas extergebat. & quedam alia modica auro & argento mihi cariora. Cum autem immineret & appropinquaret tempus egritudinis optate a festo annuntiationis beate virginis usque ad festum beati iohannis baptiste. non enim nisi vntices & in modica quantitate cibum corporalem sumpsit. gaudens spiritum & diem nuptialem cum exultatione expectans. Ita enim tempus promissum prope erat. quod multis lacrimis peruenerat. multis gemitibus & suspiriis postulauerat. Et ecce factus est repente de celo sonus. & vox turris audita est in ecclesia nostra. Incepit enim alta voce & clara cantare. nec cessauit spacio trium dierum et noctium deum laudare. & gratias agere. dulcissimam cantilenam de deo. de sanctis angelis. de beata virgine. & de sanctis alijs. de amicis suis. de diuinis scripturis rigmice & dulci modulatione cōtexere. Vnde autem de seraphim ut videbatur sibi alas suas super pectus eius expandebat. Quo ministrante & dulciter assistente. inspirabat ei carmen absque omni difficultate. Vocem exultationis & consonantiam modulationis tamen homines audiebant. Clausis enim hostijs & omnibus exclusis prior noster et ancilla sancte mulieris in ipsa ecclesia remanserant. Et hi multa de archanis celestibus que illa dicebat intelligere non poterant. Quedam autem intellexerunt. sed pauca perthodolor retinere potuerunt. Dicebat autem inter multa alia quod a lumine sancte trinitatis sancti angeli intelligentiam haberent. a lumine corporis christi glorificationem. in sanctis animabus fructum haberet & exultationem. beatam etiam virginem iam in corpore glorificationem ostenter afferebat. & quod corpora sanctorum qui in passione christi surrexerunt. nunc postea in puluere reuersa sunt. Dixit etiam & inde valde gaudio est quod spiritus sanctus in proximo ecclesiam visitaret. & copiosius solito per universam ecclesiam operatores sanctos ad fructum animarum mitteret. & mundum ex maxima parte illustraret. Dixit etiam cum de beato stephano perthomartire canerem

quem rosarium paradisi appellabat. quod dominus oraret in morte. dominus sanctum paulum de dicit ei in munere. Cumque beatus paulus martirio consecratus spiritum in morte emitteret. beatus stephanus presens fuit. & beatus paulus spiritum domino obtulit dicens. Hoc magnum et singulare munus mihi dedisti. & ego cum fructu multiplici illud reddo tibi. **XLIX** De ultima eius egritudine. & qualiter in ea se habuit.

In apsis autem tribus iubilacionis diebus lectus iuxta in ecclesia coram altari fecit preparari. & ad se reuersa coram fratribus dixit. Precesserunt lamentationes dum lugere per peccatis. precessit carmen dum exultare et iubilare per eternis. Ecce enim sequitur ve infirmitatis & mortis. nuncque enim de cetero manducabo. In hac infirmitate grauiter exterius laborabat. sed suauiter interius quiescebat. Sancti enim qui frequentem ei in statu sanitatis assisterant. frequentius in infirmitate eam visitabant. Christus enim frequentem ei apparens & quasi vultu opatientis eam respiciens. & mater eiusdem christi ei fere semper assistens. quasi insensibile ei reddebant infirmitatis dolorem. Angeli etiam sancti assistebant ei et deuote ministrabant. Vnde cum quadam nocte sitiret. et iam per se surgere vel incedere per nimiam debilitatem non posset. duobus sanctis angelis eam sustentibus. & ad locum ducentibus ubi reposita erat aqua & reducentibus bibulam. & ad lectum suum absque alio labore retulit. Cum vero beata virgine promouente extremam reciperet vinctonem. omnes personaliter affuerunt apostoli. Beatus autem petrus ei clauem ostendebat. & quod celi ianuam ei aperire per mittebat. Christus autem signum sancte crucis victorie sue vexillum pedibus eius affixit. Cumque in diuersis precibus ringere. in susceptione sacramenti operatio semper spiritus sancti cum maxima mentis illuminatione seniebat. Quidam autem de amicis & notis eius qui dudum mortui erant. ad consolationem missi sunt ad eam. Quidam etiam petitur auxiliu ab ancilla christi in infirmitate illa apparuit ei qui maximo cruciatu in purgatorio torquebatur. Cum autem ea visitandi eam sanctus tholomeus sedis episcopus aliquando diuenisset. maximam ex episcopi presentia consolationem et corporis fortitudinem ad tempus recepit. Beata autem virgo ea quasi in opere contra factum episcopum ut sibi videbatur leuauit. Cumque idem episcopus in eadem ecclesia altari beate virginis consecrato missam solenniter celebraret. vidit in preceptione sacramenti quasi columbam capidam que sancto populo in ore ponebat eucharistiam. maximamque claritatem in interioribus transfundente & eius animam illustrante domino ostendente cognouit. Cum autem in infirmitate nihil penitus manducare posset. nec etiam panis modici odore sustinere valeret. de facili enim corpus christi sumebat. Quod statim quasi liquefces in animam eius transiens non solum animam confortabat. sed & corporalem infirmitatem absque mora alleviabat. Accidit autem in sua infirmitate dum corpus christi reciperet quod facies eius quasi quibusdam radijs luminis resplenderet. Cumque temptarem aliquando ut eucharistiam non consecrata possem sumere. statim odorem panis abhorruit. Cum vero modica per dentes eius attigisset. cepit clamare. cōspuere. & quasi pectus eius rumpere abelare. & singultus cum ingenti anxietate mittere. Cumque per dolore diu clamasset. & multotiens os eius aqua abluisse. transacta magna parte noctis vix potuit quiescere.

L Iterum de eodem

Emp autem quantumcumque debilis esset. quantumcumque euacuato & exinanito corpore utpote quod iij. diebus in penitus ante mortem manducauit

tamen lumen solis sustinuit. & nūq̄ per claritatē
lucis oculos clausit. & quod mirabili est cum iux
ta & quasi ad aures eius in ecclesia alta voce cāta
remus. dum campanas diu et fortit̄ pulsarem? cū
etiam quoddā altare ut p̄secraret ab ep̄o tholosā:
no cum multis cemetarijs p̄cutientib? euz malleis
& martellis iuxta eam erigerem? nūq̄ aliquo tu
multu grauari poterat. quem ad deū & ad eius ec
clesiam p̄tinere sciebat. Nam & ipsa cum ei opate
remur asserbat. qz sonus ille caput eius non lede
bat. nec cerebrū p̄cutiebat. sed statim eum in aīma
cum magna suauitate recipiebat. Quedā autē ali
cui nostrū dixit que post mortē eius tebebat acci
dere. sicut sp̄s actō reuelatē & p̄mittēte agnouit
Que ita p̄pter scādālū infirmoꝝ subiunximus qz
ut cum euenerint de facili ex scriptura possint per
pendi. Interim vero sermones signauim? & libꝝ
clausim? qz forte trāsibunt plurimi & multiplex
erit scientia. Cum autē appinquaret hora eius ostē
dit domin? filie sue portōnem hereditatis eius int̄
fratres. viditqz locum i celestib? sibi a dom̄o p̄e
p̄atū. vidit & gaudia est. Quinta autē feria aī diē
transitus eius cum essem? p̄ntes & assisterem? ei
in resp̄e. nobis loqui non voluit. nec oculos suos
ad nos uertit. s; fixis immobiliē in celū oculis. iace
bat em̄ extra cellulā sub aere. cepitqz eius vult? q̄i
quadā serenitate clarescere. Tūc ipsa diuissime q̄i
pre gaudio subitens. cepit nescio quid submissa
voce cātare. Non em̄ iam poterat vocē exaltare.
Cum autē magis appinquassē & diligentē auscul
tassē. non nisi modicū de cantilena eius potui in
telligere hoc. s. q̄ pulcer es rex noster domine. Cū
qz diu in tāto p̄mansisset gaudio. cantādo. ridēdo
& manib? aliq̄n plaudendo. tandē ad se reuersa q̄i
de nouo ad sensū infirmitatis quā p̄t? non sentie
bat cepit modicū gemere. Cūqz ab ea quid vidis
set q̄reremus. non nisi modicū voluit v̄l potuit no
bis loqui. Mirabilia inquit dicere si auderem. Die
vero domico apparuit ei sahan q̄i inspidando cal
caneo eius. & multū eam vexauit. Nam aliquantu
lum cepit pauere & etiā a circūstantib? auxiliū pe
tere. Ipsa vero in dom̄o fiduciā resumēs. & caput
draconis fortiter sterens. & se signo crucis muni
ens. vade inquit retro sanies & turpitudine. Quo
re ceterente cepit iter cātare alleluia. & dom̄o gra
tias agere. **CLII** **De felici eius trāsitu**

O Arca illam horā qua dom̄o? emisit sp̄m in
cruce. s. circa horā nonā ipsa quoqz ad do
minū migravit. nūq̄ vultus hilaritatem.
vel exultatis facie aliquo mortis dolore mutans.
Nec memi qz etiā in sanitate maiore vult? habue
rit serenitatē. maioreqz alacritatis p̄cederit specieꝝ
Cum autē in morte lauaret̄ eius sacrū. corpusculū
inuenta est ita attenuata & ieiunijs infirmitateqz
p̄fecta. qz doꝝ eius spina ventri eius otigua erat.
& quasi sub tenui p̄ano lineo sub ventris ei? pelli
culā ossa doꝝ eius apparebant. Post mortē etiam
quos dilexerat in vita nō deseruit. sed ad aliquos
rediens. factas etiā & p̄bate vite mulieres frequē
ter alloquens. amicos suos & docuit in agēdis. &
p̄muniuit in piculis. etiā in secretis signis omnem
dubitātōē a cordib? eoz remouens. Aliquib? eti
am amicoꝝ suoz p̄ceib? suis ip̄trauit a dom̄o
& sapie splendore & caritatis feruore. Vnde qui
dam sanct? cisterciensis monach? vidit i somnis
post trāsitu christi ancille qz calix aure? ab ore ei?
exibat. quo quibuscūqz amicis suis potū dabat. Re

tulit etiā mihi quidā alius qz in somnis vidis? cor
pus eius quasi in splendidiſsimū lapidē p̄ciosū per
mutatū. Anno itaqz ut dictū est incarnati verbi
M. cc. xiiij. kl. iulij. s. in vigilia sancti iohannis bap̄ti
ste circa horā nonā die domica illa p̄cedōsa chasti
margarita. xxxvi etatis sue āno ad regni eterni de
lata est palatium. **CLII** **De victoria lu
douici iuuenis in pictauia**

A Nno dom̄i. M. cc. xiiij. iohannes rex anglie
urbem andegauis quā occupauerat muro
ex t̄ra qz p̄e r̄sqz medianā circūvallatē ce
pit. et arduente fortuna euz in breui sup̄dicta mu
nicipia obtinisset a quitanoꝝ et pictauoꝝ auxi
lio se posse de facili residuū terre recuperare p̄esu
mens. castrū quod rupes monachi d̄z a guillermō
te rupib? andegauis senescallo ob tuitōē itineris
de nouo edificatū obsedit. Erectis itaqz petraijs
& ceteris iſſachimis bellicis. cepit castrū fortit̄ ex
pugnare. et obsessi non min? strenue se defendere.
Tunc ludouic? regis philippi p̄imogenitus patre
suo p̄ ofinia flādie & normānie cū militib? diuer
sa mūcipia vicissim visitante. & ad hostiū incurſi
bus defensante. aggregatū exercitū mouit de kino
ne ut p̄dictis obsessis succurreret. Cūqz p̄ vnā
iam dictam tantū a loco exercitus distaret. rex io
hannes eius aduentū in crastino futurū nō sustinēs
omnib? petraijs. mangonellis. papilionib?. cete
risqz belli r̄tentilibus dimissis. ac p̄te expositis re
cessit. Ludouicus autē urbē quā mūis circūseperat
recupauit. et oēs eius muros destruxit. Hanc autē
victoriā ludouici modico tempe interiecto se
cuta est victoriā regis philippi. In qua infra mēsis
vnius spaciū filius in pictauia de rege anglie. p̄t
in flandria de othone imperatore & flandrensibus
bello quidē difficili. sed victorioso. sūmi regis p̄
recti dextera triumphauit. **CLIII** **De in
troitu philippi regis in flandriam. & p̄paratōe
belli flandrensis**

I P̄so igit̄ anno. s. ab incarnatōe domini. M. cc.
xiiij. iohanne rege anglie ut dictū est in p̄ibus
andegauis debachante. otho imp̄ator elect? ab
ip̄o iohanne pecunia mediante. aggregauit exer
citum in comitatu haimonie in opido valētiāne in
terra ferrandi comitis. fuerūtqz cum eo missi a re
ge iohanne ad stipēdia sua. s. comites bolonie &
salesberie & flandrie. dux quoqz brabantie. cuius
filiam idē otho duxerat in uxore. & multi alij p̄e
res. & comites de alemania. haimonia. brabantia.
flandria. Rex autē philippus cuius militie maiorem
p̄em habebat filius eius in pictauia aggregatū mo
uit exercitū in crastino beate marie magdalene de
perona. terrāqz comitis ferrandi intrauit. Et tran
siens p̄ eam omnia incendia vastādo ac dep̄dando
r̄sqz ad urbē thornacū puenit. quā flandrenses qui
tem anno p̄terito fraudulētē cepant & ultū dā
nificauerant. sed idē rex sine mora missō exercitu
cum fratre guarino & comite sancti pauli eam oc
cupauerat. Otho vero cum exercitu suo venit ad
calitū quod d̄z moꝝethania. distans a thornaco p̄
sex miliaria. Et rex quidē eos inuacere p̄posuerat
sed dissuaserūt barones. qz non nisi artus & diffi
cilis aditus ad illos patebat. Recessit autē rex de
thornaco ut iret ad insulā castz. & otho euz exer
citu suo sequebat̄ eum. Vicecomes autē meleduni
cum quibusdā equitib? diuertit ab exercitu regis
versus p̄es illas vnde veniebat othonis exercitus
quem p̄secutus est guarinus siluane cētis electus

Hi ad quendam locū eminentē puenerūt. unde pre-
pantes acies & ad pugna dispositas manifeste vi-
dere potuerūt. Quod cum electus reuersus nunci-
asset regi qd hostes. s. venirent ad bellū pati. & vlti-
pugnandū necessario. vel cum pudore & damno
recedendū. vlti barones a rege non multū suade-
bant esse pugnandū sed potius pcedendū.

CLIII De ordinatione acierū in utroq; exercitu

Uenerunt autē ad pontē bouinū qui est in-
cesonā et sāguineū. quem cum maior exer-
citus iam trāssisset. & rex citra pontē exar-
matus. armis siquidē aliqntulū & itinere fatigat?
sub ymbra cuiusdā fraxini iuxta quandā ecclesiam
beati petri modice quieti vacaret. ecce nunciū mis-
si ab illis qui stabāt in postrema acie cum clamore
accurretes referūt hostes aduentare. ac postremis
acieb? iam fere ofligere. ac vicecomitē et arcubali-
starios & equites leuis armature cum satellitib?
vix furorem & audaciā eoz posse diutius retarda-
re. Quo audito rex ecclesiam ingredit. & breuiter
orans itez egressus armis induit. alacriq; vultu
equū insilit. ac si ad nuptias vocaret. Duceps
vbiq; p campos ad arma clamat. clāgūt tube. co-
hortes que iam pontē trāsserāt reuertunt. Vexillū
quoq; beati dionisiū quod omnes in bello debebat
pcedere reuocat. Nec satis ppe reuertes non expe-
ctatur. ymo rex cursu rapido redit. & in pñā fron-
te belli se ponit. Quē videntes hostes pter spez
suam sic retrogradū quasi stupore quodam & hor-
rore pcussi. diuerterūt ad dexterā ptez iteris quo
gradiebant. & pcedentes se in eminentiori parte.
steterūt a pte septentrionali. solemq; qui die illo
feruentius incaluerat ante oculos semphabentes.
Rex autē alas suas e regione ostra illos extēdit stās
a pte australi cum exercitu suo p spacia campi nō
pua breuiter ptenso solem habens in humeris. Ita
steterūt hinc inde utraq; acies eqū dimensione pro-
tense. modico campi spaciō a seinuicē distantes. In
medio autē huius dispositōis erat rex philippus in
pñā frōte. cui lateratim adherēbant willerm? ba-
trens flos militū. bartholomeus de roia vir anti-
quus et sapiens. galter? iuuenis vir pbus & pru-
dens. petrus malein? n? girard? seropha. stepha-
nus de longocapo. wills de garlada. henric? comes
barri iuuenis. qui patri suo regis sobriano nup de
functō successerat. & alij etiā plures viri virtute
spectabiles & in armis exercitati. Itēq; tunc ad
ipī? regis custodiā spēaliē deputati. Ab opposita
ei? pte stabat otho agminis oceratissimi. qui sibi p
vexillo erexerat aquilā teauratā sup draconem pē-
tentē in pñā erectā in quadriga. **CLV** De
exhortatione francoz ad pugna. & orōne pmissa

Rex autē anteq; egredere? hac breui & hu-
mili orōne suos milites alloquit. Otho in-
quit cum suis a domio papa excōmunica-
tus est. quia hostes & destructores ecclesie sūt. &
pecunia que illis in stipendiā mīstrat de lacrimis
paupm et ecclesiaz ad iūstita est. Nos autē chāstī
amī sum? & omniū pacis sacte ecclesie fructes
quīs peccatores. tamē ecclesie dei ofentim? & cle-
ri p posse nostro libertates ofendim? Vñ de dei
miserēcordia fiducialit debem? psumere. qz nobis
licet peccatoib? dabit de suis & nostris hostibus
triumphare. His igitē dictis milites a rege benedi-
ctōnem petierūt. & statim insonatib? tubis insul-
tum vultu in hostes fecerūt. In ipsa em̄ hora ca-
pellan? qui hec scripsit. & quidā cleric? non pcul-

a rege stabant retro ipm. Qui audito clangore tu-
barum. alta voce cecinerūt hūc psalmū. Benedict?
domin? deus meus qui do. ma. me. ad pre. &c. Te
inde Exurgat deus. & Domine in virtute tua. &c.
omnes vsq; in finē put potuerūt ppter irrupētes
lacrimas & singult? admixtos corā teo duote re-
colentes & libertatē qua ecclesia dei gauderet in
frācia p philippū regem. & ecōtra de dec? & opp-
bria que pateret p othōnē & p regē anglie iohānē
qz munerib? hostes illi puocati ostra dominū su-
um in regno suo pugnare presumebat. **CLVI**
De pñmo ogressu militum

Primus tamē ogressus pugne non ibi fuit
vbi erat rex. qz anteq; egredere? cōtra fer-
randū & suos iam in dextro cornu con-
fligebat. rege forsitan ignoratē. Pñma qdē frons
pugnatoz directe ptenfa erat. & campi spaciū
xl. passibus occupabat. Erat enim ibi siluane clēsis
electus. non quidē ut pugnaret. s. ut armatos ad
honorē dei & regni ac salutis pprie defensionem
aimaret. qui etiā quos formidolosos ac tepidos
nouerat retro posuit. Quos autē feruentes & pro-
bos i vna et pñā acie collocauit. ac directe p cam-
pum extendi fecit. Campus enim ait amplius est.
non decet ut vnus miles faciat sibi scutum de alio
militē. sed sic stent ut omnes quasi vna fronte va-
leat pugnare. His dictis premisit ad inchoandū
bellum probissimos. cl. satellites non minus sine
equis qm in equis pugnantes. ut milites egregij
qui erāt in pñā fronte motos aliqntulū & turba-
tos inuenirēt hostes. Indignati autē flādrenses qui
erant ad pugna feruentissimi se non a militib? sed
a satellitib? pñmo inuati. de loco in quo stabāt re-
quā se mouentes. sed eos ibidē expectātes alacri-
ter receperunt. & equos eoz fere oim interfecerunt
iposq; multis vulnerib? affecerūt. nullū tamē pre-
ter duos letaliē vulnerauerūt. Hos autē secut? est
galeher? sacti pauli comes. licet qbusdā suspect?
esset tanq; hostibus aliqñ fauisset. Vnde & dixit
electo se bonū pñtoz futurum die illo. Hic itaq;
cum electis suis militib? mira velocitate qñ aq-
ui la volās in columbas mediū hostiū pforās. trāst
multos ferēs. & a multis pcussus. equos et hoīes
indifferenter occidens. nullūq; capiens. & ita per
aliā ptem reuersus est. hostiū multitudinē qñ in fi-
nu quodā intercludēs. psequit eum non mīoz au-
dacia comes bellimōtis. matheus de monte mozen-
cij cum suis. & dux burgundie. factaq; est pugna
mirabilis ex utraq; pte. que cum feruentissima triū
horaz spaciō iam durasset. tandē totū belli pōtus
in ferrādū euz suis versū est. Ita qz multis ofossus
vulnerib? & in terrā pstratus. ac fere diuturnita-
te pugnādi exanimatus. hugoni de marois et iohā-
ni fratri eius se reddidit. & cum plurimis ex eius
militibus captiuus ductus est. Ceteriq; omēs qui
in eadem pte campi pugnabāt. aut interfecti sunt
aut capti. aut fuga turpi francis insequētib? sal-
uati. **CLVII** De aduentu omniū. et de
pugna ostra regē philippū

Nterea legiones omniū veniūt. & qnto tūc ad
aciem regis vbi. s. signū regale videbāt. accurrunt
vexillum inq; floribus lilij distinctū quod tunc
ferebat gualo miles fortissimus. sed non diues de
monte igniaco. spēaliter omnie corley. ambiani
beluaci. opendi. attrebat. cuneos militū penetra-
uerūt. & ante regē se posuerūt. At illi qui erant in
acie othonis audacissimi & bellicosi viri ipsos in-

otinenti repulerunt. eisq; paulatim dissipatis fere
usq; ad regē puenerūt. Quo viso milites pnoia
ti qui erant in acie regis precesserūt. seq; othoni
ac suis furore theutonico solū regem q̄retibus op
posuerūt. Nam & impator ille & ferrandus & co
mes bolonie sicut postmodū a captiuis didicimus
iuramento firmauerūt. q̄ oib; alijs neglectis ad
aciem regis philippi pcederēt. nec retorquerēt ha
benas donec ad eū puenītes ipm occiderēt. Quo
facto. de reliquo exercitu facillime se posse trium
phare spabant. Propter hoc otho cum acie sua nō
nisi contra regem & eius aciem pugnauit. Ferran
dus quoq; voluit et incepit sed non potuit ad ip
sū puenire. qm a campaniētib; via eius interclusa
fuit. Comes eciam bolonie ad regē in ipso pugne
initio puenit. sed cū ppe iaz esset dñm suū ut arbi
tror reuerit. ab ipso declinavit. & cū roberto tro
carz comite qui nō pcul a rege astabat. agressum
habuit. Sed et petrus antissiodori comes cognat
regis virilē p regē pugnat. Philippus tñ eius
filius vxoris ferrandi agnatus ex parte matris ex
opposito contra regē stabat. Adeo em illi ho stes
regis excecati erāt. q̄ multi eoz licet haberent ex
ipi pte fratres pūgnos. vitricos. & cognatos. ni
hilomin; tñ spreta reuerētia dñi secularis. & abie
cto dei timore. bello iniusto eos quos reuereri ac
diligere saltē naturali iure tenebātur laceessere p̄su
mebāt. Itaq; sup̄dictis militib; virtute mirabili su
rorē theutonicoz contra regē impediētib; pe
nitēs ipm regem circūuallauerūt et vncinis ac lan
ceis gracilibus in terrā ab equo deposerūt. Pauci
vero milites qui cum eo remāserant. ceteris vt di
ctū est pcedētib; & contra othonis acie dimicā
tib; et sup̄dictis gualo qui i vexillo sepius icli
nato vocabat auxiliū. sp̄aliē quoq; petrus istāne
des qui sponte ab equo descendens se p regē icli
bus exponebat. eosdem pedites pstrauerunt. dissi
pauerūt. & occiderūt. Sed et ipse rex sepe citius a
terra surrexit. & inopinata leuitate rursus equum
ascendit. **CLVIII** De oblietu belli et fu
ga othonis

Ergo pugnat ab veraq; virtute mirabili
& cadūt multi. Ibiq; ate oculos regis oc
cidit miles pbus stephanus de longocā.
po cultello in capite p oculariū galee recepto. ha
bebant em hostes cultellos mirabiles et acten; in
auditos quib; p gladijs utebant. longos. s. grac
iles triacumines. quolib; acumie a cuspi de usq; ad
manubziū indifferenē secantes. francoz tamen vir
tus indefessa pualuit. repulsaq; tota othonis acie
puenerūt ad eum. Itaq; petrus maleuicini ipm per
frenū apprehendit. Sed cum eum a turba. qua ofer
tus erat extrahere non posset. girardus scrophā
cultellū in eius pectus impegit. ac ppter armorū
eius densitatē ipm ledere non valens. iclū reitēra
uit. & huic secūdo iclū caput equi quod erat ere
ctum & arduū obuiavit. Igitur cultellus mira forti
tudine impulsus tetendit in cerebrū equi p oculū
receptus. Equus itaq; letaliter vulnerat. se gira
uit. & versus illā ptem aquila cum harro dimissis
ac pte expositis tergū vertēs a campo recessit.
Quo viso rex ait suis. Hodie faciem eius amplius
non videbitis. Cum igit paululū pcessisset equus
labitur. & statim alius recens adducit. In quē cum
ascendisset. fuge velociē se omisit. eo q̄ francozum
virtutē vltēz sustinere non posset. Nam & bar
rensis eum p collū tenuerat. sed equi velocitate su

orumq; militū densitate p̄p̄tus ei fuerat. Qui eti
am dum eoz dominus fugeret adeo fortitē p̄liabānē
vt ipm barrensem in terrā psternerēt. qui plus q̄
ceteri p̄cesserat. eo q̄ illi regē custodirent. Cū igit
tur equo suo ocase pedes esset. & circūuallatus a
hostibus se more suo mira virtute defenderet. ipse
tamen vnic; a multitudie capte vel occisus fuisset
nisi thomas de facto valerio cum equitatu suo su
peruenisset. qui eum de manib; inimicorū liberauit.
Itaq; reuiuiscēte p̄lio dñz impator fugeret. duo
comites ex ei pte cum alijs viris fortissimis quos
ipse sp̄aliter elegerat vt essent ppe eum in bello
otra francos pugnauerūt. tamē franci p̄ualuerūt.
Deniq; duo p̄fati comites. s. hernaldus de hoste
male miles fortissim; & gerardus de ramderodes
capitū. harrus decerpitur. dracho frangiē. aquila
alis euulsis & ofractis ad regē philippū defertur.
Othone aut inter primos fugiēte. & dux louanie
& dux de lambroch. & hugo de bouis. & alij per
turmas se mandauerāt fuge turpi. **CLIX**

De comite bolonie qualiter captus sit

Porro comes bolonie ab initio belli incessā
ter pugnat. nec ab aliquo supari potat.
Feceratq; sibi q̄si mūitōnē q̄ndā arte mira
bili. de satellitibus armatis & ofertissimis duplici
serie in modū rote adinstar castrī obfessū. vnde pa
tebat adit; quidā quasi porta qua recipiebāt quo
tiens vel spm volebat resumere vel ab hostib; vt
gebatur. Verūtāmē antea mltū dissuaserat pugnā
p̄bitatem francoz sciens & audaciā. Vnde et im
pator ac sui p̄dotoz eum reputabāt. Et nisi p̄lio
ofensisset. ipm vinculis mancipassent. Deniq; cum
pugna pte manib; haberetur. ipse hugoni de bouis
dixisse fertur. Ecce pūna quam tu suadebas ego
dissuadebā. Tu q̄si foimidolos; fugies. ego vō sō
piculo capitis mei pugnabo. & vel capt; vel inter
fectus remanebo. His dictis ad locum pugne sibi
destinatū accessit. omnibusq; ceteris sibi diuit; ac
fortius pugnauit. Itaq; ceteris vt dictū est fugiē
tib; ipse tamē adhuc pugnans a sex militib; euē
li a campo non poterat. donec satelles quidam pe
trus. s. de cinella qui p̄bissimus equo suo ab hosti
bus ocase pedes pugnat ad ipm accessit. & ele
uata equi tectura mucronē usq; ad capulū i eius
dem equi ventrē infixit. Lapsus igitur equo. comes
supinus iacuit. dextez femur habēs sup equi collo
vnde vix extrahi potuit. Supuenerūt aut hugo &
gualterus de fontibus. & iohannes de robereco.
Qui dū inter se p̄tenderēt cui eoz captō comitis
ascriberetur. supuenit iohannes de nigella cū suis
militibus. qui cope quidez p̄cerus & forme venu
stissime miles erat sed his animi virtus in eo nō re
spondebat. Vnde & in illo p̄lio nondū die tota
cum aliquo ofligerat. Rixabatur tamen cum alijs
qui comitē illic detinebant. volēs ex eius detētōne
laudis sibi aliquid vendicare. & quidē p̄u aluiss;
nisi frat. G. electus supuenerat. quē agnoscens co
mes dedit se illi regans. vt soli rite illius faceret
misereri. Cogitur itaq; comes de terra surgere. s;
cum vidisset non pcul arnulphū de audeuarda mi
litez p̄bissimū cū aliquot militibus ad eius auxiliū
p̄perantē. in terra sponte p̄lapsus adiutorū expe
ctans. finxit se pedibus non posse stare. sed q̄ alta
bane iclus plurimos ingeminātes opulerūt eū et
runcinū ascēdere. ipse quoq; arnulphus & qui cū
eo erant captiur. **CLX** Qualit rex phi
lippus victor cum gaudio redijt

Omnibus itaq; fere equitibus aut fuga de campo electis. aut captis. aut interfectis stabant adhuc ibi satellites pedites fortis sumi. brachantones. & alij quos pars aduersa quasi vallū aū se posuerāt numero septingenti Quos videns rex. thomā de sancto valerio virū nobilem ac virtuosū & aliquantulum literatū oīra illos misit. qui licet iam armis aliquantulum pugnando fatigatus esset habens secū de terra sua. lequites. & duomilia pedites cum magno furore illos irruit omnesq; trucidauit. Et nūc dictū cū post victoriā suoz numerū recensuit. non nisi unū solum de toto numero deesse inuenit Qui etiam statim que situs inter occisos. & inuentus atq; in castra delatus. infra paucos dies vulnerib; p medicos sanatis incolumis est effectus. Dato itaq; signo frācoz acies reuocant. ad castra cū gaudio reuertunt. Mira vero regis philippi clementia. eodē em̄ respe cum adducti corā eo fuissent p̄ceres capti. quinq; videlicet comites et. xxv. alij nobiles vexilloz insignib; gaudentes. licet omēs de regno suo qui in eoz mortem spirauerāt. tāq; rei lese maiestatis s; in leges capitibus opletendi essent. ille tamen ut mitis & pius vitam odonauit omnib;. Et si em̄ feruebat in eostra rebelles seueritas. maior etiam vigeat in eodē clementia in subiectos. cuius intentio semper erat p̄cere subiectis & debellare sup̄bos. Omnes tamē erga sculis mancipauit. quibus scathenatis & quatuordecim impoſitis iter p̄suis direxit.

CLXI Qualit̄ comitē bolonie de ingratitudine redarguit

Quam autē esset hapalmis. int̄matū est ei qd comes boloniensis post preliū miserat nūcū ad othonē suggerēs ei ut gandauum accederet. & vires recolligēs auxilio gandauoz & alioz bellū renouaret. Quo audito. sine vendico autore sue non rex admodū perturbatus. ascendit in currim. ubi duo maiores comites erant. ferrandus. & reginaldus. Itaq; reginaldo in p̄pauit qd cum homo suus legitimus esset nouū eum militem ac de paup̄e diuitē fecerat. ip̄e vero p̄ bonis mala retribuens. vna cum comite alberico patre suo ad henricū quondā anglie regē in regni p̄niciē se transtulerat. Postea quoq; relapsus in magnā ipsius aniciam receptus fuerat. & p̄ter comitatum tñi martini qui alberico patri suo i seruitio regis anglie defuncto ad eū hereditario iure deuolutus erat coſtatū ei bolonie addiderat. Ip̄e quoq; post modū culpe culpā adiciēs ad regem anglie ricardum trāſiens quōdiu vixerat. ei semp̄ oīra ip̄m adheſerat. Sed & ricardo defuncto eum interim in amiciā suā recepat. & cum duob; p̄dictis comitatibus. tres etiā alios. s. moretonij. albemarue. & warennaz eidē adiecerat. His omib; beneficijs obliuioni traditis oīra ip̄m suū dominū regē uniuersā anglia. cheutoniā. flādiā. hanoniā. brabantia sine causa omouerat. Naues etiā eius apud eūde portū anno p̄terito cum alijs diripuerat. Sed & nup̄ cum reliquis oīra ip̄m corporaliter pugnauerat. Post pugnā quoq; post vitam ei misericordit̄ cōdonatam missis nuncijs ad othonē & alios qui de bello euaserāt. ad bellū eos iterum incitare curauerat. Hec omnia inquit mihi fecisti. vitam tamē me adimente non perdes. sed donec hec omnia lueris. erga sculū non euades.

CLXII De captiuitate eiusdem comitis. & ferrandi. et alioz.

His dictis fecit eū peronā adduci. ibiq; in currim fortissimā includi. & cautissime cu

floriri. ligatū compeditib; mira subtilitate pplexis ac fere indissolubilib;. Ferrandū quoq; pilius de uictū arta custodia mancipauit. in turre noua extra muros inclusū. Porro ceteri captiui in duob; castelletis p̄suis positi sūt. in vtrisq; pontis capitibus & in diuersis p̄ diuersa loca munitōib;. In his autē que dicta sūt iustū rei iudiciū patet. qd cōuent; p̄uoz que in exterminiu bonoz temē disponunt. semp̄ in oīrariū vertit ad vindictā. s. malefactorū. laudem vero bonoz. Ecce em̄ non solū isti qui in hoc bello oſecti sūt oīra regē spirauerant. sed etiam donis ac p̄missis ille cū comes lūe; niuernēsis & omnes p̄ceres trāſligerim & cenomānie & andegauie et neustrie. excepto tñ willermo de rupib; senescallo andegauie. nibello de mediana & vicecomite sancte susanne. & alijs q̄ paucis. iā regi anglie suū fauorē sponponderāt. sed p̄pter metum regis quousq; certi essēt quis esset pugne future exitus sua vota tegebāt. Itaq; qñ de victoria p̄sumentes uniuersū regnū diuiserāt viro mandia; s. cum perona comiti reginaldo. p̄suis autē ferrando. & alijs alia op̄da othone distributore temere p̄tentes. Deo igit̄ ordinātē iustissime sicut est factum ut ferrando & reginaldo id quod p̄ honore suo petierāt vel putabāt. p̄ sue ofusionis ignominia haberēt. Quis autē vel verbo vel scripto valeat explicare que in eoz aduentu facta sunt. cantica dulcisona clericoz. tripudia p̄loz. pulsatēs clafitozum. ornatus ecclesiāz. ricos & domos & vias cortinis & p̄anis sericis interctas. flores & ramos arboz virides vbiq; stratos. omēs etiā cuiusq; generis sexus & etatis homines ad tantū triūphi spectacula scurrētes. rusticos & messoros inmensos opib;. sale. b; raseris & tribulis in collo suspensis cateruati ad vias ruentes cernere cupiētes ferrandum in vinculis. quē nup̄ formidabāt in armis. nec ei verēcūdabant illudere rustici. pueri et vetule nacta occasione a nomis equiuocacōne. Nam & casu mirabili duo equi ferrandi. i. ei; coloris qui hoc nomē equis imponit ip̄m i lectica rehebāt. Vnde & ei in p̄perabāt qd sic ferrat; ut erat recalcitraē non poterat. qui p̄ius impiguitus dilatat; recalcitrauerat. & in dominū suū calcaneū eleuauerat. Hec p̄ omia loca facta sūt quousq; p̄suis puenerunt. Parisiani vero seu p̄sises clerici & layci cū hymnis & canticis obuiā regi p̄cesserūt. Nec solū dies sed etiam noctes in leticia trāſegerūt. Septē em̄ diebus oīuinis noctibus innumerosis lumbus utebant. ita ut nox sicut dies illuminare videret.

CLXIII De malicia regis iohannis anglie. & incōſtātia pictonū. & treuga data.

Quoniam vero salesberie regis anglie frater ipso die pugne traditus est a rege philippo comiti roberto. ut ip̄e rex anglie filiū eiusdē roberti quē captū tenebat ut sup̄dictum est omutaret p̄ illo. Sed ille tanq; nature oīrari; carnem suā & sanguinē semp̄ odio habens. noluit extraneū quē tenebat captiū omutare pro fratre suo. Post paucos dies pictones tante fama victorie p̄territi. missis legatōnibus regi philippo elaborabant recōciliari. Rex autē eozū perfidiā multoties exptus. eozq; fauorē sciens domino suo fore semp̄ onerosū et nūq; fructuosū nō adqueuit. sed collecto exercitu in p̄tianiā ubi rex iohānes erat accessit. Cūq; laudunū puenisset vicecomes thora cū q̄ potentissimus erat in terra illa legatos ad eū p̄ pace vel saltem pro inducijs supplicantes misit.

Qui mediante petro cognato suo dūce minoris bā
tannie. cuius vxor eiusdē vicecomitis neptis erat.
in amicitia suā eum sine difficultate recepit. Sed et
iō rex angloꝝ cum. xviij. miliaribꝫ ab illo loco di
staret. & non haberet quo fugeret nec in aptū vt
pugnaret pcedere auderet. nullo renulpho comite
cestrie cum roberto legato domi pape & alijs de
inducijs tractare cepit. Et rex philippus quinque
mies inducias ei solita benignitate concessit. sicqꝫ pi
sius redijt. **CLXIII** De cōcilio innocen
tij. & reprobatione dogmatum iachim & amalrici
Ex cronica

Anno domi. M. cccv. Innocētiꝫ papa gñā
le cōcilium quod lateranēse dicitur. rome cele
brauit. in quo puerfam iachim & amalri
ci doctrinā odēnauit dicēs. Damnamꝫ & reprobā
mus libellū seu tractatū quē abbas iachim edidit
contra magistrū pētz lombardū de unitate seu
essentia trinitatis. appellās ipm hereticū & insanū
p eo qꝫ in suis dixerit sententijs qm quodā summa
res est pater & filius & spūsanctꝫ. & ista nō est
generā. neqꝫ genita. neqꝫ pcedēs. Vnde asserit qꝫ
ille non tam trinitatē qꝫ quaternitatē astruebat in
deo. videlicet tres psonas & illā omniē essentiam
quali quartā. manifeste ptestans qꝫ nullā res est q
sit pater et filiꝫ et spūsanctꝫ. nec est essentia. nec
subā. nec natura. quā pcedat qꝫ pater & filius &
spūsanctꝫ sit vna essentia. vna subā. vna natura.
Verū hmoi unitatē. non verā et ppiam. sed quas
si collectuā & similitudinariā esse fateē. quemad
modū dicunt multi homines plius vnꝫ. & multi si
deles sunt vna ecclesia. iuxta illud Multitudinis cre
dentiū erat cor vnu & anima vna. Et qui adheret
domio vnus spūs est cum illo. Et qui plātat et q
rigat vnu sunt. Et omēs vnu corpus sumꝫ in chri
sto. Rursus in libro regū. Populꝫ meus & plius
tuus vnu sunt. Ad hanc aut suā snām astruendā
illud potissimū verbū inducit. qꝫ christus de fideli
bus inquit in euāgelio. Volo pater vt sint vnu in
nobis. sicut et nos vnu sumꝫ. vt sint deo cōfirmati
in vnu. Non em̄ vt ait. fideles christi sunt vnu. i. q
dam vna res que omnis sit oibus. sed & suo mō
sunt vnu. i. vna ecclesia ppter catholice fidei uni
tatem. & eandē vnu regnū. ppter vnionē in ois o
lubilis caritatis. Nos aut sacro appbante cōcilio
credimꝫ & scitemur cum petro. qꝫ vna res est icō
prehensibilis quidē & ineffabilis. que veraciter est
pater & filius & spūsanctꝫ. tres simul psonē ac
singillatim quelibet earū dē. et ideo in deo solū mō
trinitas est nō quāternitas. quia quelibet trinum pso
narū est illa res. videlicet substantia. i. essentia seu
natura diuina. que sola est vniuersoꝝ picipiū. pre
ter quā aliud inueniri non potest. & ista res non ē
generā. nec genita. nec pcedens. sed est pater qui
generat. & filius qui gignit. & spūsanctꝫ qui p
cedit. vt distinctōes sint in psonis. & unitas in
natura. Si quis igit snām vel doctrinā prefati iō
achim in hac pte defendere vel approbare presu
pserit. tanqꝫ hereticꝫ ab omnibꝫ sciet. In nullo tñ
ppter hoc florenē monasterio cuius ipse iachim
institutor extitit volumꝫ terogan. qm & regula
ris est institutō & obseruantia salutaris. maxime
cum idē iachim omnia scripta sua nobis assignari
mādauerit aplice sedis indicō approbāda seu etiā
corrigēda. dictās eplām cui manu ppiā ascriptū
in qua firmiter sciet se illā fidē tenere. quā roma
na tenet ecclesia. que disponēte domino mater est

& mgra cunctoꝝ & fidelū Repbamꝫ etiā & orem
namus puerissimū dogma impij amalenci. cuius
mentē sic pater mendacij excecavit. vt eius doctri
na non tñ heretica censenda sit. sed etiā nephāda.

CLXV Qualit beatꝫ dominicꝫ ordinē suum
peti. t ab innocēto papa cōfirmari ex gestis eius

Ad hoc aut oculū pficiēte fulcone tholo
sano epō. adiunctꝫ est ei vir sanctꝫ dei do
minicus. qui ab eodē epō ppter sue meri
tum sanctitatis tenero dudū fouebat affectu. Cū
quo etiā summū pontificē innocentū adiit. atqꝫ or
dinem qui predicatorꝫ diceret & esset. cōfirmari si
bi suisqꝫ seqꝫibꝫ postulauit. At iste ad postulatōꝝ
hmoi visus est aliquēlū pmitte se difficilem exhi
bere. quod tamē sine nuto diuino factū non est. ut
nimis ex reuelatōe sequenti vicarius hiesu christi
agnosceret qꝫ necessariū esset vniuersali cui pside
bat ecclesie id ad quod vir dei dominicꝫ inspiratꝫ
diuinitus aspirabat. Sic em̄ a plerisqꝫ hie dignis
optum est. Quadā nocte idē sumꝫ pontifex deo
sibi reuelatē videbat in somnis. qꝫ lateranēsis eccle
sia quasi suis opagibus resoluta. grauē subito mīa
retur ruinā. Quod cū tremens simul ac ners aspi
ceret. ex aduerso vir dei dominicꝫ occurubat. ha
merisqꝫ suppositis totā illā fabricā casurā sustēta
bat. Cuius visionis & nouitatē admirās. & signifi
catōnem pudentē intelligēs. sine ullo tilatōis ob
staculo viri dei et omendauit ppositū. & petitiōnē
hilariter acceptauit. hortās eū vt ad fratres suos
rediens et diligētē deliberās cum eis de pari voto
regulā sibi aliquā approbatā eligeret. sup quā i cho
andi ordinis pmoctōne in firmaret. Et sic deinde ad
ipm veniēs cōfirmatōnē ad libitū pportaret. Quod
sapiēte sane nec sine spūsancto suggerēte sidera
uit vir sapiēs. sciens nimirū validiora esse edificia
que fundamentis ex antiquo suppositis inniuntur
rialqꝫ antiqꝫ & regias nouis semitis tutiores. di
cente domio p pphetam. State sup vias vestras.
& interrogate de semitis antiquis que sit via boā
& ambulate i ea. **CLXVI** Qualit idē ordo cō
firmatus est a papa honorio

Regressus igit post celebratōnē cōcilij vir
dei dominicꝫ verbū summi pontificis fra
tribus patefecit. Erant aut fratres numero
circiter. xvi. Qui mox inuocato spūsancto. regu
lam sancti augustini doctoris & picatoris egre
gij. ipi piter re et noie predicatoris futuri vnani
mter elegerūt. quasdā quidē artōris vite osuetu
dines. quas sibi p formā institutōnū obseruādas sta
tuerūt. insup assumētes in quo pater puitus circa
ordinis sui sponenda pāmordia pcedentiū patꝫ
non designatus vestigia sic mediū tenuit. ut eis q
nascere. & exurgeret filijs & in quo starent mo
dus debite pfectōis at esset. & quo possent acce
tere p pfectū otinuū non deesset. nō ignorās qd
scriptū est. Iustoz semita quali lux splentens pce
dit et crescit vsqꝫ ad pfectū diem. Et hoc satis cō
sulte nedum se statim in altū supra modū extende
ret succedentes in posterꝫ retrocedere. potius qꝫ
pcedere cozerent. sicqꝫ merito oia illos euange
licum illud impperiū diceret. Iste ordo cepit edi
ficare & non potuit cōsummare. Quappter ne pre
dicatōnis cui sumoxe debebat intentere impetire
tur officiū. pposuerūt. extūc terrenas possessiōes
et redditus pꝫsus abijcere. quod postmodū i pꝫ
mo capitulo generali bononie celebrato affectu
piter & effectū p institutōnē imobileꝫ ppetue fuit

executioni mandatu. Anno itaq; domi. M. cxxvi. confirmatus est fratru predicatoru ordo. Siquidem innocentio papa de medio p mortem sublato honore huius nominis tercius aplice sedis honorem accepit. Ad quem accedens seruus dei dominicus sui ordinis confirmatione sicut predecessor eius pmisserat impetrauit. **CLXVII De dispositione fratrum ad predicandu p mundu**

Quoniam autem idem vir dei rome esset. & in basilica beati petri in conspectu dei oratione sua p obseruatione & dilatazione ordinis. quem p ipm dextra eius ppropagabat effunderet. facta manu domini super eum gloriosos principes petru & paulu ad se subito visione quadam ymaginaria venientes aspexit. Quoru primus videlicet petrus baculum. paulus vero libru sibi tradere videbant. addebantq; dicentes. Vade et predica qm a deo ad hoc missus es electus. Moxq; in momento tempis videbatur ei qd filios suos p totu mundu dispersos aspiceret incedentes binos & binos. & verbu dñi populis predicantes. Quapropter tholosam rediens ubi iam fratres in ecclesia sancti romani qua eis super dictu fulco tholosanus epus otulerat. claustru construxerat & manebat. suocatis omnib; dixit hoc suum esse ppositu. vt fratres omnes licet paucos p diuersas mundi dispgeret regiones. sciens quia semina diuersa fructificat. & congesta putrescunt. Voluit etia vt sibi quedam p electione pfereretur. penes quem super omnes. sub ipso tamē regendi et corrigendi auctoritas resideret. Hoc autē faciebat vir sanctus disponens adire terras saracenoru. & eis verbum domini predicare. ppter quod etiam barbā aliquāto tempe nutrebat. Electus est igitur frater matheus et abbas nomine nuncupatus. post quē in eodē ordine nec alius surrexit abbas nec exurget. Placuit namq; postmodu fratribus. vt qui toti pesseret ordini non abbas. sed mqr ordinis diceretur. ceteri vero inferiores prelati priores & superiores omni. s. religiosoru vocabulo censerent. Inuocato igitur spiritu sancto displicet fidelis dispensator & prudens seruus dei dominicus suos fratres et quosdā quidē in hispaniam. quosdā vero pisius. alios autē bononiā destinauit. Illi autē pfecti salutare ubiq; disseminauerunt sciam. magnas quide; sustinentes angustias paupertatis. & virtus dei erat ad multiplicandu eos. Ipse vero roma domino ducente pfectus est.

CLXVIII De visionibus quibusdam ostensis super statu ordinis

Sacerdos autē quidā videns aliquu beatu dominicum cum suis fratrib; p dicationi tā feruenter insistere. terrenisq; postpositis spiritalibus curā dare. ad eoru vitam pia emulatione suspirans deliberauit prius relictis omnib; eoru adherere vestigijs. dummodo noui testamenti librum haberet. quē sibi ad predicandu necessariu estimabat. Hec autē eo cogitante. ecce quidā iuuenis venale testamentu sub veste baiulans affuit. quod statim sacerdos cum magno gaudio emit. Veru testamentu eo habito irrepsit ei temptatio. hesitareq; cepit. an illud exequi quod mente ocepit expediret. Cum ergo in corde ipsius varie cogitationes excrescerent visum est ei in eodē libro quē emerat. non quidem quasi sortilego; detestandis vtens prestigijs. sed pia quadā intentione prouidentie se sume omittendo diuinu flagitare rñsum. Fusa itaq; ad deum prece impressaq; super libru exterius cruce in nomine dñi libru aperuit. & oculos ad capitulu quod primo

se obtulit in ipsa libri apertione dicit. Occurrit autē ei mox illud quod in actib; aplo; beato petro p spiritum dictu est. Surge descede et vade cum eis nihil dubitās. quia ego misi illos. Statim igitur tanqm diuino certificatus oraculo relictis omnib; secutus est eos. Accidit etiā quodā alio tempe vt quidam aplice sedis legatus epus videlicet portuensis. conradus nomine. vir religiosus de ordine cisterciensi bononie aduenisset. hic ad domu fratru predicatoru veniens. debito cum honore susceptus est. Quedam autē hesitatio de hoc ordine quare. s. et ad quid esset inceptus menti eius cepit irrepere. Residens igitur in ecclesia fratru libru aliquē petijt. Oblatusq; est ei liber missalis. quem facto signo crucis apertis in superiorum primi folij sicut in animo suo destinauerat pre legit. laudare. benedicere. & predicare. Quo tanq; celitus emissio rñso. statim exhilaratus. omne a se dubietatis scrupulu iam certus abiicit. seseq; fratrib; & totalit obtulit. & deuotissime commendauit. **CLXIX De magistro reginaldo aureliane si qualiter cardinali ppositu suu apuit.**

Eodem tempe vir quidā venerabilis mqr reginaldus sancti anniani aurelianensis decanus. pius scia. virtute conspicuus. et opinionione preclarus. qui etiā pius in iure canonico rexerat annis. v. romā vna cum aurelianensi epō mare transiturus aduenerat. Huius autē viri cor tali de inspiratione tetigerat. vt relictis omnibus predicationis officio se totaliter manciparet. Quo nā autē modo quod mente ocepit ad effectū pduceret. necdū aduerterat. quia nec adhuc recens ordinis picationum institutio fuerat manifesta. Cum autē a quodā cardinali cui sub quodā familiari colloquio hmoi votum expresserat. iaz nouu ordinē iuxta desiderij sui ppositum institutu. eiusdēq; ordinis institutorē & patre videlicet seruū dei dominicu in eadē vrbe predicationis insistente officio didicisset. accersito eo eiusq; mira colloquiois dulcedine vehementer affectus. nec minus aspectu sue sanctitatis attractus mentis sue pposito reuelato. extunc ipsius ordinis deliberauit ingressum. Nec mora graui febrium infirmitate corripit. Dūq; languor fortius inualescens medicine remedia natura prius deficiente nequaquā admitteret. excluderat penitus mors in ianuā spe salutis. At vir dei dominicus expectate sobolis itempestiua dona non sustinens. totum se ad oronem stulit. aures diuine clementie. regieq; misericordie beate marie. cui tanq; spēali patrone curā ordinis totā commiserat. importunis clamoribus cordis interpellans. ne se tam subito nondū nati. sed quodammodo ocepti filij solatione priuarz. Tantoq; importuni; insistebat. vt vel saltē eū modo dico tempe sibi ocedere dignaret. quāto certū ipsum futurū vas electionis & grē nullatenus dubitabat. **CLXX Qualiter idem suu ppositu p beatā virginem adimpleuit**

Ergo in oronib; persistente. ecce subito reginā mīe duab; admodum spēolis comitatu puellis reginaldus vigilans & mortem expectans ad se visibiliter venientē aspexit. blādaq; facie dicens sibi. Pete a me qd vis. & dabo tibi. Expauescenti autē ad tam venerandē visitationis occursum. deliberatq; quid peteret. vna ex his q reginam comitabat puellis suggessit ei ne quid peteret. nisi quod regina misericordie dignaret conferre. seq; totum eius omitteret volūtatē. Quod cum factū esset. illa manum extendens. egrotantis

oculos aures & nates. os quoq; & manus. renes
q; & pedes saluari quam secū attulerat. vñctōe
pūxit. formulas verborū ppias ad singulas vñ
ctōnes subinferens. quorū verborū ea dūtaxat
ppta sunt. que ad renū pedūq; pūlit vñctōnem.
Ad renes quidē ait. Stringantē renes tui cingulo
castitatis. Ad pedes autē. Vngo pedes tuos in pze
patōnem euāgelij pacis. Tunc ei habitū predicatorū
ōndens inquit ei. Iste est habitus ordinis tui.
Stati m; et illa ab egrotantis oculis spēm sue vi
sionis subtraxit. & egrotās lāguore peitus ppul
sato cōualuit. nimirū xtpote quē mater eius punxe
rat qui nouit vñctōnes conficere sanitatis. Hoc
autē totū quod erga pafatū reginaldū pñtialit ge
stum est. seruū dei dñicum in orōne essentialit po
situm deo sibi reuelante non latuit. Mane nāq; ad
eum veniens & sanū reppit. & ab eodē piter toti
seriem visionis audiuit. Huius etiā tam stupendi
miraculi vir quidā religiosus de ordine hospitala
ri orum testis extitit. qui die tertia eiusdē visionis
seriem eidem reginaldo. pñte quoq; viro dei domi
nico. iterato exhibitā ipse simul ibidē exis ppijs
oculis deo sibi cōcedente & vidit & stupuit. Illa
autē celestis vñctō ita corpus ipsi m;ri reginaldi
non solū ab estu febriū. verū etiā ab ardore occupi
scencie tempauit. q; sicut ipse postmodū est cōfess
nec pñm? in eo motus libidinis decetero pullula
uit. Hanc visionē hoc insigne miraculū. multis fra
tribus maxie post illius trāsitu seruū dei dñicū pu
blicauit. Recepta igitē totalitē sanitate. dō se & or
dini totalitē obtulit. votoq; potius tandē bononi
am adiit. predicatori tam seruēnt insistent. vt qsi
alter surrexisse videre helias. Et extūc maxie ad
predicatorē eius cepit numer? fratru; exrescere.
& ordo fortius pmoueri. **CLXXI** De duob?
mortuis quos beatus dñicus orōne suscitauit.

De quadam domin? stephan? de fossa no
ua venerabilis cardinalis ad sanctū fixū
ubi tunc tempis vir dei dominic? cū suis
fratrib? morabat accesserat. cui? nepos adolescēs
quidam diuin cursus vagus ferret pñcipiti equo tā
dem in foueā precipitaco collaps? collisus grauiē
plangentū manibus ferebat exanimis. Ad hec fra
ter cancredus vir pbatu satis famosus in orōne
ad virū dei dominicū ofidēter accedēs. quid iquit
agis pater. Casus iste virtutis tue expimētū expe
ctat. nostra res agit. Eya ergo pcare dominū. &
opassionē tuā fiduciaq; in domino pbet effectū. ma
nifestet pñgiū. Tunc ille fratris tam viuus anima
tus sermonib? q; virtute desup infusa de futuro
signo. quasi certus effectū. adolescentis corp? ex
tinctum iam penitus in qñdā camerā que nunc est
cellariū sanctū monialiū ibidē morantiū fecit seoz
sum ab omnib? introduci. facta orōne mox miz in
modū adolescentē & viuū reddidit & incolumen
pñtauit. In eodē loco architectū quendā oductū
a fratrib? subscripta quedā ruina desuper resoluta
periuit. diuq; sub cumulo cadentis inacerie iacētē
extinxit. Concurrūt fratres ad tam dirū casus ino
pinatum euentū. tristes supra modū effectū. solici
tabat em eos et defuncti status incerta cōdicō. &
tumultuantis ppli ota eos. ex hoc q; inter ipsos cō
tigerat rumor futur? ambigu? xtpote quoz opi
nio tanto facilius ledi poterat. quanto minus ad
huc apud homines status ordis notus erat. Sz pi?
pater vir dei dominicus cuius cor erat fiducia; ha
bens in domino. desolacōne filioz non sustinēs. de

functū corpus de cauerna subductū ad se defert
iussit. orōnūq; suaz suffragio vite simul & sanita
ti restituit. **CLXXII** De miraculo panum fra
tribus semel & iterū diuinit? oblatoz.

Omnes fratres predicatores adhuc apud lo
cum sanctū fixū morarent in vrbe. cōtigit
die quadā q; pcurator panē quem appone
ret coram fratrib? nō haberet. Missi vero fratres
p elemosina. cum domos. multas more solito cir
cūfēt. sacerdotib? quidē & leuitas qm plurimos
seu samaritanū rarissimū inuenerūt. Vnde factū
est vt panis vix modicū & valde modicū reporta
rent. Imminente igitē refectōnis hora. ad seruū dei
dominicū qui pñs erat pcurator accessit. defectū
exposuit. Ipe vero exultans in spū. vultu alacri be
nedixit deum. et quasi quadā fiducia infusa sibi de
sup ofortatus. id modicū quod habebat panis per
pces diuidi sup mensā mandauit. Erant autē in cō
uentu tunc tempis fratres circiter. xl. Facto itaq;
signo veniūt ad refectoriū & benedictōne mense
letis vocib? psequunt. Dūq; p ordinē residentes
bucellam panis quā vnusquisq; corā se reppit. cū
gaudio frangeret. ecce duo iuuenes eiusdē habit?
formeq; similis refectoriū intrauerūt. pallioz si
mus qui a collo pendebāt plenos panib? quales il
le pistor qui mittebat nouit oficere deferētes. Qui
bus in capite vnus mēse iuxta quē vir dei domini
cus reficebat silēter oblatis. ita subito disceserūt
vt nullus vnq; decetero vel vnde venisset scire po
tuerit. vel quo postmodū diuertissent. Alia quoq;
vice in casu simili miraculū simile de panib? s. di
uinitus pcuratis. in eadem vrbe meritis eiusdē dei
serui domici stigisse optum est. **CLXXIII**

De quibusdā alijs eiusdē miraculis.

Rater iacobus pcurator fratru; aliqñ ifir
mitate graui puentus erat. morboq; inua
lescente quotidie. iam ad extremū vite na
tura pñsus succubente deuenerat. Cūq; fratres vn
ctōnis officio iam premissis circa eum vt egredien
tem spm orando ptegerent tristes essent. non mo
dicum de subtracōne fratres sibi tunc tempis taz
necessarij. p eo q; tam notū in vrbe fratrē aliū nō
haberēt. benign? pater filioz ad modū cōpassione
cōmotus. seclusis omnibus. clausozq; hostio sup se.
sup corpus fratris morientis incubuit. mensulq;
se quasi alter heliseus p mēbra singula sup eū ora
tōne fusa egredientē spm potenter retinuit. fratri
busq; ouocatis repatum fratrē ipsi p manū resti
tuit. suoq; officio fratrē incolumē ifignauit. Eodē
aliqñ in itinere ofstituto facta est subito gravis in
tempies aeris. quā magna statim secuta est inūda
tio pluuiarū. Cūq; densus imber p circūitū terrā
infunderet. vir dei dñicus signo crucis sic ex omni
pte circa se omnē illā inundatōnis eluuiem ppulsa
uit. vt quasi facto papilione de cruce totā terram
pñpiceret decisa imbriū ifusione madescere. ne vna
gutta ad triū spacia cubitoz vel fimbriā vestimen
toz suoz ptingeret. Sepe etiam otigit vt in via
supuenientibus pluuijs sua sociozūq; qm plurimū
madesierēt restimta. Cūq; post cenam socij eius
remanerent ad ignē vt vestes ad exiccandū exten
derent. & corpa piter aliqñtulū recrearent. vir dei
domicus spū sancti igne seruēs more suo statim
ecclesiam ad orandū ymo in orōnibus potius pno
ctandū. sic cum vestibus videlicet madesactis in
trabat. Mane vero vestibus aliozū qui ad ignem
remanferant exñtibz madesactis. vestes eius ita

inueniebant penitus exiccate. ac si in calenti fumo
tota nocte posite pstitissent. **CLXXIII** **De**
denario p nauulo diuinitus ab eo procurato & do
no linguarū impetrato

Nec illud a viri laude vacare videtur in pib?
tholosanis. qd cum quadā die euangelizan
do discurrens cum multis alijs transisset
nauigio. qndam aqm nauta qui eum transuexerat
importune denariū ab eo p mercede trāitus exi
gebat. Cui vir dei p exhibitio obsequio regnū pmit
tebat celoz. addēs qd seruus christi & discipulus
eius erat. nec aurū & argentū secū penitus defere
bat. At ille pmissionem eius non solū ducēs p ni
hilo. verū etiam ex hoc potius puocatus. acius
& importunius instans. ac eū per cappā violenter
trahens. aut cappam inquit dimittes. aut denariū
mibi solues. Tunc vir dei erectis in celum oculis.
paululū intra semetipm orans. moxq; in terrā pro
spiciens & denariū diuino nec dubiū pcuratū nu
tū iacentē vidēs. ecce inquit frater quod postulas
tolle. & me libez in pace dimitte. qua in re qui d
aliō i seruo suo domini ondere voluit. nisi qd in se
ipso exhibuit. Cum videlicet p solutione tributi per
misteriū petri de ore piscis staterē pcurauit. Con
tigit aliqn viro dei iter agente associari sibi religi
osum quendā ouersatōnis quidē sanctitate dome
sticum. sed loquela & lingua penitus alienū. Do
lens itaq; qd de diuinis verbis vna cum illo mutua
collocutione refoueri non posset. tandē a tñō ora
tū suū suaz instācia vt vnū ligua loqueret alterū?
Verbisq; sic alterutrum variatis sese p triduiū quo
videlicet simul ituri erant intelligeret impetrauit
CLXXV **De** quibusdam obsessis a demonib?
p eum liberatis

Nquadā ecclesia ostentato accidit sibi quendā ob
sessū diuersis demonib? pntari. Qui accepta sto
la eā pus ad collū ppiū posuit. deniq; eadē collū
cinxit. demoniaci. mādans illis vt de cetero illum
hoiem non vexaret. Ipi vero i eiusdē obsessi corpe
torqueri statim cepūt fortiter et clamare. Permite
nos exire. quare nos hic cruciari cōpellis. At ille
Non dimitto vos inquit nisi mibi fideiussōres de
deritis. qd huc ultra ne quāq; decesso i deatis. Quos
inquit illi fideiussōres possum? tibi dare. Et ille
Sanctos martires quoz corpa in hac ecclesia reque
scunt. Qui dixerūt. Non possum? quia merita no
stra ptradiciūt. Cptet vos inquit dare. alioquin a
cruciātu hoc nequāq; liberos vos dimittā. Tunc il
li rñderūt. ad hoc se daturōs opām put possēt. In
teriecto modico interuallo dixerūt. Ecce impetra
ui mus licet i meriti qd sancti martires fideiussōres
Quod signū ait qd hoc vez sit datis mibi. Qui di
xerunt. Eatis ad capā in qua recōdita sunt capita
martirū. & eam inuenietis inuersā. Quesitū est &
inuentum p omia sicut isti fuerāt ptestati. Quedā
mulier mundo debita carnis illecebris vacabat. s;
culpa tandē pena non caruit. Nam hanc malignus
spūs per interualla epm grauiū vexare cepit. Erat
aut vicina ecclesia in qua tūc ten pīs pcatōres
fratres florentie morabant. Quo adueniēs vir dei
dominicus ipam pāmit? ad pñiam exhortādo per
dixit. postmodū etiā vexatōni ipsi? opatiens. suis
orōnibus vt ab ea malignus discederet spūs impe
trauit. ita vt que vix interpolatis dieb? quietē mo
dicam habere poterat. ultra annū vexatōnis sue so
lite molestiā non sentiret. verū a vexatōe carnis li
bera. vexari se detenti? in aīmo dephendit. & in me

dicina corpi sibi facta iualuit pñi? mīs morb?
tantoq; negligent? a dei seruitō cepit tepescere.
qnto a carnis illecebra re diuini temptatōib? for
tius trahēbat. Quod vbi viro dei exposuit. illeg
beneficiū ptestitū in ruine scandalū versum vidit.
blande eam an reduci vellet ad statū pñstinū req
siuit. Que cum volūtati dei sueq; discretōni omit
teret. rogabo inquit dominū filia. vt tibi fiat quod
iam saluti tue magis viderē expedire. Vnde factū
est vt non post multos dies malign? spūs sup cor
pus ancille christi iterato pñtatem acciperet. quatin?
ai ma salua pmaneret. et vexatō que pñus pena cul
pe extitit. postmodū fieret ouersatōnis remedium
& cumul? meritoz. **CLXXVI** **De** demone
quē in spē catti ad ouersionem nouem muliez ostē
dit & fugauit

Quāliq; apud castrū quod dicitur phanū io
nis in pñdicatōne quadā fidem pñans ca
tholicam hereticoz pñitiā multipl? impo
basset. post pñdicatōne more solito ad orandū in
ecclesia remansit. Et ecce nouē matrone nobiles ex
eodem castro ecclesiā intrantes ad pedes eius pñi
derunt dicentes. Serue dei adiuua nos. si vera sūt
hec que hodie pñdicasti. iam diu mentes nās er
roris spūs excecavit. Nā istos quos hēticos tu vo
cas nos aut bonos hoies appellam? vsq; i hodie
num diē edidim? & adhesim? toto corde. nūc aut
in medio fluctuam? Serue dei adiuua nos. et ora
dominū deum tuū vt notam nobis faciat fidei suā
in qua viuam? moriamur & saluemur. Tūc autem
vir dei stans aliquādiu intra seipm orans. post ali
qntulū dixit eis. Constātes estote. expectare intre
pide. Confido in domio deo meo. qd ipse qui nemi
nem vult pñe. iam ostēdet vobis quali domio ac te
nus adhesistis. Statimq; viderūt in medio sui cat
tum vnū tēterimū pñlire. qui magni canis pñfe
rens qñtātē. habebat grossos oculos & flāmātes
linguā longā latamq; atq; sanguinolentā & pñra
ctam vsq; ad vmbilicū. caudā vero habens curtā
sin sūq; pñtensā. posteriōz turpitudines quocunq;
se verteret ostēdebat. de quib? fetoz intolerabil exa
labat. Cūq; circa matronas illas se pñhōz aliqm
huc illucq; vtriq; vertisset ad cordā ex qua cāpa
na pñtedat exiliens. & pñeam vsq; ad supiora cō
scendēs. tandē per campanile lapsus dispuit. sedā
post se vestigia derelinqns. Conuersus aut ad ma
tronas illas vir dei dominic? & osulans eas. ecce
inqt pñ hoc qd corā ocul? faciēte deo figuratiue cō
paruit. potestis aduertere qualis est ille cui ac te
nus se qñtes hereticos seruiistis. Ille vero deo gra
tias referētes. ab illa hora ad fidem catholicā pñfe
ctissime sunt ouerse. Quaz etiā aliqñ apud foro
res de pauliano religiois habitū assumpserūt. Sic
mentes femineas & tanto tēp in errore fundatas
facili? reducere potuit tā terribilis visio ipis ocu
lis foris exhibita. qd sola verboz qñtalibet pñasio
p aures infusa. **CLXXVII** **Qualit** idē vir sū
ctus pñphetie spū claruit

Quāto aut affectu diuine gratie etiam in
spū pñphetie vir dei claruit. libet p aliq
de multis illicita pñdere breuiter. Pñdicā
te aliqñto illo i pñibus tholosanis. origit. quosdā
hereticos captos & pñeum ouictos cūz redire nol
lent ad fidem catholicā. tradi iudicō seculari. Cū
q; essent icendio de putati. aspiciens iter alios rai
mundum quendā de grossi nomie. Acsi aliqñ i eo
diuine pñdestinatōnis radiū fuisset intuitus. isti

inquit officiis alibus curie resuante. nec aliquo modo cum ceteris aburatur. Conuersusque ad eum blandeque alloquens. scio inquit fili mi. scio quod adhuc licet tarde bonus homo eris & sanctus. Ille itaque tante rei gratia illustratus relictis tenebris ad lumen venit. et frater etiam predicator effectus in eodem ordine vitam suam et laudabiliter duxit. et felicitate consumauit.

Cum autem esset in hispania vir dei. apparuit ei puellum immanissimum quidam draco qui fratres illos qui se cum erant absorbere apertis faucibus videbat. Intellexit igitur vir dei spiritum plenus graue fratrum temptacionis imminere discrimine. quibus etiam visionem illam terribilem prepalauit. hortans eos ut temptacionibus futuris obstinate resisterent. a quibus homo non nisi spiritus taneus absorberetur. Breui autem spacio temporis interiecto draco iste qui paulo ante fratres absorbere per visum. absorbit per effectum. Nam omnes qui cum viro dei domico fuerant. exceptis tribus. scilicet fratre adamo & duobus quersis. suadente dyabolo recesserunt. Interrogatus autem quidam ex illis a viro dei an & ipse vellet abire. absit inquit pater carissime. ut relictis capite sequar pedes. At vero pater sanctus misericors erga eos. qui recesserant. non indignatione sed opatione omotus otinuo ad osuetum ordinis refugium se ouertit. & quos monitis retinere non potuit. ordinibus reuocauit. Nam paulo post omnes fere ad eum instanti diuine gratie redierunt. Aliqui etiam & quasi subito facti spiritui dei super eum ad capiculum fratrum duocatis palam omnibus nuntiavit quattuor fratres ex ipsis in breui. duos videlicet in corpore. duos autem in spiritu mortuiros. Nec multo post duo fratres debitum exoluentes migrauerunt ad dominum. duo vero alij ad seculum redeuntes. de ordine penitus recesserunt.

LXXVIII De transitu ludouici filij regis in angliam. Ex hystoria francorum.

Anno prenotato. scilicet ab incarnatione domini. M. ccc. xvi. rex anglie iohannes mortuus est. At vero ludouicus regis francorum philippi filius acceptis obsidibus ab anglie baronibus transfretauerat. prefato adhuc rege viuentis ac fugiente. Quo mortuo prefatos obsides liberauit. et ostendens de anglia quos tempore regis eos letaliter persecutus ab imminente morte liberauerat. & quorum iuramentum cautionem habebat cum paucis iterum in angliam rediit. & multos ex anglie pueris operit. Qui etiam thoma coites pericentem occiderunt. portus munierunt. & ludouicum intra londoniam quasi occluserunt. Itaque anno sequenti mense septembris vicinis ludouicus dolos anglie baronum. & impedimenta portuum. ac persecucionem totius regni preter londoniam extra seipsum. sed et intentionem guale cardinalis aplice sedis legati. qui totis viribus procurabat impedimentum ipsi. atque suorum timensque quod si londoniam exiret claudere reuerteretur. Diffinierat quidem cum anglis ad pugnam egredi. At ipsis deuicantibus pugnam. facta oppositio rediit in franciam qui utique mirabilem victoriam habuisset. si debitam fidelitatem inuenisset. Eodem anno petrus comes antiochenus & yoles vxor eius coronantur ad imperium constantinopolis a papa honore in ecclesia sancti laurentij extra muros. Cumque recessisset a roma & cum eis aplice sedis legatus cardinalis iohannes de columna mari transmeato impatrice cum filiabus diuertente per romam iter suum. de impatoris mandato ipse impator cum cardinali & omni comitatu suo capiebat a coio & dirachij iuasore theodoro.

LXXIX De passagio generali pegrinorum transmarino. & primo de eorum equitatu. Ex hystoria captioneis damiate.

Anno gratie. M. ccc. xvi. treuga christiano rum & saraceno expirante. in primo passagio generali post oculum lateranensem congregatus est exercitus domini in achon copiosus cum tribus regibus. scilicet hierusalensis & hungarie & cipri. Affuit dux austrie & bauarie. magnaque militia regni theutonici. archiepiscopus quoque nichosiensis et alij plures episcopi pegrini. & cum eis dominus galterius de anesius. Itaque patriarcha hierosolimitanus cum magna humilitate cleri et populi collens reuerentem viuifice crucis lignum profectus est ad achon in castra domini. quod videlicet lignum post terre sancte possessionem ad hec tempora fuit reseruatum. Imminente siquidem afflictu saraceno cum christianis rege salahadini crux secta fuit. cuius pars ad prelum delata ibidem est posita. alia vero pars reseruata que tunc exhibetur. Itaque cum tali vexillo aciebus ordinatis processimus per planum faberisque ad fontem tubanie multum laborantes illo die & premissis exploratoribus. videntes ab aduersariis puluerem occitari. verum contra nos an fugiendo preparent eramus incerti. Igitur sequenti die per montes gelboe quos habuimus ad dexteram. & paludem ad sinistram. profecti sumus beniasam. ubi castra fixerat aduersarius. Sed metuens tam ordinate procedere & tam copiose dei viuentis exercitus aduentum tentoria tollens & fugiens terram vastandam christi militibus dereliquit. Unde iordanem transeuntes in vigilia sancti martini corpora laumimus pacifice in eo. & quicquid per biduum ibidem. copiam victualium & pabuli repientes. Deinde suplicius maris galilee tres fecimus mansiones. pagantes loca in quibus mirabilia saluatoris nostri operari dignatus corporali presentia cum hominibus ouersatus est. Aspeximus bethsai dam ciuitatem andree & petri. tunc ad thassale modicum redactum demonstrata sunt loca ubi christus discipulos vocauit. supra mare siccas pedibus ambulauit. turbas pauperum in deserto. montem ascendit orare. & locus ubi cum discipulis post resurrectionem manducauit. & sic per capharnaum infirmos nostros pauperes in iumentis portantes reuersi sumus achon.

LXXX De secundo equitatu.

N secundo equitatu adiuimus pedem montis thabor. primo a quatuor inopia. postmodum per defossionem copiam inuenientes. despabant capitanei nostri de montis ascensu. donec puero saraceno nuntiante castrum fore apprehensibile consilium inierunt. Prima vero dominica aduentum domini cum legeretur in euangelio. Ite in castellum quod contra vos est. patriarcha processit cum signo crucis episcopi & clero per diuum montis orantibus et psallentibus. et licet preceps sit mons ubique in excelsis & quasi impossibilis ad ascendendum extra semitam eritiam. milites tamen et satellites. equites et pedites viriliter ascenderunt. Iohannes quidem rex hierusalensis cum militia domini castellanum strauit & admirandum unum primo impetu. Defensores autem castrum qui extra portas ad defendendum motum increpidi hostibus occurrerant ouersi sunt in stupore. Hic vero inclusis hostibus infra castrum. turpic reges hierusalem & cipri. et magister hospitalis et barones in premissis montis ad debilitandus quid facerent secesserunt. Nobilis vero dux austrie huic deliberationi non interfuit. quia ex altera parte montis incredulos impugnat. & ad nos qui in summitate montis eramus ascendere defacili non valebat. nec magister templi. quia infirmus remansit in achon. Cum vero in deliberatione predicta morari an recedere expediret per ordinem

queret dixit frater. **S.** de monte acuto m^{gr} hospitalis q^d videbat ei bonū. quatin⁹ p^r exercit⁹ ad castra custodienda descenderet. et p^r in loco ubi eramus ad obsidendū castrū remaneret. & ordinaret obsidionē. q^d videbat q^d castrū in breui nobis a d^{no} redderet. maxie cum te plano ad muros sine offēdiculo possem⁹ accedere. petraras erigere. & alia facere que ad munitōnē sunt necessaria capiēda et ipse libenter cum fratrib⁹ remanebat. **E**contra vero quidā dicebat & maxie comes tripolis beamundus. q^d non erat bonū in nocte illa in monte exercitū domi morari. In diuisione em⁹ exercit⁹ vicebant piculum manifestū. Qua fide aut⁹ comes ill⁹ osoluerit & obsidionē impediret nouit deus. Ipsa aut⁹ domica descendit de monte exercit⁹ in gloriā. & per indultū spaciū incredulos aiauit. Multi aut⁹ templarij & hospitalarij & quidā seculares in secundo montis ascensu quando castrenses vires acceperant vulnerati sunt et de vulneribus interfecti. **C**redimus aut⁹ xpm^m deū sibi soli hunc triumphum montis seruasse. Qui cum paucis discipul⁹ ipm^m ascendit gloriā future resurrectionis ibitē te monstrādo. Porro in primo & in secundo equitatu maximā multitudinē captiuoz viroz & mulieruz ac puuloz christiani secum duxerūt. ex quib⁹ pler fuerūt in christi nomine baptizati. **CLXXXI**

De tercio equitatu

Ntercio equitatu non interfuit patriarcha cū signo crucis. Interfuerūt aut⁹ plures epi in quo multa dāna sustinuit. tam patriculos q^d incōmodo hie mis violentis. presertim in vigilia natalis domini p^r viam. ubi multi paupes & iunūta frigore pierūt. & ipa sacra nocte in qua tempestatē terrestrē v⁹ tis & pluuijs omorā sustinuit. gūissimā. In finib⁹ tiri & sidonis iuxta saptā post h⁹ mōi itēpiē exercitus domi quadifariā diuisus est. **R**ex hūgarie & rex cipri tripolim pfecti sunt. **R**ex hūgarie i breui tempe om⁹ oratus cum magno damno terre promissiois recessit. Peregrinos em⁹ & textrarios. galears & iunūta cum armis secū traxit. multū admonitus a patriarcha ne sic recederet. Tādem excomunicatus est cum sua sequela. **A**lia p^r pigroz siue timidoz & eoz qui p^rumbentes ore pleno abundātiā tempaliū hiberūt remāit in achon. **R**ex vero hierusalē & vix austrie cum hospitalarijs sancti iohānis & epis sup^rdictis & quib⁹ dā alijs castz in cesarea et palestine breui tempe vtilit⁹ & ostānē firmauerūt. licet hostis aduent⁹ sepe nunciaeēt. In basilica principis ap⁹oz festū purificationis patriarcha cum sex epis sollempnē celebrauit.

CLXXXII De edificatōne castri pegrinoz

Emplarij vero cum domio galtero d⁹ ananij & puacis auxiliatibus pegrinis & hospitali de domo theutonicoz. castrū filij dei quod olim destitctū nunc castrū pegrinoz appellat. fir mare cepunt. quod sitū est in diocesi cesariensi inter cayphas & cesareā. Cuius situs talis ē. Promontoriū amplū & latū mari iminet. munitū naturalit⁹. scopulis ad aquilonē & occidentē & austrum. versus orientē turris ē firma & dudū a templarijs edificata & possessa tam guerre q^d treugarum tempe. Turris aut⁹ ibidē fuit posita olim p^r latrunculos qui in via stricta pegrinis ascendenti bus in hierusalē & descendētib⁹ ab ea insidiabant. **H**anc p^rcul a mari distāte que p^rpter viā strictā destitctō appellabat. toto fere tempe quo cesariū castrū firmatū est & osūmatū. templarij ex trans-

uerso p^rmontoriū fodientes & laborātes p^r sex hebdomadas. tandē ad fundamētū primū perueniunt ubi murus antiqu⁹ spissus & longus apparuit. **I**nuenta est etiā pecunia in moneta modernis ignota collata. beneficō filij dei militib⁹ suis ad alienādos labores & sūptus. **D**einde in anteriori p^rte arenam fodientes & depozātes aliū mur⁹ breuior⁹ rept⁹ est. & inter muroz planitiē fontes aque dulcis ibidem largiter ebulliebāt. **L**apidē etiā & cemeti⁹ minus copiā mīstrauit. **D**ue turres edificāte ante frontē castri lapidib⁹ quadris et volatis. tāte quātitatis vt lapis vnus vix a duob⁹ bubalis in curru traherēt. **V**traq⁹ ēris centenos habet pedes in lōgitudine. lxxiij. in latitudine. spissitudo b⁹ mas includit testudines. altitudo plurimū ascendens celsitudinē p^rmontoriū trāsgrediē. inter duas turres murus nouus & altus cum p^rpugnaculis osūmat⁹ ē. et mīro artificō. insecus equites armati p^r grad⁹ ascendere p^rnt et descendere. **I**tem mur⁹ alius paulo distans a turrib⁹ extendit ab vno latere maris ad aliud. puteum habens aque viue inclusū. p^rmontorium. **A**b vtroq⁹ latere muro cingit alto & nouo vsq⁹ ad rupes. **O**ratōriū cum palatō & domibus plurimis castrū includit. **H**uius edificij prima est utilitas q^d ouentus templarioz educit⁹ te p^r catrice & omni spurcia plena ciuitate achon. in huius castri presidio reſitebat vsq⁹ ad repatōnem muroz hierusalē. territoriū munitōis huius piscarijs salinis. pascuis. agris. et herbis abundat. & vineis quoq⁹ plātatis. & plātadis ortis & pomerijs habitatores delectat. **I**nter achon & hierusalē nulla est munitō quā teneāt saraceni. **V**nde de hoc castro nouo plurimū damificāte increduli et terrore diuino ipos fugante loca culta deserere coguntur. **S**ex miliarib⁹ distat a mōte thabor. vnde hui⁹ castri ostructō siue ostritūtō forte fuit causa ostritōnis munitōis illius. quia in campo longo & lato qui interiacet montanis castri huius ac montis thabor nec arare nec seminare nec metere se cure poterāt. p^rpter metum habitantium in eo. **CLXXXIII De exercitātōne coloniensiū ad signum crucis.**

Anno gratie. M. ccxviii. mense martio applicare ceperūt ad portū achon cogones ex p^rincia coloniensi cum alijs paucis. tū de bremenli et treuerensi p^ruincijs excitatis fuit p^rincia coloniensi. ad obsequiū saluatoris p^r signa q^d apparuerūt i celo. **N**ā in p^rincia coloniensi et dioceſi n⁹ oasteriēli i villa ledon frīse mēse mayo. vij. feria ante pentecostē. cū p^rdicaretur crux ibide⁹. triplex forma crucis apparuit in aere. **V**na candida vers⁹ aquilonem. alia vers⁹ meridiē eiusdem coloris et scematis. tertia vero medio colore colorata. habēs crucis patibulū et figurā hois in eo suspēsam eleuatis brachijs et extēsis cuz infixione clauoz i manib⁹ et pedib⁹ et capite inclinato. **H**ec media fuit inter alias duas in quibus non erat effigies hūani corporis. **A**lia vice & alio loco in villa frīse seu thetufen tempe predicatōnis crucis apparuit iuxta solem crux cerulei coloris. hanc viderunt plures q^d p^riozem. **T**ercia fuit apparitō in dioceſi traiectēsi in villa doctū in qua beatus bonefaci⁹ coronatus fuit martirio. **V**bi in die eiusdem martiris cū multa milia onenissent ad videndā statōnem apparuit crux albā magna. ac si trabs ex adūso trabis artificialiter spoliata fuisset. **H**oc signū vidimus omēs. **M**ouebat aut⁹ paulatī ab aquilone ad meridiem.

Credimus autē duas apparitiōes demonstratas a deo. ut omnis ambiguitas prime visionis tolleret a principio predicatiōis crucis. Prouincia coloniēsis magno studio plurimis etiā sūptibz fere trecentas naues preparauit q̄rū quedā remāserūt. quedā in tempestate pierunt. Tunc firmatū fuit scilicet in cōcilio lateranensi cum dñō papa innocentō habituz rome de intermittēda militia christiana in terram egipti. **LXXXIII De pfectōe pegrinorū cōtra damiatā**

Mense igit̄ maio post ascensionē domī prepatis cogonibz armatis galeis & alijs nauibus oneratis pfecti sunt de achon. Iohānes rex hierusalē patriarcha cū ep̄is et duce austrie tribus domibus & copiosa multitudīe christianoꝝ rum indicta fuit nauigatiō apud castz filii dei qđ pegrinoꝝ dz. sed flante borea. rege duce & m̄gris domoꝝ ad indictū locū venientibz. exercitus dñi prosperis velis pcessit. tercō die pueniens ad portū damiate vbi morat̄ est p biduū anteq̄ ad terrā descendere suos capitaneos expectādo. Prefati autē duces quia modicā morā fecerūt in p̄nominato castrō. subsequi non poterāt exercitū vsq; ad sex dies ab exitu de portu achon. Multi etiā qui prepatī non erāt & morā aliq̄ntulū fecerāt apud achō. p̄ primos nauigātes aut omnino remāserunt. aut ventorū repulsi sunt in achon autē per tres v̄l quatuor hebdomadas iactati p mare morā fecerūt. Cū autē questitū esset ab hominibz p ordinē quid facere deberent. & quidā suaderūt reditū ex quo capitanei non veniebāt. dixit nichonēsis ar̄ep̄s qđ bonum esset si electo capitaneo aliquo ad terrā ibi descenderemus capitaneos expectātes. omnes oꝛdoauerunt huic scilio. & facto capitaneo comite de sareponte applicuim? ad portum maris damiate. & hostilez terrā cepim? sine sanguis impensa. anteq̄ rex & alijs duces qui erant in galeis subsequerent. Referūt autē quidā qđ cum pauci saraceni equites excurrerēt ad portū. fūso quidā fixo dextro genu in terra. & sinistra manu circūferēs ancille dextera spiculū vibrabat ferreū. intueus est eum saraceni existimās eum ludere. sed subito eques cum equo percuss? corruit in terrā. fugientibz alijs absq; omni impedimēto castrametati sunt christiani inter lit? maris & ripam fluminis nili cum admiratiōe magna subsequentiū quādo tentoria fixa viderūt. Hoc em̄ mirabilie fecit domin? qđ in primo aduentu aq̄ fluminis iuncta mari dulcis hauriebat. modico tpe post aduentū christianoꝝ facta fuit eclipsis lune fere generalis. quā oꝛa saracenos iterptati sum? quali p̄tendentē eorū defectū. qui sibi lunā attribuunt. in incrementō & decrementō lune sibi magnā vim iponentes. **LXXXV De quibusdā incidentibus illi? tempis Ex croniciis**

Anno prenotato videlicet ab incarnatiōe domī. M. ccxviij. sanct? guill? bituricensis archieps canonizā. eiusq; successor gerardus moritur. Cui succedit simon cantor bituricensis nepos henrici quondā eius ecclesie archieps. Simon comes monisfortis in obsidione tholosana percussus lapide interioris petrarie. in crastio nativitatis sancti iohānis baptiste morit̄. miles magnanimus catholic? & honestus. Hic eius occas? beatū dominicū p visionis misterii diuina uirtute sibi reuelāte non latuit sicut legitur in vita ipsius. Videbat em̄ in somnis visione quidē ymaginaria sed intellectu non vacua q̄ndā arborē q̄ntitate p

ceram. ramorū expansiōe diffusā. densaz frondium venustate ppulcrā. & in ramis eius quiescētē auiū multitudinē copiosā. post paululū arbor corruit. & omnis ceterus ille volatiliū dispersus aufugit. Intellexit ergo statim vir diuino replet? spū comiti montisfortis magno videlicet principi pupilloꝝq; tutoꝝ mortis excidiū imminere. sicut & rei postmodum p̄buit euentus. Eo tempe hugo dux burgundie fidelis in regnū morit̄. & apud cisterciū sepe licur. Galter? abbas pōtigniacensis fit ep̄s carnotensis. Ludouic? filius regis francoꝝ oꝛa albigēses refumit crucis signū. Idem vero rex philippus die purificatiōis beate marie fecit cōstitutōne generalem de iudeis suis ut nullus in uadiū recipiat ornamentū ecclesie. Item ut null? tradat alicui religioſo pecuniā nisi de cōsensu capitanei sui & cum litteris patenibz prelati & capituli sui. Itē ut null? christianoꝝ vendere opellā hēditate; aut reddat? suos ppter debita iudeoꝝ. imo due p̄es hereditatis sue reddituū debitoꝝ & pleugij assignentur iudeo. ac deinceps non curat debitū. & non debitum nō curat ultra annū a mutuo facto. Itē ut libra non lucretur nisi duos nūmos in qualibz septimana. & ut ppter hoc non capiatur corp? debitoꝝ. aut animalia carruta vel culcitre seu alia domus utensilia. Eoq; tempe petrus pisienſis & galterus odnensis & iordan? lexouienſis. Eucus quoq; comes niuernēsis & galter? camerari? francoꝝ regis. & yteri? de thociacho aliq; multi baronū cum p̄lo copioso iter arripiūt trāsmarinū. Rex si quidem hungarie et dux austrie anno p̄cedēti trāsfretauerūt. & rege hūgarie repatriāte dux austrie ceteriq; ad urbem damiatā trāsierunt. Circa idem tps lacus sancti laurētij subito erupit. ac p gratō nopolim & vallē mauriēne in ysarā & rodanū de cōss multa hoīm milia submersit. multasq; terras alluione destruxit. Apud lemonicas mulier defūcta et sudario inuoluta surrexit dicēs beatā mariā magdalēnā cui se peccatrix deuouerat. labia sibi tetigisse ac spm reddidisse. seq; statim oſessa vizelia cum gratias agens prexit. ibiq; sudariū portauit. **LXXXVI De captōe hierusalē p coradinū turquie soldanū Ex historia damiate.**

Anno gratie. M. ccxix. regina ciuitatis hierusalem que videbatur inexpugnabilē munita destructa est a coradino filio saphadinī foris & intus. Muri em̄ cum turribus redacti sūt in aceruos lapidū p̄ter templū domi & turrim dauid. De sepulcro glorioſo destruēdo scilicet habuerūt saraceni. & p literas ommati sunt quas cinibus damiate transmiserūt ad eorū solatiū. Sed huic temeritati nemo man? apponere p̄sumpsit. p̄p̄ reuerentiā loci. Sic em̄ in alcorano libro legis eorū habent scriptū hiesū christū dominū nostrū credunt de maria virgine oceptū & natū. quē sine peccato vixisse pphetam. & plusq; pphetā otestātur. cecos illuminasse. leproſos mūdasse. mortuos suscitasse firmiter asserūt. Verbum & spm dei & uiuū ad celos ascendisse non discredūt. Vnde quādo tempe treugaz sapientes ip̄oꝝ hierusolimam ascendebāt. codices euāgelioꝝ sibi postulabant exhibere. & osculabātur & venerabātur ppter mundiciam quā christus docuit. & maxie ppter euāgelium luce. missus est angel? gabriel. quod littera t̄ inter eos sepi? repetūt & retractāt. Lex autem eorū quā dyabolo dictate misterio sergij monachi et apostate et heretico machometus saracenus

didicit arabice scripta a gladio cepit per gladium te-
netur & cum gladio terminabit. Machomet? ille
illiterat? fuit sicut ipse prestat in alcorano suo &
que prenomiat? hereticus nomiauit. dictauit. ipse
promulgauit & per omnes obseruari statuit. Lu-
xurios? enim fuit & bellicosus. ideoque te inuidicia
& vanitate lege statuit. quam carnaliter viuentes in
parte voluptatis firmiter obseruat. & sicut lege no-
stram veritas & mundicia muniunt. ita eorum ipso te
mor mundan? et human? ac voluptas carnalis fir-
missime custodiunt. **CLXXXVII De mise-
ria obsessorum in damiata**

Interea ciuitas damiata obsidione longa ferro
fame & pestilentia grauiter & vltra quam scribi
potest afflictata. in sola pace quam soldan? ciuib?
promisit spem posuit. Durabilis enim non est egip-
ti annona. propter molles glebas in quibus crescit non
superius circa preces babilonis artificose conseruet in
annos. et sicut audiui? cotanum unum. xl. bizantiis
vendebat in ea. & ex angustia famis diuersa mor-
borum genera vexabant eos. et nunc cetera in com-
moda que sustinuerunt. noctibus velut auribus percussis
aptis oculis nil videre dicebant. Soldan? de die in
diem vanis promissionibus ipsos a deditione dehorta-
tus decepit miseros. Postremo portas suas obstru-
erunt intrinsecus. ne aliquis veniens ad nos de suis
nunciaret quod dies afflictionis possidebat eos. Hi qui
vero per posticum vel de muris per funes euadere potue-
runt inflati et famelicis ciuium suorum angustias euidenter
probabant. Illi etiam qui foris in exercitu saracenorum
nos obsiderunt. copia panis & pabuli cepit decre-
scere. Nilus quidem qui post festum sancti iohannis
baptiste usque ad exaltationem sancte crucis solum
excrecere & egypci planicie irrigare consuevit. hoc
anno more suo non ascendit ad signum quod ponere
solent egypcij. Sed & ut intelleximus magnam prem-
terre siccam reliquit. que nec arari nec seminare po-
terat suo tempore. Unde soldan? famam timens & cari-
tatem in amore retinere damiata. talem pacem cum
cozadio fratre suo christianis obtulit. ut crucem sanctam
que olim capta fuit in victoria saladinum cum ciui-
tate sancta & omnibus captiuis qui per regnum babi-
lonie & damasci viui respirare possent. simul et etiam
ad repandos muros hierusalem redderet. Insuper re-
gnum hierosolymorum totaliter restitueret. preter tra-
ctum & montem regalem per quibus retinendis tributum
obtulerat quod diu treuga duraret. Sunt autem hec duo
in arabia sita. septem milia fere stadiis & firmis-
simas habentia per que negociatores saracenorum
& peregrini ipsorum mecha tendentes vel ab ea reuer-
tentes transire solent. & qui hec potentem tenuerit
hierusalem cum voluerit grauium nimis cum agris & vineis
leuare poterit. Hanc dispositionem acceptam esse et veri-
lem christianitati et rex francigenarum. coelestis ceteris cum
capitaneis theutonicoz perinatim censerunt. Tunc autem
legatus patriarcha cum archiepiscopis. episcopis. templariis. &
hospitalariis. ac omnibus ytalie capitaneis. multis
que alijs prudentibus viris efficaciter tractatum se op-
posuit. rationabiliter ostendens ante omnia damiata fore
capiendam. **CLXXXVIII De captione da-
miata absque sanguinis effusione**

Interea soldan? magnam multitudinem pedum clau-
ticulo & per loca palustria misit ad ciuitatem. quo-
rum. ccc. christianis dormientibus licias fuerunt
ingressi domica nocte post festum omnium sanctorum
Tandem per clamorem vigilum occisi sunt & capti. quos
ad ducatos et plures optauimus. Nonis nouembriis

capta est damiata sine deditio. sine defensione. si-
ne violenta depredatione. cum tumultu ut soli deo
ascribat victoria. Et cum caperetur ciuitas in oculis
regis babilonis more solito. non fuit ausus christi
milites ad defensionem patos per fossatum nostrum ag-
gredi. Eodem etiam tempore flumini excreuit vberitudo
aquis fossatum implens. Ipse autem soldan? ofusus ca-
stra sua obussit & fugit. Itaque christi milites dami-
atam ingressi plateas eius inuenerunt stratas cada-
ueribus mortuorum pestilentia & fame deficientium. Aux
et argentum multum nimis. panes sericos negociatoz
in abundantia. vestes preciosas et ornatus cum varia
suppellectili in superabundantia. Ciuitas hec preter
naturalem sicut loci quo muniabatur triplici erat
cincta muro. Turribus latericis multis et magnis
fortissime firmata. clauis et aemurale totius egip-
ti inter ramessse & campum chineos sita in terra ut
conijcere possumus gersen. quia pascuosa erat dami-
ata in regnis famosa multum in superbia babilonis. in
mari dominatrix. christianorum spoliatrix. in ascensu
persecutorum tuorum per paucas & modicas scalas spre-
hensa. nunc sub potenti manu dei humiliata est.

CLXXXIX De ciuium eius strage

Itaque preter illos qui viui comprehensi sunt. in te-
morum tui promiscui sexus a tempore obsidionis in
circumitu optant ad. xxx. milia & amplius quos
sine ferro vel ignibus domini percussit. Ingressi ci-
uitatem nobis occurrit fetor intolerabilis. aspectus mi-
serabilis mortui viuos interfecerunt. vir & uxor
pater & filius. seruus & dominus se mutuis inter-
fectionibus interemerunt. non solum platee mortuis
erant plene. sed in domibus & in cubilibus & lectis
iacebant defuncti infantes ad vbera matrum pendentes
inter amplexus morientium oscitabant. Delicati diui-
tes inter acervos tritici interierunt fame deficienti-
bus cibis quibus erant nutriti. perones & alia et
cepe & alia. pisces & volatilia delirabant frustra
Denique octoginta fere milia. sicut captiuis ferenti-
bus didicimus a tempore quo perfecta est obsidio pe-
runt in ciuitate exceptis eis quos sanos vel languen-
tes inuenimus quasi triamilia & amplius. Alij mor-
tui sunt post victoriam. alij magno precio venditi.
alii baptisati sunt et christo donati. Ciuitas hec gra-
uatim murata. primum murum habebat humilem. ad eu-
stodiam fossati. secundum altius. tertium eminentius
secundo. murus medius. xxviii. turres habet. princi-
pales. binas vel trinas testudines continentes. quod omnes
remanserunt integre cum muris. preter unam et in qua crebris
ictibus trabunculi templarioz offossa fuit aliquan-
tulum. Adeo autem exercitus noster ad pigritiam
resolutus fuit. ut milites ocio dediti. negligenter
opus dei. vulgus ad tabernas & negociationes frau-
dulentas se conuerteret. Cati duo ad fossatum imple-
dum magnis sumptibus dispositi fuerunt. quorum unus
in custodia regis. alius in custodia romanoz obu-
stus fuit. Cum adhuc potentes essent in armis cu-
stodes ciuitatis. due fosse subterraneae facte sunt ad
suffodienda fundamenta munitonum. sed labor fru-
stratus fuit. post expensas plurimas. Sic de? sine
damno capientium ciuitatem dare integram voluit.

CXC De spoliis eius distributione

In omni iurauimus omnes ut asportata de ciui-
tate spolia redirent inter victores diuidenda
Hoc etiam sub anathemate terribili fuit. preceptum
a legato sedis apostolice. Veritamen occupiscentia
oculorum plures fures fecit. Suscepimus tamen ad
utilitatem reipublice magnam partem deliciarum egypci

in auro & argento. plis & pomis ambre. filis aureis & filacterijs varijs. pannis sericis precosis q̄ distributa sūt p exercitū domi cum annona que re-
perta fuit in ciuitate. legatus sedis aplice damiatā cum appendijs suis et p̄tinentijs regno hierosolimitano stulit imppetuū. Machumetia damiate cō-
mutata est. & i ecclesiā gloriose semp virginis marie in quadru posita. tanta fere latitudo eius q̄nta longitudo columnis sustentabatur marmoreis. cl. mi-
nus vna. xij. porticus habens. & in medio apertā longā et latā in qua piramis sursum ascenderat alta
Quattuor em̄ i ea principalia fundata sunt altaria titulatozū beate marie primū. principis aplozum petri secundū. sancte crucis terciū. sancti bartho-
lomei quartū. in cuius festo turris fluminis capta fuit. Inuenti sunt in damiata trabunculi quattuor cum perrarijs & māgonellis plurimis. Baliste cū
corneo fortissime. & omne genus armature fortū. Aurū et argentū cum plis et alijs rebus mobilibz non solū inter clericos & milites. sed etiā inter satellites & mulieres & pueros diuidebat. p̄porcō
nabiliter turrez ciuitatis distribute sunt inter regna. quoz bellatoz ouenerāt ad eius captōnes de-
ducta. p̄rio loco sicut decuit. & oportuit vna tur-
si que romane fuit assignata ecclesie cum porte a ip-
sius que olim dicebat babilonis. tūc appellata ē roma-
mona. **A**lia etiā turris reseruata damiate archiepo
Et sicut olim ciuitas dei viuētis hierusalē sancta capta fuit nocte. sic christiani damiatā ante diluc-
lum obtinuerūt. Instrumentū em̄ quo turris capta fuit fluminis theutonicis cum frisonibz in om̄e do-
nauerūt. **D**e quo factū est pons inter ciuitatem et castiū quod ostructū est ad munimētū ripe ciuita-
tis otraposite. duo castellula opposita sūt ad custo-
diam pontis de eodē instructo. **I**nsup de altis ar-
boribus sup quas scala pendeat. edificata est spe-
cula sup altitudinē castri noui ad indicandū por-
tum longe nauigantibus. pons vetus qui mediante insula vtrāq; ripā p̄tingebat. obsidionis tempe mlti-
pliciter a saracenis fuerat atemptat. & a chri-
stianis viriliter defen. suo functū officio ad alios reseruata est vsus. **EXCII** **D**e captōne thanis et opulencia ipsi ac fortitudie

Non minori miraculo imo maiori donauit dominus christianis thanis mense nouēbris in festo sancti clemētis qui habet habitacu-
lum suū in mari. **N**am missi in mari exploratores numero quasi mille viri in nauiculis p̄ puū flumē qui thanis nūcupat. vt de cassalibz tollerēt sibi vi-
ctualia. & statū predicti loci diligēt explorarēt. **S**araceni qui erāt in presidio castri visis christianis putātes totū exercitū venire. seratis portis fuge-
runt. **N**ostri vero solū christiū ibi capitaneū habē-
tes. erūpentes claustra intrauerūt castrum. testati sunt nobis redeūtes se nunq̄ i plano fortū castrū vidisse. vii. turrez habet firmissimas testudinatās desup per girum duplici fossa et vtroq; muro cin-
gitur. habens antemurale lacus se diffudit in latū in circuitū int̄m vt adit. equitibz hieme sit ipos-
bilis. estate difficilis. adeo vt p̄ nostrū exercitū ob-
sidione nunq̄ capeat. **L**acus piscosus est valde. de cuius piscariis soldano soluebant annuat. iiii. mi-
lia marcaz. **A**uibz insup & salinis abundat. **C**assa-
lia multa p̄ circuitū seruiebāt ei. **C**iuitas āte castiū maior damiata olim famosa. nunc aut̄ ru-mosa. ma-
gnitudine testat̄ edificiorū. **H**ec est thanis cuius campi meminit dauid p̄pheta. corā patribz eoz;

se. mi. & c. **E**t esaias. **S**tulti principes thameos sapi-
entes osiliani pharaonis dederūt osiliū insipies. **H**ec
est thanis i qua lapidat. asserit hieremias lapidi-
bus quos absconderat sub muro latericō. **E**gyptij
vero honozauerūt p̄phetā sepelientes eū iuxta tu-
mulū regū. memores beneficioz que prestiat egi-
pto. **O**rne em̄ sua fugauerat bestias aquaz quas
crocodillos appellat. **A**lexāder aut̄ macedo veniens
ad sepulcrū p̄phete cognoscēs misterium loci. tran-
stulit in alexandriā. sepeliuitq; eū gloriose. **C**roco-
dillos apud damiatā inuenim. & interfecim. **E**st
aut̄ bestia crudelis hoīem & iumenta deuorās ap̄tis
oculis solo visu fouebat oua sua. **E**xclusi pulli sta-
tim fugiūt pentē suū tanq̄ hostem. quos dū rape-
potest statim glutit & deuorat. **E**t cum cetera aīa
lia molā inferiorē moueat. illud ecōtra supiorē mo-
uet. **D**istat thanis a damiata itinere vni. diei per
mare versus terrā p̄missionis. vt facile sit de achō
vel damiata per mare et terrā. vel fluuiū p̄sting
ibidē ponere vel victualia trāsmittere. **D**āna mul-
ta intulit christianis in obsidione damiate. quando
naues ad nos accedētes vel a nobis recedētes. vi-
rentoz delate sunt illuc. **N**ā ante thanis litus ma-
ris archonūm & importuosū sinum facit amplū
& latum in quo naues deuolute. sine vento multū
eis oportuno recedere non valent. **EXCII** **D**e
libro recepto in quo p̄dicta est damiate vastatio.
& quedā alia

Ante captōnem damiate liber nobis appa-
ruit arabice script. cuius autor se iudeū
vel christianū vel saracenū esse negat. **I**n
eo aut̄ quisquis ille fuerit p̄dixit mala que saladi-
nus populo christiano crudeliter intulit in destru-
ctōne tiberiadis. & in victoria quā de christianis
habuit quādo regē hierusalē & p̄cipes captiuos
duxit. ipamq; sanctā ciuitatē possedit. **A**scolone;
destruxit. & quomō conabat̄ tūc apprehēdere. s;
non p̄fecit. & alia multa que peccata illi. tempis
meruerūt. p̄dixit etiā destructōne ortoz et pal-
meti damiatene ciuitatis. quā. s. factā vidim. quā
do librū hunc per interpretes intellexim. **A**ddidit
etiā damiatā a christianis fore capiendā. **S**aladīni
nomen nō posuit. sed per nigros oculos & crocea
vexilla ipm designat. **I**nsup p̄dixit quedā regēz
christianū nubianoꝝ mecha ciuitatē debere destru-
ere. & ossa machometi p̄seudo p̄phete dispsa p̄ij-
cere. & quedā alia que nondū euenerūt. sed si ope-
ta fuerint ad exaltatōnem christianitatis & dep̄s-
sionem agarenoz euenient. **E**cim. quosdā gētiles
ethnicos sp̄m̄ factū in ore habuisse. sed non in cor-
de. & manifeste de christo p̄phetasse. **C**oradīnus
reuersus in palestina cesariense castrū obsedit qd
erat in custodia regis. ac breui tempe cepit illd &
destruxit. defensoribus ipsi negligēt agentibus
qui tñ fere omnes euaserūt. qz libez introitū et exi-
tum hēbant per mare. **D**emū p̄cessit ad castrū filij
dei cū toto exercitu suo. & osiderās illud ab omni
pte sagaciē intellexit. qz op̄prehensibile non erat. **I**n
super templarios ad omne piculum patos inuenit
qui castrū victualibus & omni armatura fortūz
sufficiēt munierāt. **E**odem tempe templarij latro-
nes saracenoꝝ ab achon repulerūt. viriliter occidē-
do quosdā alios captiuādo. **C**oradīn. aut̄ auxiliū
postulabat a saracenis vt ab ortu solis venientes
obsiderent achon quod efficere nō poterāt p̄pter
inexorabile discordiā principum terre ipsoꝝ chri-
stianis plurimū oportunā. quā caliph. eoz papa

sepelire laborabat. **XCIII.** De legatione georgianoz ad nostros admiratum super captione damiate

Hec fama discurrens per totum orientem damiatam christianis esse apprehensam georgianorum literas ad castra catholicorum transmissit persuasit. in quibus ostendebatur quod indignata gens illa vel excitata rubore rege eorum uocante principes decreuit & iurauit se obsessurum famosam aliquam civitatem saracenorum allegans sibi verendum esse quod fratri de transmarinis partibus & ultimis terre finibus venientes per mare spaciosum periculis plenum tam multas civitatem obsidione longa cepissent. nisi et ipsi quibus erat facilis perfides impugnae damascum vel alium locum notatum virtute capere armorum. Sunt igitur georgiani cultores christi ritum habentes grecorumque vicini. longo terrarum tractu a terra promissionis distantes. quorum omnium modo extenditur usque ad caspios montes. bellicosi sunt homines habentes rasuram in capite. clerici rotunda. laici quadratam. Mulieres eorum equestri ordinis docte sunt ad prelium. Homines istum quando ordinatis aciebus hostes sunt aggressuri. pugillare cucurbitam repleta vino puro velocius ebibunt. & statim aduersarios suos viriliter inuadunt. Computandum autem esse non dubitamus inter beneficia tutoris nostri hiesu christi. qui a fucariis persecutorum maiores nostros defendit in obsidione damiate. Visum siquidem habebat assensum & eorum preceptorum retulit de montanis cultellos emittere contra christianos ad interceptiendam vitam eorum qui negotium christianitatis propensius procurabant. Nam in treugas tempore filium tripolitani comitis adolescentem spectabilem in ecclesia beate virginis apud tortosam ante altare precumbentem nequiter interfecerunt. Unde militia templi non cessauit eos persequi per tam religiosa violatorem donec humiliarent usque ad seruilem tributum. Tunc namque bisagiorum milia annuatim templariis persoluebant. Eiusdem obsidionis tempore rex armenie leuo defunctus est in terra sua. Mortuus est quoque soldanus yconij qui credidit baptizatus fuisse. qui tante benignitatis erat in christianos. ut guerram habens cum saracenis solui iuberet christi cultores quos vinculatos inuenit in munitonibus quas expugnauit. & in optate eorum posuit verum in patriam suam redire vellent. an acceptis ab eo solidis sub ipso potius militare eligerent. Idem christianos adeo familiares habebat. ut custodes corporis sui ostenderet eos. licet pater eius a lastero gredo fuisset interfector. manu etiam tenuit miralim filium saladinum exhereditatum contra filios saphadinum quem eum caliphus promittebat de baldaas papa sue gentis. Milichalecaph filius saphadinum multa damna templariis intulit cum essent in obsidione damiate. Commisit enim opidum castrum alberet. turres munitas destruxit. sed cum rediret in terram suam victus est a saracenis. **XCIII.** De captione saphet. & redicione damiate

Anno verbi incarnati. M. cccx. coradinus princeps damasci destruxit saphet castrum firmissimum quod saladinus flagellum christianorum per longam obsidionem inter artauit. ut defensores fame deficientes. requisita licentia magistri militie templi redderet illud tirano. Factum est autem vertentis anno quando solent reges ad bella procedere. Iohannes rex hierusalensis castra fidelium reliquit. multas pretendens causas ad excusationem sui. & festinatus reditum promittens. anteriorum oblitus ad posteriora se

uertit. Apiente manu domino qui portum damiate impleuit ubertate frumenti vini & olei. adiuncta pegrinorum & equorum copia numerosa ut ad progrediendum in negotio nulla locum habeat excusatio. Superuenerunt in sexto passagio mediolanensis et cretensis archiepiscopi. fauensis. & regenesis episcopi & nuncios regis frederici deferentes literas cum aureis pulis et aduentum ipsorum nuntiantes. Aderat enim episcopus bixiensis & ytalica militia copiosa. Legatus autem ostendens non sine gratie magno privilegio diuino munere sufficienter fuisse prouisum in omnibus que requirebat negotium processus. angebat dolorem quod tempus inutiliter processit. & oportunitas tanta perierat. Unde commouit maioribus ipse primo loco. deinde mediolanensis archiepiscopus & alij similes episcopi suadebant progressum contra soldanum qui castra sua posuerat super nilum itine re diei unius a damiata. Sed milites hita delibata ratione huic exhortationi contradixerunt. Hanc causam maxime pretendentes quod rex hierusalensis aberat per sue voluntatis arbitrio. nec alius princeps militaris aderat cui gens diuersarum nationum obedire vellet ad educandum populum domum et sic concordabant ad oculum ex quo mala multiplicata sunt in castris. Mense iulio superuenit comes matheus de apulia cum vii. galeis quarum duas cursarias insidiantes christianis cepit in via marina. Tunc damiata cum multis laboribus sumptuosius capta & per annum vel amplius a nostris possessa. postmodum pelagio cardinali & legato templariis & hospitalariis totoque exercitu christiano rum. excepto rege iohanne qui ob quendam discordiam inter ipsum & legatum mota ab exercitu recessit a soldano per infortunium captis & grauius afflictis per redemptionem eorum & omnium christianorum captiuorum qui erant sub potestate soldani reddita est paganis.

XCIV. De georgianoz test. uictorie. **Ex** historia tartarorum.

Anno prenotato. scilicet ab incarnatione domini M. cccxj. Tartari georgiam intrauerunt. eamque vastare cepunt. Quodam vero magnus baro georgie cum filio & uxore sua a facie illorum ad montes caspios fugit saluationis causa. At in via illa tres magni latebant tartari rapiendorum causa spoliis inuicem confederati. Cumque per illa omnia vagaretur explorantes si possent inuenire aliquid. unus eorum vestigia militis ac suorum in via deprehendit. isecutus itaque vestigia baronem illum cum uxore & filio ac rebus viuum apprehendit. & omnes cum rebus suis ad socios suos sic inter se condixerat. introduxit. Cumque inter se de pretio rerum ac personarum ita concordassent ut unus haberet baronem. alius filium. tercius uxorem & aurum per omnem venderet. ille qui pro pre sua perurum habere debuit recusans dixit. Numquid puer ille qui quasi caniculus unus est. per mea erit. que nutrire etiam me oportebit. Absit. Tandem igitur in hoc alias concordauerunt. quod pater & filius occiderent & aurum in omni diuidere vel pretium. & mulier venderetur quod & factum est. Illaque mulier que coram se matrem & filium occidi pater vidit. postmodum in georgiam monialis effecta monasticam vitam duxit. Quia vero tartari in signum glorie atque victoriae & numerum occisorum certitudinis habende. unum de mille occisis qui si milenarium capite subuerso ac pedibus erectis in locum emientem erigere consueuerunt in vastatione ephelis georgie ciuitatis per habenda certitudinem de suis occisis. vii. homines ibidem pedibus erectis. capitibus superpositis in vii. diuersis locis super eminentibus iuxerunt. sed et post ante tartarorum aduentum in eadem ciuitate

occisi fuerat a corasiminis ut iam dictum est sup.
vij. milia hoim. & postq̄ ibi facta est occisio tan
ta subsecuta est fames iaudita. **CXCVI. De cri
smate georgiano & erroribz ipoz**

Hec est terra videlicet georgia ab antiquis
epibz athioceno patriarchaui sez subie
cta cu armenia et capatocia siue turquia
Accidit aut in turquia tanta fuisse guerrā q̄ geor
giani non potuerūt trāire p turquiam in antiochi
am causa visitationis uel cōfirmationis & aliorū
que immediate pertinent ad patriarcham. Habito
igitur inter se consilio. miserūt nūcios suos p ma
re cōstantinopolim & idē antiochiam postulantes
a patriarcha ut eis vñ catholicū. i. vniuersalem
epm concederet. qui eis loco patriarche existeret.
Tūc patriarcha misit eis ampullā crismatis dicēs.
ut de illo a septimo āno in septimū ānū catholicos
crisma paululum. s. i. miscēdo de ipō cū oleo nouo
conficerent. & ad hoc faciendū omnes episcopi cō
uenirēt. Quod & fecerūt vsqz nūc & illud crisma
missū ab antiochia in georgiā ut dicitur reseruatur
adhuc. Cum eodem crismate misit patriarcha lras
cuidā archiepō stinētes ut ille quem ipi omniūter
eligerēt canonice potestātē haberet cōfirmandi ca
tholicos. & ita factū est. Qm ergo sic fecit illis
patriarcha. dederūt illi georgiani. c. casalia. Post
hoc accidit q̄ patriarcha hierosolimitan? tepaupa
tus venit ad antiochenū patriarchā. conquerens &
ostendēs ei suā paupertatē. Tūc antiochen? dedit
ecclesie hierosolimitane & fratribz de sepulcro. c.
casalia que sibi georgiani dederāt antea. Hec ita
qz casalia mō tenet archidiaconus frater sepulcri
domi ex pte hierosolimitani patriarche & capitu
li de sepulcro in georgiā misit. Illaqz possidens a
tartaris q̄mplurimū licet alij est impetitus. Sunt
aut in georgia tam epatus q̄ archiepatus. xviij. sed
catholicus. i. vniuersalis epus crismales coepos fa
cit. & illis mediantibz crisma ceteraqz sacramenta
lia vendit. mulierē sterile que sterilis est a marito
mediatibz pecunia diuidit. Monachi quoqz & ab
bates georgiani apte simoniaci sunt & vsurarij.
Itaqz cancellaria georgie a monachis emittit & pu
blice possidetur. **CXCVII. De vastatōe ar
meniorum**

Post georgiā intrauerūt tartari maiorē ar
menia & vastauerūt. sibi qz subiecerūt. In
armenia est ciuitas nobilis que am vocat.
ubi sunt mille ecclesie. ac. c. milia familie seu dom?
inbitate quā tartari cepunt in. xii. diebz. & etiā ibi
prope eam mons arach. Ibi requieuit archa noe.
& in pede montis illi? est prima ciuitas quā edifi
cauit ibi noe. & vocat hec ciuitas laudumie. circa
illā defluit fluui? arachosi qui fluit p mediū mōgā
ubi sunt inbieme tartari. vsqz in mare seruanicum
Est aut mons iste videlicet arach excellentissimus
nec vnq̄m illuc ascendisse dicitur homo nisi monachus
vnus. Ille siquidē quodā deuotōis ut dicitur ardore cō
metus ppter archā noe que ibi requieuit multoti
ens illuc ascendere quibz potuit conatibz attēpta
uit. Cumqz aliquā montis prem ascenderat et mem
bra corpis fatigata quieti dabat. semp post quie
tem euigilās in pede montis se inueniebat. Tandē
vero domin? eius affectui descendēs eiusqz votū
& orōnes exaudiens. p angelū suū eum monuit ut
semel ascenderet. Ita tñ ut decetero ascendere nul
latenus attemptaret. Tūc ergo secur? ascēdit. &
postea descendens inde secū ex archa vnum asserē

detulit. Tūc in montis pede monasteriū edificauit
in quo euntē asserem tanq̄ p sacris reliquijs dūo
te collocauit. **CXCVIII. De erroribus ipoz**

Armeni quicem in sabbato pasce omedunt
oua & caseum in vespe. Dicunt em q̄ chri
stus resurrexit in vespe sabbati pasce. Itēz
post pasca omedunt carnes per omnes sextas feri
as que sunt septem videlicet vsqz ad penthecostē.
Diem natalis domi nesciūt. nulla qz festa vel vigi
lias custodiūt. nec quattuor tempa nouerunt. Per
totā quadagesimā nec celebrāt nisi die sabbati vel
domica. quia dicūt hominē ieiuniū frangere quoti
ens celebrat. Propter hanc etiā cām in sextis ferijs
non celebrāt. ne. s. ieiuniū frangāt. Diebz autē qui
bus carnes omedunt celebrāt. quia tunc nō ieiunāt.
Multa vero faciunt ieiunia in septimana ante. lxx.
quia dicit ieiuniū sancti sargnis. a secunda feria vsqz
ad sabbatū ieiunare incipiūt. & in sabbato & i. co
minica die carnes omedunt. Idem & in hebdomada
sequenti faciunt in quartis & sextis ferijs. oleuz &
piscēs non comedūt. nec vinū bibunt. nec etiā per
totā q̄dragesimā. plusqz illū peccare qui in. xl. co
medit piscēs vel oleū. aut bibit vinū asserūt. q̄ il
los qui ad lupanar vadūt. Porro i septimana an. l.
ita stricte ieiunāt q̄ i scda feria penitus abstinent
In die martis tamen aliquid sine oleo & vino man
ducāt. & in die mercurij iterū ieiunāt. In die iouis
omedunt semel. In die veneris omnino nihil. Et in
sabbato omedunt carnes. & hoc quidem ieiuniū fa
ciunt maiores. Infātes aut duoz mensū sacrificio
omunicāt. & quolibz i differēt. In sacrificio aqm
non apponūt. in lepore et vso & cornicul et hmoi
sicut greci iudaiāt. & in calicibz vitreis et ligneis
celebrāt. Quidā etiā celebrāt sine pamentis & sac
dotilibus vestimentis oino. quidā cum infula. qui
dam cum dyacono et subdyacono. Sed si aliquod
festū in sabbato vel domica eueniat. omemoratōne
inde faciūt tñ. s. nullū ut dictū est celebrāt festū
De purgatorio nihil credunt. sed si vxor alicuius
adulterauerit. statim epus dat ei licentiā. accipiēdi
aliā & accipit. Monachi quoqz et abbates & epī
potatōnibz vacāt etiā plusqz laici. Sunt etiā mo
nachi ac prespiteri publici vsurarij & simoniaci.
Multiqz illoz sacerdotes in diuinationibz errant.
& inspectōne granoz & hmoi. Dicuntqz q̄ vxor
sacerdotis eo mortuo nō potest decetero maritari.
Preterea nullo modo cedere volūt q̄ christ? du
as naturas habuit. Dicunt etiā georgiā q̄ in arti
culis. xxx. discordat a fide catholica ipsi armeni. cā
tumqz odiū inter georgianos & armenos existit.
q̄ georgianus dicit. Si quis nostrū habeat spinam
in pede infixā. transiens ante armenioz ecclesiā se
spinā sustinere. nec se ad pedē suū euellendi causa
inclinare. ne per hoc videat ante armenioz ecclesi
am ab omnibus christianis vilipendendā inclinare.
**CXCIX. De quibusdā sancti francisci docu
mentis & conscientie puritate**

Quā aut beatus francisc? olim in loco qui
dicitur rumstortus. ppe assisium in domicilio
valde stricto cum fratribus suis morā fa
ceret. accidit ut rome coronandus impator otho
cum magno illac comitatu & pompa transiret. ac
vir sanctus cum secus viam maneret. nec ipse nec
aliquis suoz saltem aspicere de tugurio voluit. p
ter vnum solū ex ipsis cui gloriā hmoi modicuz
duraturam impatori ostanter nunciare precepit.
Rogatus autē a fratribus. ut eos orare doceret.

post longos labores ipsius nautis cibaria deerant
dum quedā & si non tanta ut multis quoquo mō
sufficerent. sanctus franciscus? domino tibi puiden
te latenter intulerat. que tunc ad ipsius meritū tñ
sumpserat diuinitus incrementū. ut abundante usq;
ad portū anchone necessitatibz oīm subuenirent.
Ut autē ad terram a mari descendit diuini ru sum
verbi semina iacere cepit. In ipso martirij feruor nō
tepuerit. quā marochiū non multo post iter arrip
ens. tanto ad hoc aliquotiens impetu festinaret. ut
pigrinatōis sue comitem pre spūs ebrietate sol?
pcurrēdo desereret. Et licet quotidiana inter xpia
nos & infideles prelia gererent. Ipe tamen in dñō
ofusus adire soldanū. nec cum euidenti piculo vere
batur. Vnde & multis grauibzq; verberibz ante
q̃ veniret afflictus tandem ipsi? soldani aspectū
est potitus. Soldanus vero cum ingenti honore
eum suscepit. plurazq; sibi precōsa valde donaria
prelūit. sancto dei veluti quasda inuincibiles vilipē
dente. Ipe soldan? tanq̃ de miro cunctis dissimili
magis obstipuit. & illius eo diligentibz verbis in
tendit. Et nimirū in his omnibz suum non imple
uit desiderū cum mirabilibz in singularis gracie p
rogatiuam gerendā suorū domin? insignia stigma
tum referuauit. **¶ CIII** **¶ Qualiter volucres? pre
dicauit**

Dem vir columbina simplicitate plen? dum more
solito quadā vice per vallem spoletanā trāsitū fa
ceret. accidit ut non longe a castello cui nomē me
nanniū multitudinē magnā diuersi generis auium
duolasse videret. et qm ob precipuū creatoris amo
rem miro etiā in omēs creaturas ducebat. affectū
socijs in mari relictis alacriter cōtra locū ubi sta
bant. adunatē cucurrit. easq; p̃t ei consuetudinis
erat veluti rōis humane capaces salutauit. Vidēs
autē q̃ ppter ipm loco non cederet admirās usq;
ad illas accessit. sed nec tunc vna quidē illaz dum
atuenirz abscessit. Repletus itaq; magno gaudio
vñ sollicitē eas ad audiendū verbū dei monuit in
tendere et his similia simpl? eis inter aliqua plura
pposuit. Fratres mei volucres multū vos memini
nostz laudare et diligere creatorē qui plumis vos
induit. qui pennis vos a terra subuehit. qui vobis
inter creaturas volatilibz in puriore mansiones ae
re tribuit. qui nec ferentes nec metētes. nec in hor
rea segregates absq; vestra sollicitudinē vos enutrit
& abundante in omnibz que vobis sunt oportuna p
uidit. Ipe vero auicule rostris apertis. alis collisq;
ptensis suo mō mirabiliter gestientes. sanctū dei elia
pponentē intuebant. & verbis diligenter intende
re videbant. Ille vero p mediū illaz trāsies & re
uertens tunica eas tangebāt ut voluit. Nec illis qui
de n se prius a loco mouētibz. donec bñdictōe cū
signo crucis & licentia eis data similiter ipse recessit.
Tūc cepit se magne negligēcie incusare eo q̃ acte
nus omiserat auibz predicare. Igit̃ ab isto tempore
vir dei cuius ori semp laus affuit saluatoris nō so
lum homines ut laudarent. ipse laudans admonuit
sed & aues & bestias & qualibet alias creaturas
fratrū vel suorū nominibz nuncupās. ad oīm cōsol
toris laudē sollicitauit et inuitauit. **¶ CIII** **¶ Q**
auibus & piscibz & bestiis & elemētis impauit

Et & hic qui totū se nutui creatoris sub
iecerat. non īmerito creaturis sibi īfero
ribz altissimi nomē inuocās impabat. qu
rum obedientiā ipa freq̃nter experientia cognosce
bat. Et ut referā pauca de multis. accidit die q̃daz

apud castrū quod dicitur albianū. ut cum verbū dei
iplo illuc adunato pponere vellet. pze nimio stre
pitu & multitudie hirudinū nidificatiū audiri nō
posset. Quibz ita garrientibz taliter est locut? So
rores mee hirūdines iam temp? est ut loquar. q̃
vos quidem satis usq; nūc locute estis. Sed dein
ceps usq; dum sūmo domi opleat loqui oīno cessa
te. At iste veluti rōis capaces otinuo tacuerunt.
nec ab ipso loco donec ofumaret? predicatō se mo
uerūt. Quo viso miraculo cūcti qui aderāt deum
glorificabāt. & beati viri saltem vestimenta cōtinge
re cupiebāt. Cōfugiebāt quoq; ad illū sepi? bestie
siluestres. veluti ad portū tutissimū. ac li rōne du
cte ipsi? erga se agnoscerēt pietatis affectū. Na?
cum morā faceret apud castrū nomine greciūm.
quendā lepusculū laqueo captū viūū a quodā fra
tre vidit adductū. Ad quē pietate magna p̃mot?
sic ait. vir ille mitissim? Erater lepuscule veni ad
me. q̃re te sic decipi p̃misisti. Qui dimiss? a fratre
statim veluti secur? ad vi? dei cucurrit. & in sinu
eius domici animalis more quieuit. Quoties autē
a beato viro sup terrā deposit? est ut abiret. toti
ens ad illū non aliā libertatē querēdo recurrit. do
nec tandē ad vicinū nemus ipm a fratribz asporta
ri p̃cepit. Similit̃ quadā vice cum in lacu reatio
reideret in nauī. piscis quidā non puus qui vulgo
teneba vocat. viuis oblat? est ei. quem ipse nō mā
ducandū sed libertati restituendū hilari ac beni
gne suscipiens ipm piscē fratrē vocauit. orāsq; &
nomē domi bñdicens in aq̃m reposuit. Persistente
autē in orōne & laudibz piscis in aqua ludens a na
uicula non recessit. donec ei licentiā beat? frāsc? &
orōne opleta cessit. Igit̃ non solum sensibilibz be
stis videlicet & auibz impauit. sed ad illius obse
quium in alterā naturā insensibilia etiā domin? ele
menta ouertit. Nam cū ipse apud heremū sancti va
bani quadā vice grauit̃ egrotaret. aqua sibi mira
biliter ī vinū mutata est. Factūq; est ut ad gustū
isti? tam facile sanitatē reciperet q̃ diuinū hoc esse
miraculū null? ambigeret. **¶ CV** **¶ Q** illas crea
turas precipue amabat que figurā christi preferūt
ut oues & agnos.

Antea eius mētē diuini amoris dulcedo re
pleuerat. ut in omnibz opa creatoris mirā
da considerās. maxime etiā erga cūctas afflu
eret pietatis teneritudine. creaturas. Inter alias tñ
istas precipue diligebat quas ut puta ouiculas sim
plitōis & mansuetōis nature videbat. q̃rū etiā
in omnibz christū ob aliq̃m similitudinē figurare
scripturis audierat. Nam tempe quodā p marchi
am anchone cum fratre paulo quē ibidē mīstrum
ostituerat trāsies quendā hyrcorū & caprarū vi
dit in pascuis non modicu? gregē & vnicaz inter
omnes ouiculā depascentē. Ad cuius intuitū gra
uiter ingemiscens dixit ad fratrem. Nonne vides
hanc solā ouiculā inter hyrcos & capras simpliciē
ābulantē. sicut utiq; domin? noster hies? christ?
immo cens. mansuetus & huilis iter scribas & pha
riseos & sacerdotū p̃cipēs ambulauit. Soluam?
igit̃ fili carissime & educam? illā de medio gregis
caprarū. Cūq; nihil aliud nisi q̃ viles tūcas habē
tes de oue redimēda solliciti starēt. ecce quidā mer
cator trāsies ad hoc se voluntari? obrulit. p̃ciō
q; soluto ipam ouem viro sancto reliquit. Qui
gaudens secum illā in ciuitatē que auxiliū dicitur
duxit. & ad ei? locū ep̃m hospitadi grā declinauit.
Miranti. igit̃ ep̃o quare sic ouiculam deduceres.

longā de illo cepit pabolam retexere. donec et ipe epus deo gratias ageret. non modicū de tanta hominis dei opunctū simplici puritare. Sequēti vero die per quoddā claustrū dominaz ad sanctū seu erinum transitū fecit. ubi eisdem christi famulabus ouiculā oīmendauit. quā ille ob sancti reuerentiā deuote suscipientes. diligenter longo tempe nutrierunt. donec tunicā de ipsius lana texentes illā beato viro munus acceptū de fratre ouicula transmisserunt. Alio quoq; tempe per eandē marchia predicto fratre comite trāsies. inuenit in itinere quēdam virū qui duos in humeris portabat agnos ad vendendū. Quos ut balantes audiuit omota sunt ex intimis viscera ei. Et accedens benigne eos veluti mater plorātes filios attrēctauit. Dixit autē ad virum. Quare fratres meos agniculos sic ligatos & suspensos excrucias. Qui cum rēdisset qd eos ad fori precij necessitate deferret. querentiq; quid de illis postea fieret vir eos mactādos asserebat. ait sanctus. Absit ut hoc fiat. quā potius mantellum quo stegor accipe. & fratres meos agnos mihi relinque. Adquieuit voluntariū homo. multo enim maioris precij erat mantellum quē sanctus frigore opulsus a quodā fideli mutauerat ipsa die. Igitur acceptis agnis quid de eis ageret sollicitus extitit. Tandem cum socio fratre deliberās. gubernādos eidem viro omisit. & ne eos venderet vel lederet districte precepit. **CCVI.** **Q**uā chasti nomen in veribus & in cedulis & maxime in paupibus honorabat.

Non solū aut hmoi bestiis & dignioribus creaturis. sed & alijs vilib; & minimis similib; opassionis affecte adhefit. Namq; de saluatore legē. Ego sum vermis & non homo. vermiculos etiā non otererent multoties de via legebat. sed & apibus ne deficeret forte vinū uel mel in hieme mīstrabat. diligētē enim non tam illarū qd & aliarū creaturāz efficaciam attēdebat. Et quidq; admiratōis delectamēti. siue cuiuscūq; valoris in vita quaq; perpendere poterat. id totū in oīm factōis gloriā gerebat. Propter hec omia frater nō nōmīe nūcupabat. omia ad vnius oditoris laudem oīnuus ipe in laudib; inuitabat. Ipe vero nōmē domī nōians. totus supra hominis intellectum afficiebat. totus in iubilo. totus alteri? seculi videbatur. Preterea et tantā nōmī saluatoris reuerentiā exhibebat qd etiā quaecūq; scriptū inueniret iho nēste locatū. reuerenter illud recolligēs in loco reponēbat honesto. ne forsan verba diuina uel nōia uel etiā litere quibus ista scribunt. & otererentur in isto. Quāta aut putas erga paupes opassionis ardore feruebat. qui tāta non solū ad animalia bruta verū etiā ad insensibiles & infirmas affluebat. pietatis dulcedie creaturas. Nam hic vere paupm patriarcha oīno pauprīm? esse desiderās. Et si preter uilem tunicā nihil possessiois appeteret. voluit tam in hac vnica necessitate pēre ipsi. qm & illam pluries indigenti cuiq; pmpissimē cupet. impetiri. Vestes quoq; diuersas a diuitibus in hieme postulabat. quas istis libentissime dantib; ita ut nec ad restitū oīnem teneret accipiens ea egenis quos prius habere otingeret obuios in frigore porrigēbat. Grauisimū em erat illi si alicui paupm verbo vel facto pēper quicq; moleste fieri. Audiens em vnū e fratrib; tempe quodā paupi cuiusdā verbū iuectōnis inferre. vide ne forsan falso similes paupratē diuini increpatū. fecit corā eodē paupē nudū pēi

tere & pedib; eius deosculatis. humiliter ab ipso veniā postulare. Ait em. Qui paupi maledicē christo facit iniuriā cuius nobile signū gerit. qui se uoluntarie paupem in hoc mūdo p nobis fecit. Ipse quoq; etiā si minimū quid haberet copaliū vinum humeros tamē ppios ad subleuāda supposuit onera paupm. quoz etiā pio zelo multa alia faciebat in hunc modū. **CCVII.** **D**e miraculis gestozum eiusdem

Der ciuitates & castella longe lateq; circūiens tantoq; diuina virtute ad pniām corda omouit. qd & aliquotiens ad religionis habitū. xxx. recepit. Confundebat heretica pntas. fides extollebat catholica. quā non solū sanctus ille vita magnificauit & verbis. sed et plurimis ex tulit miraculoz pōgīs. Nam & omne languorē diuini nōmīs inuocata virtute curauit. magnifice demones effugauit. nullaq; oātī necessitas aut piculi difficultas obistere potuit. Panes etiā ad benedicendū illi sepius offerebāt. De quib; egri gustantes. a diuerso languoris incōmodo resurgebāt. Crebro quoq; pī? pater quasi seminuus? a populo oreluctus est. eo qd tunicā eius per piculas cū cellis incidērent. easq; deuote cōtra diuersa picula p salutis remedio obseruarent. Ipse aut vir sanctus ea pēpue que circa christū gesta sūt assidua meditatione reuoluens. die domice natiuitatis instantē. humilē nascētis in bethlehē saluatoris infantis paupratē similitudinē qua poterat repitāre desiderans ad castellū de grecio quendā virū religiosū & nobilem nōmīe iohannē pmissit. qui ad hoc bouem & asinū cum pseprio oīra festi gaudia sibi pparauit. Prepato itaq; pseprio senū imponit. ad ductū itaq; bos & asinus ad pseppe collocant. & sic cum gaudio vigiliē celebres inchoant. Fratres quoq; laudes tebitas deo exoluebāt. sed & cūcti qui aderāt nouis leticie canticis applaudebāt. Et ab aut coram pseprio beatus franciscus? suspirijs pē gaudio plen? indicibili suauitate pfusus. tādē sup ipm pseppe sacra celebrant solennia missarū & ipe sanctus dei leuita solennib; ornāmētis indutus euāgeliū voce sonora pnuiciat. ac deinde populo deuoto in bethlehē rege paupē melliflua predicat. Mirāda vero talis ibi de cuiusdā viro virtutis ostensa est visio. Vidit ad pseppe dictū beatum franciscū accēdere. & quendā qui in illo iacere videbatur exaimis velut a somni sopore puerulū excitare credie. Itaq; non imērito suā domū? hies? christ? infantia recolenti in hmoi formula non absurde monstratus. Quippe qui i multoz cordibus per obliuionē quasi sopitus & mortu? veluti pē beati francisci doctrinā & exēplū euigilās ad nemoziam est reductus. Finitis igit tantis solennijs popul? ad ppria remeauit. At vero de feno pseppe pī? obseruato plura diuersimode postmodū ab vti usq; sexus homib; sunt remota picula. necnon & brutis sanitatis aīalib; morbidis collata remedia preter alia quasi innumera que in diuersis egritudinum necessitatū seu piculoz generib; gesit. multos etiā mirifice mortuos resuscitauit. quoz & si de plurib; non sumus icertū numeris ad pseppe non ponim? nisi qd xi. esse a viris fide dignis accepim? **CCVIII.** **D**e orōnibus eius assiduis et confidētia in domino

Ad omnia vero que vir beatus itendit & fecit. totū ei? refugium orō crebra fuit. Nā et si ardētissimo zelo pximoz lucis itēdet

studuit tamē sumope ne suū plus curā in omni ex
pimento pfectōis negligeret. ad hoc solitaria lo-
ca q̄siuit. ad hoc etiā in heremi vastitate reſedit. s̄
et inter homines habitans ad ecclesias domes ue de
sertas sol? nocte prexit. O q̄ntos in hmoi loci ter-
rores q̄ntaq; diaboli machinamēta deuicit. cui non
solū intus malign? ille pestifera sepe suggestit. s̄
et in aliqua horrenda effigie manu ad manū eū il-
lo ofixit. Talia in quā loca intrepidus ut in orōe si-
bimet inuigilaret elegit. Ibiq; prius didicit q̄ post
modum alios docuit ut non tam verbis q̄ virtute
spūs ad eructandū p̄ximis oportuno tempe esset
plen? Nameti quādo hec vel illa dicere cogitaret
origit ut ad predicandū veniens oīm illoz que p̄
cogitabat oblitus omnio quid diceret nō haberet
Sed nec tunc quidem defectū suū ofiteri corā om-
nibus erubuit. Et sic subito verborū eloquentia af-
fluere cepit. Sic spe tota iugiter in solius domini
p̄uida largitate suspensus de p̄pria penitus diffi-
debat industria. eadēq; mentis ostentia multis lo-
quebatur ut paucis. eadēq; diligentia vni soli pre-
dicauit ut multis. Nulli? quoq; verebat p̄sonam.
quā equanimiē sapientib? et indoctis. magnisq;
loqueret et p̄uis. Nā et cardinalib? corā domino
papa honozio agregatis ostentissime predicauit.
non vtiq; tam verborū simplicitate mouēs ad risū
q̄ mirando spūs feruore opunctōis extorquens
suspitiū. Igit vir sanct? qui sibi et p̄ximis vtiliē
diutere tempa nouit. quadam vice relictis ex mo-
re seculariū turbis locum solitudinis petijt. totisq;
precordiis desiderabat agnoscere quid agendo sa-
crificiū de se domino magis gratū posset offerre.
Cunq; huic desiderio quāto diut? tanto feruēt?
anhelaret. Cie quodā in heremitorio quo manebat
ad altare deuote accessit. sup quod euangeliorū li-
brum eū reuerentia et timore deposuit. post hoc
se humiliter corā altari in orōne p̄sternens. quāta
poterat deuotione clamauit ad dominū. ut in p̄ria
libri aptōne sui de ipso beneplacitū dare dignaret
indiciū. Tandē corde strito ab orōne surgens se
crucis signo munivit libūq; apuit. Cui cum domi-
ni nostri hiesu christi passio primū occurreret. suspi-
catus est ne casu hoc forsitan accidisset. unde et
rursus libū claudens rursus apuit. Pluriesq; hoc
ipm reiterās idem quod prius vel simile p̄sus in-
uenit. Ad hoc christi niles non expauit. et qui iaz
dudum martir desiderio fuit. et tunc sese ad omē
quod p̄ christo sustinere poterat flagrant? aiauit.
CVIII Qualiter in eius corpe apparuerunt
stigmata passionis dominice.

D Vobis autē annis ante mortē eius vidit in
visione quasi seraph vñ i aere sex alas ha-
bentem. cruci manib? extensis pedibusq;
coniunctis affixum. Alaz vero duas super caput ere-
ctas et duas ad volandū extensas habebat. Porro
duab? totū corpus tegebat. Obstupuit vehementē
vir sanct? ad visum. et alternabant in ipso timor
et gaudiū. Delectabat eū eum sp̄i ipsi? mirabil
pulcritudo. deterrebat eum plurimū horrenda cru-
cis affixio. sed et hoc letificabat quod gracie se
respicī videbat ab ipso. Cūq; diut? cogitaret qd
hmoi visio importaret in seipso vidit tandem mira-
culum omnib? ut arbitroz retroactis seculis mau-
dicum. Apparebāt nanq; in manib? eius et pedib?
quasi fixure clauoz. latiusq; ipsi? dextrū velut lan-
cea p̄foratū. Manuū videlicet interior. et p̄s pedū
superior supeminencia quedā ex ipa carne veluti cla-

uozū capita p̄tendebat. Manus autē exten? et pe-
des inferius signa quedā oblonga gerebāt. veluti
retorta clauoz acumina que et carnem inferius si-
militer reliquā excedebat. In latere vero dextro ci-
catrice obductū vuln? apparuit. quod et sacz san-
guinem sepius euaporās. tunicā ipsius necnō et ali-
quotiens femozalia tinxit. Talibus igit i se vir dei
resulcantib? margaritis studuit sumope precōsuz
istū thesaurū quo sp̄ali illū dominus prerogatiua
ditauerat. ab oīm omnio oculis oferuare recōditū
p̄iculosū eū existimans inclitū apparere in oculis
hoīm. sed et p̄ magno non reputās occulta quoz
libet bona non esse his maiora que p̄ferunt in pu-
blicum. Ruminabat sepe illud in ore p̄pheticū. In
corde meo abscondi eloquia tua ut non p̄t. Fratri-
bus quoq; circa ipm non ouersantib? dederat tē-
signum. ut si quādo eum cum extraneis occupatū
predictū versiculū recitare p̄cipient illū. ne forsi-
tan in verba nocua sibi deflueret curialiter ab eo
rum colloquijs expediret. Itaq; vuln? lateris quo
adusq; vixit in corpe diligent viro dei celante so-
lus hoc frater helias casu virūq; p̄spicere meruit.

CX De virtute orationum beati dominici in
animab? ouertēdis. **Ex** gestis eius

Nterea sanct? quoq; dominic? multis floruit mi-
raculoz virtutib?. et orōnum effectib?. vñ alacn?
vite venerabilis ep̄us cum adhuc p̄ior esset mona-
stetij casamarie de ordīne cisterciēsi et ab honozio
papa in theutoniā missus per bononiā iter faciens
ad eundū sanctū dei virum dominicū eū quo ma-
gne familiaritatis noticiā dudū rome straxerat vi-
sitandū accessisset. secretā et ofolatoriam de diuīs
ac celestis vite delicijs cum eo collationem habuit
et ei quadā familiari ofidentia exigente materia di-
xit. Fateor tibi inquit qd nulli adhuc exposui. nec
tu q̄ndiu vixero reuelabis qd nunq; adhuc a deo in
hac vita aliquis petij quod non ofequer iuxta vo-
tum. Erat eū tunc bononie m̄gr cōrad? theutoni-
cus cuius ingressum ad ordīne fratres mirabiliter
affectabant. Itaq; p̄ior alacn? vbi predictū sacclī
secretū audiuit vehementē admirās ofidentē adiecit
Pete ergo pater ut det tibi m̄grm conradū ad or-
dīnem. cuius fratres introitū tam ardentē flagita-
re vident. At ipse. Rem inquit frater bone diffi-
lem postulasti. Si tamen volueris i hac nocte ora-
tōni mecum insistere. ofido in domio qd nos a peti-
tōnis nostre desiderio non fraudabit. Finito itaq;
opletozio fratrib? ad quiescendū p̄gentib? vir dei
domicus in ecclesia p̄nte dicto p̄iore et vidente
remansit. et in orōne more solito p̄noctauit. Pera-
ctis vero matutinaz vigilijs illucescētq; die oue-
nientibus ad primā fratrib? cum cantor incepisset
Iam lucis orto sidere. ecce lucis vere sidus nouuz
magister cōradus subito veniens et ad pedes bea-
ti patris dominici se p̄sternens habitū ordīs et istā
ter petijt et p̄seueranter accepit. Decan? quidam
de francia romam vadens virū dei dñicum apud
mutinam predicantē inuenit. Ad quē accedens et de
salute anime sue secum oferēs. hec inter alia sibi do-
lenter exposuit. suumq; quasi icuitabile naufragiū
esse dixit. qd a carnis lubrico otinere non poterat.
p̄pter quod etiam ab alijs bonis opibus exercen-
dis quasi despatus abstinebat. Cui vir diuina q̄ ple-
nus erat ofortatus fiducia. vade inquit deceto vi-
riliter age. et de dei misericordia non despes. ego
tibi a domino carnis ofinentia impetrabo. Sic di-
xit. et sicut postmodum veraciter claruit. sic eueit

Nam qui fuerat imundus & lubricus. deinceps castus & continens est effectus. **CXII** De moribus eiusdem precipuis

Mira vir dei dominicus? morum honestate pollebat. miror quod in omnibus divini fervoris impetu ferebatur. Inerat ei firma valde mentis equalitas. nisi cum ad passionem et misericordiam turbaretur. et quia cor gaudens exhilarat faciem. cum in eius facie de bone conscientie testimonio procedens semper elucesceret hilaritas. lux tamen vultus eius non cadebat in terram. Denique per hanc omnem sibi facile vendicabat amorem. omnem sine difficultate mox ut eum aspiceret illabebat affectibus. Tantam autem servabat in his que secundum dominum rationabiliter fieri cepisset mentis constantiam. ut vix aut nunquam semel enunciatum eorum digna deliberatione sermonem ad quiesceret immutare. Ubique enim versaretur sue in via cum sociis. sue in domo cum hospite. reliquaque familia. aut inter magnates & principes vel plures. spiritus edificatoris effluebat sermonibus & abundabat exemplis. quibus ad amorem christi seculiue preceptum audientium animos iuicaret. Vix ipsa communis eius locutio a virtutis potestate erat vacua. quia cuius cor in alta sese suspenderat. neque quod verba illius de ore incassum cadebant. Ubique enim se verbo & opere evangelicum virum exhibebat. omnes autem homines largo excipiebat caritatis sinu. & cum omnes diligeret. ab omnibus amabatur. Gaudere cum gaudentibus. flere cum flentibus sibi proprium vendicabat. Hoc etiam cunctis eum faciebat gratissimum. quod simplici gressu via nullum nunquam verbo vel opere duplici tatis vel fictionis pretendebat vestigium. Verum enim erat paupertatis amator. vixens vilibus indumentis. In cibo quoque temperatissimus. habens in omnibus liberam sui corporis potestatem. Mundum tenique sibi mundi que gloriam sic perstravit. ut cum petro sicis vestigiis ambulans super mare nunquam in eo figeret gressum pedis. Proinde electus aliquando in corretanensem episcopum omnino renuit. ostentans se prius terram deserere. quam electum alicui de se facere aliquem ostendere. Illi nimirum imitatus est exemplum. qui cum eum ut regem facerent turbe conquirerent in montem fugiens. manifeste quod sit prelatum officium appetendum ostendit. Interrogatus vero aliquo tempore cur non libenter in tholosana quod in carcassona dyocesi moraretur. quia in tholosana inquit dyocesi multos qui me honorant invenio apud carcassonam vero omnes eorum me impugnant. **CXIII** Qualiter spatium diei impendebat deo & proximis

Empe diurno cum fratribus salvo quietem in omnibus honestatis tenore nemo omnino nocturnis horis vigiliis & orationibus per omnem modum nemo instatior. Diem impendebat propriis noctem deo. sciens quoniam in die mandavit dominus misericordiam suam. & nocte canticum eius. Sane de suis oculis quasi quandoque fontem effecerat lacrimarum. fueruntque lacrimae eius panes die ac nocte. die quidem magis. cum missarum crebra & quotidiana celebrauit solennia. nocte vero cum super omnes infatigabilibus excubaret vigiliis. frequenter autem cum corpus domini cleuabat in missa in tantam mentis rapiebat excessum ac si presentem ibidem christum incarnatum videret. Propter quod missam cum ceteris multo tempore non audiuit. Erat enim ei pro nocturnis in ecclesiis consuetudo creberrima usque adeo. scilicet ut vix aut raro certum ad quiescendum lectulum videre habere. Tres autem singulis noctibus recipiebat manu sua propria quodam cathena ferrea disciplinas. unam videlicet per

se alteram per peccatores qui versant in mundo. terciam vero per his qui in purgatorio cruciantur. Orabat ergo noctibus & perseverabat vigilas quantum. scilicet a fragilitate corporis extorquere potuisset. Et cum tandem lassitudine succedente somni interpellaret necessitas siue ante altare. siue alio quocumque in loco. aut certe super lapidem instar patriarche iacob capite reclinato quiescens paululum. rursus euigilabat ad spiritus orationis fervorem. **CXIII** De felici transitu eiusdem

Happropinquante peregrinationis termino sine quibus certaminis sui. apud bononiam gravi cepit infirmitate languere. Positis autem ex his quod tunc aderant filiis coram eo testamentum pacis disposuit. In quo precipue tam ipsis quam cunctis per ordinem circumquaque diffusis salubri quidem admonitione premissa caritatis. humilitatis atque paupertatis legitimam successione legavit. In huius inquam triplicis appropriate thesauri summoque uniuersos filios heredes instituit. per quod nimirum illi regni quod repromisit deus diligentibus se secum fierent coheredes. Illud vero quod potuit distinctio prohibuit. ne quis unquam in suo ordine possessiones induceret temporales. maledictio nemini dei & sua impetrans ei qui predicatorum ordinem quem precipue paupertatis decorat obsessio terrene substantie veneno respigere laboraret. Denique circumstantibus fratribus & quasi incommensabiliter de tanti patris destitutione dolentibus. dulciter consolans eos ostendit adiunxit. Ne vos mea filij corporalis turbet discessio nullatenus dubitantes vos utilior me mortuum habeturos quam viuum. Gratis sane sed non vana fiducia. Sciebat nimirum cui crediderat. & de reposita sibi corona glorie certus erat. quia precepta tanto fieret ad impetrandum potentior. quanto in potentias dominum iam se curior introisset. Proinde ad extremam horam veniens. anno ab incarnatione domini. M. ccc. x. viij. idus augusti. obdormiuit in domino. isti vocis que ad iohannem in apocalypsi de celo dudum isonuit. non solum sonum sed & effectum iudicantem precipiens. beati mortui qui &c. Interfuit autem exequijs eius venerabilis tunc quidem hostiensis episcopus. & aplice sedis legatus in lombardia. postmodum vero papa gregorius. Corpusque eius sacrosanctum cum digna deuotione per semetipsum in ecclesiam fratrum sepulture mandauit. **CXIII** De reuelatione glorie transitus eius facta quibusdam fratribus

Ende vero die eaque hora qua beatus pater migravit a corpore. frater guala eiusdem ordinis tunc prior brixie. postmodum autem eiusdem civitatis episcopus. cum in loco campanilis fratrum in brixia paululum se reclinasset. leui quadam somni dulcedine dormitauit. viditque reuelatione diuina velut apertam quadam in celo per quam due scale caderent subirebant ad terram. Summitate quoque unius scale manebat christus dominus. summitate vero scale alterius virgo maria. per utramque autem descendentes angeli discurrebant. & ecce in medio scalarum imo est sedes posita & supra sedem sedes. Et qui sedebat similis erat fratri habenti faciem velatam capucio quemadmodum mos est in ordine fratres mortuos sepelire. Scalas autem sursum paulatim traherent ex una parte christus dominus & ex altera mater eius donec perfallerent angelis ad summum usque perveniret is qui in sede fuerat collocatus. Receptisque in celo scalis & sede pater cum sedente. ista celi apertura clausa est. visioque dispuit. Excitatus igitur id frater a sono quousque ex infirmitate procedente debilis adhuc effectus. ostendit bononiam quo beatus pater egrotasse sciebat iter arripere. optique

veniens eundem diem eandemque fuisse horam qua & illa
visio sibi celestis apparuit. & vir dei dominicus de
mundo transiens celi gloriam introiuit. Eadem die de
functionis ipsius fratres rationes cum fratre tancre
do de rebe tibur otigit accessisse. Preuenientibus
autem ipsis ad hospiciū solitū hora quasi. vi. de man
dato ipsius fratris tancredi frater raho vir preci
pue sacritatis ad altare missā celebratur. accessit
A quo etiam pmissa oratione inunctionem pnie ac
cepit. ut delecti patris quē egrotasse bononie nup
autuerat memor esset. Cum igitur ad istū locum in
quo in missa de viuis fieri mentō osuevit puenisset.
inunctionemque factā solitū ad memoriā reuocasset.
subito factus est in excessu mentis. statimque inobil
in altari raptus in spū. vidit virū dei dominicum
corona quadā laurea coronatū. totumque mirabili
splendore splendentē duobus viris reuerēdis comi
tatum hinc inde extra bononiā via regia pcedentē
In eadem em visione reuelatione certa sibi dat intel
ligi quod vir dei dominicus eadem hora. s. vi. sextaque fe
ria migras a corpore celestē patriā adisset. Visione
autem ista pfecta mox ad se reuersus sibi que reddidit.
ab eodem loco quo in excessu factus dimisit. quā in
cepit missā pfectū expleuit. Hanc autem visionem
ex humilitate quadā. qua pculdubio plenus erat
is qui viderat frater lōgo tempe tacuit. **CXV.**

De eleuatione sacri corporis eius

Dost transitū quoque venerabilis patris cre
brescentibus in desinent miraculis. cum non
posset ulterius beati viri sanctitas occul
tari. fidelium dignū duxit deuotō corpus eius prius
humili loco repositū. ad altōrem debito cuius hono
re trāsferre. cum apud bononiā multitudo fratrum
puenerat ad capitulū generale. Erat autem monumē
tum in quo tam precōsus thesaurus iacebat recōdi
tus. grandi lapide supetctū. durissimoque circūqua
que cemento pclusum. ita ut nec spiramē quidē vel ab
interioribus posset pcedere. vel ab exterioribus sub
intrare. Hoc cum fuisset fracto vix ferreis mstris
cento. sublatoque lapide patefactū. tanta subito
ex ipso erupit suauissimi odoris fragrantia. ut non
tam sepulcrū quā cella videret aromatū patuisse.
Siquidē oīno decebat ut corpus illud quod diuina
obuante virtute. ppetua virginitate illibatū pman
serat. ipsius virginitatis mortuū testimoniū perhi
beret. dum ad honore & gloriā opitoris vnde nul
lus vnquam exalauerat fetor detestate libidinis inde mi
ra suauitas fragraret odoris. Erat autem odor ille
tantis tamque mirabilis. ut inusitata suauitate fra
grantie cūcta plane suparet aromata. nec alicuius
rei naturalis odori similis videret. Nec solū ossibus
aut pulueri sacri corporis vel capse inerat. verū etiam
in re circumquaque ogesta ita ut ad longinquas per
modū regiones delata odorē ipsū longo tempore
retineret. fratrum vero manibus maxime aliquid de
reliquiis sacrosanctis tangentibus sic inhesit. ut quā
tumcunque essent lote vel etiam cōfricate per plures
dies obseruare fragrantie testimoniū pntaret. Multi
etiam de populo occurrente ex eodem sacro aspersi pul
uere. sanitatū beneficia receperunt. Interfuerunt autē
huic tam venerandē trāslationi. exceptis fratribus.
venerabiles viri. vnus archiepiscopus. s. rauenensis. quat
tuor episcopi. s. mutinensis. postmodū vero sabiniensis.
& brixensis. bononiensis. & quidā alius. Insup autē
& potestas bononiensis cum suis militibus. qui se
pulcrum accincti armis. ne quis videlicet de sacro
sanctis reliquiis quidquam subaper circumstabat

**CXVI. De mortuis p eum in hungaria su
scitatis**

Am em ad aliqua que post hoc. diuersis in locis. p
merita gloriose orationis beati domici ad exaltatio
nem sui nominis de? ostendere dignatus est fidelis nar
ratio subsequat. Et primū quidē ea que in hūgaria
facta cognouim? stupenda psum maxime eā mor
tuos suscitatos. In sinulu regione illius puintie. q
dam nobilis cum vxore sua deuotionis causa ad re
liquias beati domici que in domo fratrum habebant
visitandas accessit. cuius filius quem secū duxerat
puulus. infirmatus ibidē ad extremū vite morēdo
puenit. quem pater merens ad ecclesiā deferens &
corā altari beati domici collocis. voce flebili lam
tari cepit & dicere. Beate domice let? veni ad te.
en tristis redeo. Redde mihi queso filiū meū letici
am cordis mei. Cūque sic lugens vsque ad noctem
pseuerant existeret. eā noctis mediū puer reuixit
lac fuxit & p ecclesiā ambulauit. Iuuenis quidā do
mine iustine comitisse mancipiū dum in cris fluie
piscatōni min? cautus insisteret. in aqm lapsus. suf
focatus dispuit. Magno autē spacio tempis merie
cto eius corpus in pfundo flumis requisitū mor
tuum est eductū. At prefata domia sup subtraeti
famuli nece tam miserabili p dolens. p resurrectōe
eius beatū dominicū inuocauit pmittens se et ad
suas reliquias in sinulu psonaliter visitandas nūc
pedib? accessurā & resuscitatū mancipiū liberta
ti daturā. statimque qui fuerat mortu? in mediū vi
dentibus omnibus vite redditus psumit. Vn nobi
lis ladislai nomine filius puul? letali febriū infirmi
tate decessi. t. cuius corpusculū pannis inuolutum
extra domū fuerat iam delatū. mater vero inter ni
miam tristitiā resumēs spm. accersiri fecit ad se cō
tinguo sacerdote. corā quo emissio voto cum beatū
dominicū deuote inuocasset. que plorabat mortuū
recepit filiū vite ptinus restitutū. Vir quidā de
villa leleygotart nomine. orbatu filio thoma noie
iam defuncto supueniente nocte sol? remanens cir
ca corpus eius plorās & eiulans residebat. beatus
dominicū ut patri filiū redderz incassanter. votis
piter & vocibus interpellās. Factū est igitur ut cir
ca pullos cantū qui mortu? fuerat se moueret &
aptis oculis patri dixit. Quid ē pater quod sic habes
faciem madesactā. cui ille. Lacrime patris tui sunt
fili. quia tu mortu? fueras & ego sol? remanserā
omni gaudio destitut? At ille. multū inquit fleui
sti pater. sed beat? dominic? desolationi tue cōpa
tiens ut tibi viuus redderet suis meritis ipetrauit

CXVII. Adhuc de eodem

Rebrescente per totā hūgaria virtutum
hūmā fama. vir quidā ad omnia infidelis p
sus & incredulus psumebat. contigit autē
eius filiū grāuē infirmari. Qui & tandē spm exa
lauit. Quidā autē ex his qui ad solandū patrē que
nerant dixit illi. crede beatū dominicū magnū esse
meriti apud deum. & ipsū inuoca tote corde. forsi
tan qui plerosque mortuos suis meritis suscitauit.
tuum etiam filiū suscitabit. Tunc ille opunctus cor
de sup preterita incredulitate. amare redarguit se
metipm. assūptaque fiducia ab inuocatione beati do
mici p noctem illā gemitibus & precibus nō cessa
uit. Igit pzia hora diei q iacebat mortu? manū nō
uit & velamē reiecit. quo eius facies inuoluta fuit
ac surrexit. Tandemque pater cum filio suo suscita
to in sinulo pperans. quāta sibi fecerit dominus ad
honorem sancti domici nūciauit. Honestus etiam

quidam vir nomine gentus de villa pinar cum suis
prochianis ad fratres venit filium paulum secum ferens
ac dicens. Hic est filius meus quem beat? dominic?
iam defunctum a mortuis suis meritis suscitauit.
Nam cum a summo mane usque post meridiem in do-
mo mea in medio ululantis familie iaceret exanimis
subtraxi me paululum. Et recordatus quod deus beato
dominico super mortuos suscitandos tantam gratiam con-
tulisset sumpta fiducia locum in quo orare consueueram
adii. et gloriosum domini osseum ut orato patri vi-
nicum redderet filium suis amarissimis lacrimis
inuocaui. Cumque redisset ad corpus pueri et me su-
per eius faciem flens et eiulans incuruasset. ecce puer
aperuit oculos factus viuus. **CCXVIII De mi-
raculis ceteris ibidem exhibitis.**

Languidus quidam et morti proximus lecto
decumbens qui etiam ad xviii. annos lumē
amiserat oculorum. cum audisset sacerdotem
cum prochianis suis perficere velle ad beati domini
reliquias visitandas. confortatus spiritu voluit et ipse per-
ficeretur. Cum autem eum sacerdos tanquam rem im-
possibilem presumens modis omnibus prohiberet. tan-
tam valitudinem corporis desiderio cordis expans
tanquam temptatus ire de lecto surrexit. tantumque subito
sensit sibi infundi virtutem quod passu citato gradi cepit
tantomagis ac magis in conalescentia corporis et ocu-
lorum illuminatione perficiens. quanto quotidie in itine-
re precebat. donec tandem ad locum destinatum perue-
niens perfectum recepit utriusque beneficii sanitatis. Iu-
uenis quidam saucior nomine corodielis prepositi da-
pifer graui summa quadam infirmitate detentus est. in
qua manifeste contra se videbat irruere multitudinem
demonum infinitam. nunc ad suspendium trahentium eum
nunc diuersis generibus affligentium torquentium. Ipse
vero inter hec inestimabili timore depressus. voto si-
mul et voce qua poterat deo se et beato dominico
commendabat. statimque in forma fratris beati domini
aerat. qui sinu cappe collecto importunas ab eo
demonum abigebat molestias. coram impetu virtuo-
sa potentia coercerat. Nec mora. simul eundem ab
infirmitatis despecto grauius penitus liberauit. Ma-
trona quedam de villa pinar votiuam missam ad hono-
rem beati domini disponens facere celebrari. tres
candelas ad hoc idoneas preparauit. sed hora debita
sacerdotem qui missam celebrare debuit non inuenit.
Quapropter candelas ipsas in vase quodam reposuit.
manutergio mundo propter inuolutas. Cum autem aliqui-
tulum diuertisset. post horam rediens candelas fla-
mis patentibus ardere vidit. Et stupescens igitur foras
exiit. vicinas undique inuocauit. Concurrunt omnes
ad mirandum spectaculum tanquam ibidem tremantes propter
et orantes steterunt. donec predictae candelae ipsis vi-
dentibus penitus arserunt. Sic autem usque ad extremum
paulatim ardendo consumptae sunt quod manutergium
vel aliquid quod in vase fuerat non leserunt.

CCXIX De miraculis eius omnibus in Lombardia.
N punitia lombardie scolans quidam nicola? nomine
degens bononie graui renem ac genuum dolore vexa-
tus a festo sancti michaelis usque ad pentecosten.
nec per se iam poterat surgere. nec per domum sine ba-
culo ire. vel alterius sustentationis adminiculo se
mouere. Denique inualescenti morbi molestia. xv. die-
bus de lectulo non surrexit. sed et leuissimum eius
vehementi macie attenuatum emarcuit. in tantum quod omnis
ab eo secundum medicorum iudicia spes curationis abcessit.
Itaque humano destitutus auxilio christo domino et
beato dominico se deuotum. volens etiam in signum de-

uotionis offerre candelam iuxta modum proprie quantita-
tis cepit filo stупeo de quo faciēda erat candelā cor-
poris sui longitudinem et grossitudinem mensurare.
Cumque se totum mensus esset in longum caput etiam
et collum et pectus. et inde renes et femora. et tan-
dem genu filo ambiente cum cingisset inuocato ad
quālibet mensurationem nomine iesu christi et beati
domini continuo se alleviatum scies exclamauit. Ego sum
liberatus. et exurgens lacrimabatur pro gaudio. cur-
rens ad ecclesiam ubi corpus beati domini quiescebat.
Duo pueri a natiuitate muti de casmato erant. quo-
rum pater facto voto beati domini inuocauit.
Et statim utriusque datum est expedite locutionis officium
nouumque verbum vetus exoluit silentium. Quedam muli-
er truda nomine oculorum priuata lumine per tres annos
et amplius subiecta diuina visus sustinuit. nec ullius
medicamentis exhibitione iuuari potuit. Hec inuoca-
to beato dominico votum fecit. statimque oculorum lumē
recepit. Alia quodam mulier ultra montana usque digiti
annis. xx. amissa. incurabiliter siquidem arefacta fuerat
et stracta. sancti domini deuota inuocatione statim
recepit. Preterea quidam nomine raphonellus in inguine
ruptus. intestinis quoque descendens in uirili rebe-
menter afflictus inuocato beato dominico fuit conti-
nuo liberatus. **CCXX De his que sunt in sicilia facta**
N sicilia quoque ciuitate augusta deuote cuiusdam
matrone filia vicem lapidis longo tempore laborauit.
Nullo autem medicine officio suffragante solum sibi sup-
erat remedium inuasit. cum igitur dies esset statuta
qua puellam optebat incidere. mater timens periculum filie
precedenti die ad ecclesiam beati domini prexit. orationi
se contulit. suamque filiam deo et sancto dominico voto
quo potuit commendauit. Sequenti ergo nocte dor-
mienti puellae. beatus dominicus assistit in manu eius
quo torquebat lapidem posuit et abcessit. Quae pu-
ella euigilans se liberatam inueniens matri dedit.
et visionem per ordinem explicauit. Mater vero cum in-
genti leticia lapidem ad fratres attulit. rem quoque ge-
stem coram multis exposuit. Quae fratres in ecclesia
coram imagine beati domini in futuram memoriam et stu-
pendi miraculi suspenderunt. In eadem ciuitate in festo
translationis beati domini cum matrone quedam que in
ecclesia fratrum interfuerat missam sollemnem domum
redirent inuenerunt mulierem quandam domum sue sedem
tem pro foribus et filantem. Quam cum verbis caritatis
argueret. quare in festo tanti patris a seruilis ope
non cessasset. ista peritus indignata animo et turba-
ta facie dixit eis. Vos que estis bizote fratrum eius se-
sta colite sancti. Statimque oculi ipsius in tumores
cum pruritu uersi sunt. et ex ipsis ceperunt uermes
peritus scaturire. ita quod vicina quedam quam ad se per-
territa inuocauit. xviii. vermes eduxit ex eius oculis
in instanti. Quapropter stricta spiritu ad ecclesiam beati
domini cum eiulatu cucurrit. Ante cuius ianuam se pro-
sternens et peccata sua cuidam fratri confitens facto vo-
to quod decetero sancto dei dominico nunquam detraheret
et festa eius deuotissime custodiret. continuo tumor
cum pruritu discessit. et in eius oculis amplius vermes
non fuerunt. Huc accedit quod assertionem fratris ni-
colai veronensis de ordine fratrum minorum per eundem etiam
scripto de mandato optatum est. Nam cum sero cum quo-
dam fratre iacobio de manua beati domini com-
medante. ipse cum eccontrario verbis stomachatibus de-
spexisset. eodem sero febribus eum arripuit quem et vexa-
uit grauissime tota nocte. ad quem visitandum cum super-
dictus frater accederet ei quod diceret. vite frater ne quia
despexisti sanctum dominicum hoc tibi contigerit. non

solum culpā p̄tēntā nō agnouit. sed indignatus po-
tius verba iterū otumeliosa p̄rupit. Sequēti vero
die cum febris violentia non cessaret. sed grauius
inualeceret in augmētū hora nona cum vehemētius
estuaret. ad se opunct⁹ rediens secum dixit. Vere
vereor q̄ hoc idcirco mihi acciderit q̄ in sanctum
dei blasfemiā p̄tuli. Voueo igit̄ dō & sibi q̄ si me
liberauerit vsq; ad vespas nunq̄ de eo aliquid ma-
li dicam decetere. sed dicētib⁹ p̄radicā. Mir⁹ in
modū vix verba finiebat & ab ipsa febre se sētic cō-
tinuo liberatū. Hec de miraculis beati domini
tam in vita q̄ post obitū eius p̄petratis ad p̄fēs
sufficiūt. **CCXXI** De infirmitatib⁹ beati fran-
cisci quas passus est añ mortē. **Ex gestis eius**

Nterea beatus francisc⁹ ānis a ouerione sua. xviij
transactis nullā vel modicā carni sue requiē dede-
rat. & q̄tis ei multis languorib⁹ effluxissent dies
p̄teriti. duob⁹ tam annis qui adhuc vite eius erāt.
residui. grauiorib⁹ cepit & magis otinuis infirmi-
tatibus purgeri. In tñ aut̄ se sibi subiecerat. tātaq;
corpus armonia spūi ocozauit. vt etiam carnis re-
pugnantiā vix sentiret in omnib⁹ que spūs agēda
dictabat. Intendere p̄ximoꝝ saluti corp⁹ emotu-
um fecit. In asino per ciuitates & castella ci. ciuēs
Cepit & alijs languorib⁹ infirmitas oculoꝝ sup-
addi. Tunc frater helias quē veluti loco matris ele-
gerat. & adhuc viuens gregi suo pastozē p̄fēcat
opulit eam & rōnibus mduxit. vt sibi mederi per-
mitteret. t̄mens ne forte per incunā penit⁹ oculo
rum lumē amitteret. Cui humiliter obtempans tā
q̄ patri plura suis extunc oculis medicamētia patie-
batur apponi. q̄uis ingrauescēte malo nulli⁹ essent
remēdij. tandē reatā curatōnis occasione p̄duct⁹
est. vbi & domio pape honozio morā tunc tempo-
ris faciēte. honozifice & deuote a curia romana su-
sceptus est. Familiari⁹ tamē ei p̄e ceteris dominus
hugo tunc hostiensis ep̄us affuit. cuius se cū vniū-
so ordine suo tutele omiserat. eundemq; p̄phetico
spū duct⁹. aplico honori p̄uissum fore p̄dixerat.
Hic igit̄ erga virū sanctū mirando dilectōis affe-
ctu flagrabat. vt otest abāt idē postmodū ad apli-
cam dignitatē p̄uectus. se nunq̄ in tāta p̄turbatio-
ne fuisse. quā omne mentis nubilū in solo viri dei
intuitu vel affatu discederet. subitaq; suauitatis se-
renitas & iocunditatis dulcedo rediret. vnde &
quotiens eum videbat. & tanq̄ christi aplo reuerē-
tiam exhibebat. & ut curā sui gereret instanter ad-
monuit. cui in hoc sicut in alijs viri sact⁹ obediuit
factis igit̄ cocturis in capite. venis icilis collirijs
& emplastris adhibitis nihil ad sanitatē p̄fecit. q̄n
potius malū medicamibus multiplicatis accreuit.
Ipe vero tot incommoda corp⁹ in omni pacia &
gratiaz actōne sustinuit. respectisq; molestijs ad
deum intentōnē direxit. Et q̄uis esset ad exte-
ris corp⁹ exercitiis p̄sus inutilis. semetip̄m tamē
adhuc ad triūphos certamīs noui incitauit. Dice-
bat em̄. Incipiam⁹ fratres deo ūire. incipiam⁹ in
q̄ & p̄ficiamus q̄m parū hucusq; p̄fecim⁹. Vole-
bat rursus ad simplicitatis p̄imordia redire. Vole-
bat de nouo leprosis otēptibilit̄ ūire. & ab ho-
minū ouersatōne ad loca remota se trāsferre. ab oī
quoq; se cura regimīs cupiebat eximere. eo q̄ mul-
tis de causis piculosum esse assereret maxie in hoc
tempore p̄latōis locū tenere. esse vero plurimis
magis reile regi q̄ regere. **CCXXII** De felici
trāsitu eiusdē

O Vnq; morā faceret apud senas quasi mēse

vi. ante obitū suū totō corpe graui⁹ q̄ solebat at-
tritus p̄p̄quare videbāt ad exitū. Festiāto itaq;
de longinquo frater helias accurrit. eumq; paulū-
lum respirantē secū ad cellam de cortana p̄duxit.
Vbi dum stetit per modicū acrius inualecente
morbo deduci se rogauit affiliū. Quo postq̄m pue-
nit. tam atrociter p̄ singula mēbra torqueri cepit.
vt interrogat⁹ an poti⁹ martiniū a carnifice susti-
neret. q̄m triduanā hmoi passionē. & si p̄ volūtate
diuina sibi placitā & acceptā. grauiorē tam quouis
martirio rñderet. conuocauit itaq; ad se fratres
quos voluit. singulosq; p̄ut sibi dabāt desup bene
dixit. Tandē mortis horā instare agnoscēs. duos
ad se fratres vocauit. quibus de trāsitu ei⁹ vicinō
laudes alacrit̄ domio deantare p̄cepit. Ipe vero
p̄ut potuit in hunc psalmū p̄rupit. Voce mea ad
dominū clamaui voce m. ad dō. de. sū. Porro euan-
gelium fm̄ iohannē ab eo loco vbi icipit. Ante diē
festū pasce sibi legi poposcit. Deinde cūcō suppo-
cinereq; aspgi p̄cepit. & sic filijs circūstantibus
et lugentib⁹ in domio felicit̄ obdormiuit. Vn⁹ aut̄
ex istis sp̄alis eius discipul⁹ vir fama celebris. c⁹
nomē subiceet. eo q̄ nollet p̄conio gloriari dum
viueret. vidit illā gloriōsā aīam carne solutā i stel-
le grandis & radiātis effigie. vidit inq̄m veluti su-
per aquas multas cārida subuecta nubecula in ce-
lum directē oścendere. Fact⁹ est itaq; ocur⁹ p̄lo-
rum ciuitatis assilij deum vna iocunditate laudan-
tium. eo q̄ tñ dignaret̄ istis oścendere depositum.
Erat aut̄ p̄mit⁹ p̄o tanti patris subtractōe plā-
ctus filioꝝ non modic⁹. qui non multo post in le-
ticia; est ouersus. Videbāt nanq; nouū illud quod
post fecerat domi⁹ sup terrā. mēbra ei⁹ morbida
p̄ius & rigida iam tractabilit̄ p̄ agentis se volun-
tate flectentia. & sacruū videlicet corp⁹ christi sti-
gmatis decoratū. carnem quoq; durā p̄ius et li-
uidam. veluti puerili teneritudine iaz resumpta. mi-
rando candoze nitentē. & quasi carnis gloriā
sp̄m decozis magnitudine p̄tendentē. Gloriosū
nunc erat in carne tam candidā videre similitudine;
fixure clauoꝝ. ymo nigros vt ferrū clauos ex ipa
carne formatos in medio pedū & manū. dextruz
q; latus sacro sanguine rubricatū. lacrimabantur
itaq; filij p̄e gaudio & osculabant̄ in patre signa-
cula sūmi regis. Tunc platū est in ciuitatē corpus
sanctissimū. & in loco vbi literas ip̄e puerul⁹ p̄i-
mo didicerat. vbiq; p̄mit⁹ p̄dicauit ē sepultū.
CCXXIII De cōfirmatōe trium ordinū per
papā gregoriū.

A Mbo itaq; p̄dicti patres nouoꝝ ordinū
institutores. videlicet francisc⁹ atq; domi-
cus sub innocentō papa. iij. cursū suū in
domio inchoauerūt. et sub eius successorē honozio
ořfirmauerūt. Qui. s. honozio anno p̄tēficat⁹ sui p̄-
mo ad petitiōnem beati domici ořfirmāuit ordinem
p̄dicatoꝝ. & anno tercō petente priore fratrib⁹
q; vallis scolariū. ořfirmāuit etiā ořstitutōnes ordīs
eoz. Iam em̄ p̄dicti fratres. s. vallis scolariū alī
quāto tenpe antea certā viuendi formā iuxta bea-
ti augustini regulā obūandā elegerāt. & de app-
batis religionib⁹ quasdā institutōes assumpserūt
videlicet vt p̄ior illi⁹ dom⁹ & successorē ei⁹ om-
nibus ecclesijs sui ordinis de more cisterciensium
officiū visitatōnis sine vlla tempaliū exatōne im-
penderent. & tres p̄mitiue filie ipsius ordīs visi-
tandi matres de more cisterciensiu hēant factae;
& q; p̄iores forinseci semel in anno apud eccliam

prefatā statuto tempe ouenientes celebrent more
cisterciē. capitulū gñale. Necnon etiā vt scapula
ria fratres deferat laborātes. camisias lineas nō ha
beant. nec in dormitorio culcitra. sanī carnib? nō
vescant nisi debiles & egroti. Has ergo institutō
nes honozius pfirmavit. vt in literis eius otinetur
apud eos. Ferē autē hūc ordinē incepisse guillerm?
quidā qui scolaris fuit pñensis. & postmodū etiā
in burgundia rexerat. Tandē cum quibusdā scola
ribus suis ad heremū ouolauit. & formā viuēdi ut
dictū est paulatim ex diuersis religioib? sibi et suis
elegit. Idem quoq; honozius papa regulā heremita
rum fratrum habitantū in mōte carmeli. quē helias
frequenter legē appbavit. & eis in remissionem
peccatorū obseruandā tradidit a venerabili alberto
patriarcha hierosolimitano editā scilicet vt singuli
lingulas habeant cellulas sepatas. in quib? vel iux
ta quas die ac nocte in lege domini meditentē. & in
orōnibus vigilent. nisi alijs iustis occasionibus oc
cupentur. preter nimis obiles & infirmos carnib?
nō vescant. & cetera que idē pater tradidit eis ob
seruanda. Post hoc successor honozij gregori? ean
dem regulā pfirmavit. & ne possessiones vel reddi
tus recipient districte eis pphibuit. Post hoc anno
domini. M. cccxxviii. ppter paganorū insultū opul
si sunt ab illo loco p varias regiones mūdi dispgi.
**CCXXXIII De obitu quorūdā viroz illustri
um in regno francoz.** Ex cronicis

Anno supius in trāsitu beati domini anno
tato. s. ab incarnatōne domini. M. cccxxi. Guil
lerm? epus niuernensis in ecclesiastico &
ciuili iure pītus vir puidus atq; discret? tempore
maxime caristie quo & obiit. duomilia pauperum
quotidie pascēs. qui etiā a philippo rege frācorū
cum inestimabili sumptu ppetuū obtinuerat liber
tatem regaliū niuernensium in vigilia ascensiois mi
grauit ad christū. Manasses autē aurelianensis epus
obit. cui philipp? sancti guillermi bituricensis ne
pos successit. Porro guillermū epm antiochen
sem domin? papa ecclesie pñensi prefecit in pasto
rem. Anno vero sequenti mgr petrus de corbolio
senonensis archiepūs vir iestimabilis literature ac
senectutis bone die sinodi sue moriē. & in ecclesia
senonēsi pñti sinodo tumulatur. cui successit mgr
galtherus cornut? guillerm? quoq; pñensis epus
libertatis ecclesiastice mirabilis defensor moriē. &
in abbacia pontigniacensi sepeliē. Sed & magister
herueus trecentis epis in vtroq; iure pītus etate lō
geuus obit. cui mgr robert? ipsi? ecclesie decanus
succedit. Nec multo post herueus de giemis coēs
niuernensis vir magnanim? ecclesiastica iura pfer
uans. precipuus hereticoz psecutor. hostiū supera
tor. fidelis vassall? iusticie. Cuius etiā magnimitati
inuidebant barones francie. apud sanctū anianum
in bituria castrū suū moriē. Ibiq; in quidena domi
ce apparitōnis tumulat. Porro abbate pontigniacē
si cum vii. abbatibus pluribusq; monachis & alijs
multis venientib? vt corpus eius secū portarent.
fere ab inimicis pplis lapidant. Demū tam idē cor
pus apud pontigniacū trāsferē. **CCXXXV De
aduētū regis hierusalē in franciam. & obitu regis
philippi.**

Eodē anno iohannes rex hierusalē ex amif
sione damiate. & obilitate suoz vltra mo
dum dolens effect? a pñibus trāsmarinis
transfretat cum paucis in galliam auxilium peti
turus. Frideric? romanoz imperator signo crucis

assumpto. duxit vxorē per verba de pñti vnica fili
am ipsius regis hierosolimoz. & hoc iuramento
affirmat corā papa honozio. Anno autē sequenti cele
brantur nuptie solenniē inter eos. Anno domini. M.
ccxxiiij. mense iulio philipp? francoz rex vir potē
tissim? qui orhonem impatorē & qplures alios in
bello campanili deuicerat nobiles et potentes. nor
manniā quoq; adquisiuit. & sibi appriauit aquita
niam. & maximā partē pñctauie sibi subiugauit. q
semp psperos ad vota habuit successus ecclesiasti
ce libertatis pseruator precipu? dormit in christo
& in ecclesia beati dionisij sepeliē. Mirabile em fe
cit testamētū iohanni regi hierusalē cētū milia lib.
pñensib. totidē templarijs. totidē hospitalarijs de
dit. & multa bona relatu digna fecit. Multos in re
gno comitat? adquisiuit. s. viromā tensē. claremō
tensem. bello montensē. pontinensē. alencionensem
cenomanensē. turonensē. andegauenensē. pñctauenensē.
Eodem anno ludouic? filius eius eidē in regno suc
cedēs. pñma dominica augusti. s. in die trāsfigura
tōnis domini remis solenniter coronatē in regem. &
blanchia vxor eius in reginā. In hoc ergo recijt re
gnum ad stirpē karoli impatoris. de qua originem
habuit ex pte matris. Tricesimūseptimū etatis sue
annū fere opleuerat ludouic? quādo fuit coronat?
& ipse quoq; cum impatore friderico pacis ac fede
ris colloquiū apud vallē colozis habuit. Coēs cā
panie ducit in vxorē filiaz guichardi de belloiooco
agnataz germanā regis ludouici. Rex reddit comi
ti duo castra mustriolū foris yonā & bayā super
secanā que pater suus diu tenuerat. Amalricus co
mes montisfortis a pñib? albigenisū redit ad patri
am ppter inopiā victualium relinques carassonam
vrbem munitissimā & alia etiā castra que cū labo
re maximo & sumptu inestimabili et amissioē plu
rium gentiū fuerāt adquisita. & per annos. xiiij. a
nostris possessa. Eodē anno iohannes rex hierusalē
limia sancti iacobi adit pegrinatur? duxit in vxo
rem filiā regis galicie. Rex autē trāsferat in anglia
vbi plura ei donaria offeruntur. **CCXXXVI De
reditu regni francoz ad stirpē karoli.**

Randis nanq; sicut alias dictū est origine
troiani. adhuc pagano ritu deoiti regnuz
suū in gallia stabilierūt. vt in pñti cerniē
que nunc etiā ab eis franciam nominatur. Anno itaq;
domini. cccc. lxxiiij. hilderico eoz rege mortuo qui
ciuitatē triuerim cepit. Clodoueus filius eius for
titer regnū tenuit & ampliavit. qui a sancto remi
gio baptisimi gratiā cum sibi subiectis pcepit. eius
q; pgenies vsq; ad annū domini. dcc. l. felicē regna
uit. Excepto q; per annos fere. lxxviiij. a tempore
clotharij regis & sancte bathildis regine regibus
a fortitudine solita degeneratib? regni potentia di
sponebatur p maiores domos. Inde factum est vt
pipin? qui erat maior domini? sub rege hilderico.
a stephano papa apud ecclesiā sancti dyonisij cum
vxore ac filijs in regē vngeretur. eozq; generatō
in hereditatē regalis successiois imppetuū benedi
ceretur. Et omis alienigena ab ei? iuatione aplico
anathemate iterdiceretur. Regnavit igitur eozum
pgenies i regno francoz vsq; ad annū dñi. dcccc
xxvi. Tunc hugone capucō comite pñensi duce frā
corum inuadente regnū trās latū est de genealogia
karolonensium in pgeniem comitū pñensium. In ge
stis autē sanctoz richarij & walerici legitur q; eo
rum corpa translata sunt a suis ecclesijs in ecclesiā
sācti i bertini. ibiq; timore normanno? & danorū

sunt reposita tanq̃ in loco tucōri. **C**unq; normāni tpe karoli simplici cōuersi essent ad fidem xpi re portata sunt ad pprias ecclesias. Attamen cum ea monachi sui repeterent monachis sancti bertini ea p violentiā arnulphi comitis detinebāt. Tunc sāt? waleric? hugoni pīfēsi cōiti in sōno appuit ei q; dixit. **V**ade ad arnulphū comitē flādrēnsē. & dic ei q; de sancti bertini ecclesia remittat in nras ecclesias corpora nostra. plus enim loca nostra diligim? q; aliena. **R**equisit? aut ab hugone quis eet vel quis eius socius. ego inquit vocor waleric? so eius aut meus est pontinenfis richari? **Q**uod ergo tibi precipit per me deus age festināter. & ne dissi mules. **H**ugo igit ad arnulphū pgen. que sibi mā data fuerant indicat. **A**t ille superbo aīmo sātōz corpora reddere recusat. **T**unc hugo constanti ani mo dixit ipi arnulpho. **V**ide ut illo die et illo loco corpora sanctoz honeste mihi deferas aīmo spon taneo. qd si nō feceris spōtane? postea inuit? faci es. **T**ūc arnulphus timore hugonis & potentia cō strictus duas thecas auro & argento decorauit i quibus predictoz sanctoz reliquias deposuit. ac die condicto cum armato & copioso exercitu ad mosteriolū qd est castrū regis francoz eas hugo ni decēter retulit. **A**lle vero vnū quēq; resignauit in loco suo. **S**equētī aut nocte sanctus walericus in sōnis appuit hugōi & dixit ei. **Q**m egisti studi ose que precepta sūt tibi. & nos ad loca nostra re tulisti. tu in regno francoz & successores tui vsq; in septimā generationē regnabitis. **I**n nōnullis tñ libris ubi dixim? septimā iueniē sēpiternā. **P**ossu mus tñ pēfē ab hugone vsq; ad ludouicū istum inuenire. **N**ā idem hugo genuit robertū. robertus henricū. henricus autē philippū. & philippus ludo uicū. ludouicus aut grossus aliū ludouicū. & il le philippū qui ex eli sabeth filia baldouini cōitis ha enensis istū genuit ludouicū. **N**am ille idē baldou inus pcessit ut dictū est supra de pgenie emēgar dis filie karoli simplici. vsq; ad quē in regni pote state pseuerauit pgenies pipmi & karoli impato ris. **C**um igit iste ludouic? in regnō successerit pa tri. patet regnū in ipso reductū ad pgeniē karoli magni. **E**x predicta vero sanctoz corpū relatōne videtur illa regni translatō per dei voluntatem fa cta fuisse. **I**n gestis vero aquitaneozum legiē q; iō karoli pgenies reprobata credit. quia iam dei gratiā negligens ecclesiaz potius neglectrix q; erectrix videbat. sed hoc dei iudicō relinquam? qui tempa mutat & transfert regna. sicut dicit scriptura. **R**egnum inquit transferē a gente in gentē ppter iu sticias & iniurias & contumelias et diuersos dolos. & iterū. **S**edes inquit ducū supboz destruxit de? & sedere fecit mites p eis. **CCXXVII. De iti nere regis ludouici opra pīctauenses. & de simula to comite baldouino**

Anno domi. **M. ccxxiiij.** rex ludouic? mouz exercitū post coronatōnē suam opra pīcta uenses. thuronis in crastino beati iohānis baptiste aggregat suos. **I**nde pcedens cum mille & cc. militib? & pluribus alijs aptis ad pugnandum obsidet moriū castrū fortissimū. sauaric? de malo leone qui intus erat videns fortitudinē regis facie pactū cum rege ut liceat sibi recedere cū suis. **D**e inde castrū regi reddiē. rex inde pgreditur ad san ctum iohannē angliacū. **A**bbas & burgenfes ipsi? loci obuiant regi pacificē. villā ei reddūt. fidelita tem pū petiē exhibentes. **R**ex inde tendens ad ru

pellā obsidet eam. machine erigūtur p. ix. dies mu ros destruit incessantē. **S**auaric? de malo leoē cum ec. militib? burgenfes villē & qm plurimi fientes viriliter se defendūt. **D**emū siderantib? illis qui in tus erant se non habituros ab aliqua pte succursū & viuentes fortitudinē regis quotidie augmētari reddunt villā regi. quibusdā pactōnib? inter regez & burgenfes firmatis. sauaric? per mare cum suis recedit. **P**ostmodū vero omi odictōne cessātē bur genfes omuniē se dederūt regi. saluis ville liberta tibus. fidelitatē ei legitimā facientes. **L**emonicen ses etiā & petragouicēses & omnes aquitaneē pī cipes exceptis vasconib? qui ultra garrannā erāt. fidelitatē regi pmiserūt. **A**nno domini. **M. ccxxv.** circa pasca quidā fingēs se esse baldouinū quōdā cō mitem flādrē & impatorē ostantinopolis. venit in Flādrā in habitu pegrino. multi fauent ei de flā drā nobiles & ignobiles. eo q; multa inter signia dicebat q; esset idē baldouin? resistētes autē viriliter debellabāt. **N**on multo post statuto alloquio inter ipm & regē francoz apud peronā requisitus a re ge quis ornauerat eum in militē. & ubi fecerat ho magiū patri suo rgi philippo. & ubi fuerāt nuptie celebrate inter ipm et vxorē eius. noluit rñdere. pe tens inducias vsq; post pīdiū. **T**ūc apta ei? frau de licēciat eum rex a toto regno suo. **I**pse autē q; multis pompose venerat. ofusus cuz paucis abscef sit. non multo post vero ab erhardo de cassēca in q; dam taberna capitur & traditur flādrēsi comitis se. que diuersis penis ipm afficiēs. ad vltimū pati bulo fecit suspēdi. **CCXXVIII. De captōe au gnionis p regē ludouicū.**

Eodem anno die mercurij aī purificatōnez ludouic? rex & qm plurimi magnates. archi epi. epi. & comites ac barones apud pīf? p manū romani cardinalis & legati opra albigēses accipiūt signū crucis. **C**onsequēt autē in pascale tpe anno domi. **M. ccxxvj.** rex & omēs erucelignati bi turis oueniūt. **I**nde pcedūt p niuernā & lugdunū ciuitates. apud auignionē vrbē inexpugnabilem ab ecclesia romana p. vii. annos excomunicatōm subie ctam ppter hereticā prauitatē. **R**ege autē cōdente se habiturū pacificū trāsitū. apud auignionē ppter qd dam breuias pactōes quas habuit cum eis dē. **P**or tē claudūtur ciuitatis. & excluditur rex cum suis. **R**ex miratur & spū virtutis affūpto villā obsidet suo obside triptito. **I**n vigilia sancti barnabe apli. que fuit. iij. feria pentec. machine erigūtur trabu cheta petrarie. māgonella pāz psunt. **H**i qui int? sunt viriliter se dēfendūt. rex inestimabiles sumpt? facit. **D**urat obsidio vsq; ad festū assumptōis bea te marie maximāq; mortalitas ibi pullulat. de nris circa duomilia hoīm celoz imbrib? et lapidū vola tu & infirmitate ppria moriūtur. **M**oritur ibi guī do sancti pauli pēussus lapide petrarie. vir armis strenu? catholic? et honest?. **M**oritur etiā ibi eps lemonicēsis. **C**omes campanie redit ad ppria sine licentia domi regis vel legati. **T**unc auignionēses regis magnanimi ostantiā attendētes. qui cuz suis pcerib? iuramento firmarat se non recessurū. donec villa capeē vel reddereē. cc. datis obsidib? de meli ozibus ville iurāt stare mādato ecclesie. **T**ūc d mā dato domi legati rege impante fossata implentur. trecente domi turrāles que in villa erāt et omnes muri circūquaq; solo diruti coequant. villa absol uitur. domi? legat? multas bonas et laudabiles institutōnes inducit. magister nicola? de corbeya

monachus clugniacensis in ipsi? loci epm consecratur
Rex inde amoto exercitu xgrediē per pūntiā. &
reddunt ei pacifice ciuitates & castra et fortericie
omnes quoz ad leucas. iij. a tholosa. Rex preficit
toti illi regioni hūbertū de belloio loco sui

CXXXIX De obitu ludouici regis & corona
tione filij eius nois eiusdē & trāitu pape honozij.

Rex repatriante moriunt remensis archi-
epus & comes naumurcensis quoz corpa
ad loca ppria referunt. ab illa pestifera ob-
sidione pauci vel nulli redeunt plene sani. ac p to-
tam galliā pullulat plus iuuenū q̄ senum mortali-
tas generalis. Die iouis ante festū oīm sanctoz re-
gem ad ppria redeuntē infirmitas mortalis inuadit.
Die martis sequenti apud monpacier labiē in fre-
nesim. Sequenti aut dominica videlicet in octauis
oīm sanctoz anno domi. M. cccxviij. migrat ibidez
ad xpm vir utiqz catholicus. mireqz sanctitatis exti-
tit diebus singulis vite sue. nunqz carnē suā macu-
lauit preter q̄ cum vna vxore sibi legitime in matri-
monio copulata. Ibi em̄ opla. dē fuisse pphetia
mellini qua dē. In monte ventris morietur leo pacifi-
cus quo in loco non est auditū ante ipm aliquē de-
cessisse. corpus eius ad ecclesiā beati dyonisi trans-
fertur. vbi iuxta patrē suum honorifice sepelitur. Lu-
douicus itaqz primogenit? eius prima domica ad-
uentus remis per manū epī suessionensis vacante
sede remensi coronat in regē. quī. xiiij. annū etatis
sue opletur? erat in festo sancti marci euangeliste
xximo sequenti. plures maior? baronū francie ad
coronatonem vocat sed venire recusant. Pre dolo-
re em̄ patris & resolatōe regni non vacat ibi gau-
dio sed magis intendūt lacrimis & meroz. Ferrā-
dus comes flandrie qui p. xij. annos & .vj. menses
pisius in captōe domi regis detent? fuerat. mltā
redempt? pecunia liberat circa ephiam domi. Ipo
anno mense sequenti. xv. kl. aprilis. honozij? papa mo-
ritur. & in ecclesia beate marie maior? sepelitur. Hic
impatore fridericū sibi rebellē & aduersariū ecclie
romāe opiens anathematizat atqz barones suos
ab eius fidelitate absoluit. Deniqz impator iam an-
tea cruce signat? durate anathematis snia mare trā-
siuit. Post mortē vero honozij huguellin? ostiens
epus eligē ad papatū et alterato nomie gregori? **CXXX**
appellat. De dissensione baronū frā-
cie a rege ludouico iuniorē

Eodem tempe hugo marchie comes et the-
obaldus comes campanie oīra nouū regez
suum ospirantes ludouicū fedus ad inuicē
inierunt. Vnde comes britānie ex oīesu comitis cā-
panie qui oīra p̄hibitiōē ludouici regis defuncti
de albigeniū terra redierat castellū quod sanctus
iacobū de beuerone noīant. vna cum belesino sibi
quondā ab eodem ludouico in custodia traditum
firmabat. & victualib? munebat. Itaqz rex nouus
& iunior comitantib? se romano cardinali tunc le-
gato sedis aplice ac philippo patruo suo coīte bo-
lonie. necnō & roberto ducē comite cum exerci-
tu mltō vsqz ad cartheriā dicurcio propauit. Qd
vidēs ac timēs campanie comes a proposito mali-
gno resipuit & adherens regi frācie a comitū mar-
chie & britannie oīortio celerē resiliuit. Rex itaqz
duos alios coītes. marchie. s. & britānie regali edi-
cto semel ac bis ad colloquiū vocatos. sed venire
p̄temnētes. ne aliquid oīra iura viderē agere. terco
quoqz suo p̄lemēto mādauit interē. Tunc illi stul-
tam sui supbiā ac regis clemētiā ppendētes. hūmī-

liter ei mandauerūt q̄ apud vīndocinū si placeret
ei cuncta que fore fecerāt emēdarēt. et hoci p̄ ope
opleuerūt. Nec multo post iudē comites cū quibus
dam alijs frācie baronibus inuādētes domū regie
q̄ regina blācha filij sui regis ac regni tutelā hēret
memores quoqz q̄ campanie comes oīra p̄dictoz
comitū voluntatē & oīra fed? quod cum ipsis in-
erat regi adhesisset. ei qz nephandissima eoz cōsilia
denudasset infiniēt oīra illū collegerūt exercitum
Et intrātes ei? terrā castella villas & rīcos ac mu-
nicipia oīlagrātes vastauerūt sicqz debachātes vsqz
ad thauriam perrexerunt. quam obsidentes impu-
gnare ceperunt. Quod videns campanie comes
misit ad regē dominū suū ab ipso petēs auxiliū. Il-
lisqz patentib? regis literis obedire nolentibus ve-
ab obsidione recederēt. rex ipse collecta multitudine
ne armatoz iter arripuit. & oīra illos in manu for-
ti propauit. Qui vt eius aduētū agnouerūt. a sede
quātoti? recesserūt. At petrus britānie comes au-
xilio & oīlio baronū francie fretus oīra dominū
suum ludouicū insurgēs. henricū anglicū regem in
auxiliū suū cum maxima multitudine anglozum fe-
cit trāsfretare pugnaturus aduersus regē francie.
Vnde rex ludouic? zelo iusticie diuinit? aiāt? eum
tem comitē primo debellare disposuit. & collecta
milicia primo belisimū expugnauit ac cepit. Tunc
rex anglie cum rubore rediēs velocit? transfretauit
Anno tam sequenti dictus comes cepit infestare ter-
ram regis domi sui. Vñ rex itez exercitu oīregato
oīra eum vsqz ad cast? adō festinauit. quod & ob-
sidēs expugnauit ac cepit. Inde ad aliud qd chasti-
aucians dē exercitū duxit. & ipm quoqz p̄deditēz
recepit. **CXXXI** De ouersione sancti atho-
nij ad ordinē fratrum minor? Ex gestis eius

His vero epib? beat? anthoni? de ordine
fratrum minor? floruit quē p̄oēt? papa gre-
gorius canonizauit. Hic in hispania ciuita-
te. vlixbona oriund? .a puericia fact? in baptismo
fernand? appellat? .Primo quidē in ordine sancti
augustini religionis habitū suscepit. Deinde audi-
tō q̄ quidā fratrum minor? apud marrochiā a ppha-
nis p̄chris to necati essent. quoz etiā venerandas
reliquias vir quidā famosus nomie petr? inde de-
tulerat. eozqz celebrem passionis ordinez diuulga-
uerat. subito more elephātis ad plū ex aspectu sū-
guinis aimatus desiderio martin? totus estuauit.
Itaqz habitū ordinis totalit? pro chris to defuncto
rum assumpsit. moxqz cum ipsis fratrib? minorib?
recessit a moāsterio suo plati sui licentia et si diffi-
cult? obtenta. Quidā aut ex canonicis sup hoc gra-
uius se dolē p̄ ceteris indicās abeuntī sic in cordis
amaritudine ait. Vade vade. quia forsitan sanctus
eris. Cui iste humilit? rōdit. Cum me sanctū audie-
ris deum collaudabis. Venit ergo vbi fratrum oīgre-
gatio morabat. quī locus sūct? anthoniū dicebat
iuxta quod nomē anthoniū se deiceps appellari ro-
gauit. vt & sic requirentiū ipm sollicitudine pia cau-
tela deluderet. eozqz importunitates sub ignoto
facilius nomie declinaret. Feruēs igiē ad martinū
quiescere non potuit. donec tandem iuxta pmissā
sibi licentiā ad terrā saraceno? trāsiuit. In his tam
desideriū suū non impleuit. De quo domi? alind
ab humano sensu decreuit. Celebrato aut gñali ca-
pitulo apud assisiū fratrib?qz ad loca sua circum-
qua? dimissis solus anthoni? a nemine petebatur
quia sicut erat ignotus. ita & inutilis videbatur.
Nulla ergo de se i literature vel cuiuslibet alteri?

utilitatis habita mentōne ad fratres grāianū. qui tunc rōaniōle fratribus perat deuotus accessit. rogās humiliter ut ipm a mīstro gñali petitū colligeret. ac disciplinis regularibus ipm instrueret. quē iste benigne suscepit. & locū solitudinis requirentē ad heremum montis pauli trāsmisit. ubi cellā in cūpta semotā a fratribus repperit. in qua solitariā quantū licuit vitam ducens. sacris meditātōnibus extra tēptatōnes spm roborās in diuino se amore firmavit. Ibi qz nocturnis vigilijs solus in orōnibus pstitit. & corpus mira abstinentia macauit. **CXXXII**

De p̄dicatōnis gratia sibi diuinitus collata

Post hoc fratres ad orōnes missi ad ciuitatem foroiulij fluxerūt. in quos & antho-
nius. necnō & quidā fratres de p̄dicatō-
bus affuerūt. Quos cum mīster loci sollicitaret ut
aliquis eoz verbū dei pponeret. Cunctis ad hoc
se impatos asserentibus. mīster ad anthoniū de cuius
scia nihil ei ostabat in hoc opus opellit. ut. si ppo-
nat quidquid ei spūs suggerat. Ad quod ille humi-
liter se min⁹ ydoneū rñdit. quippe qui exercitatioz
habebat in abluendis coquime vtensilibus & hmoi-
vilitatis officijs q̄ in exponēdis diuinis eloquijs
rum mīsterijs Tandē tñ impanti straire non valēs
licet inuitus osensit. & primo quidē cum tōre do-
mini simpli fari cepit. sed in p̄gressu s̄monis tāta
deus eum misticat s̄niaz pfunditate suspēdit. ut
oīs qui aderāt mirarent. & vix aut nunq̄ se audis-
se talia faterent. Ut autē ad aures generalis mīstri
res gesta puenit. officiū ei publice p̄dicatōnis iun-
xit. Itaqz doctrine poculis mirabiliter affluens. qui
iam an calicē passionis tam audio corde sitierat n̄
lius magnitudini nec etiā metu mortis p veritate
cedebat. Tantaqz grandes psonas seueritate corri-
puit ut alij plerūqz famosi p̄dicatores hoc audien-
tes & quosdā pusillanimitatis rubore pfusi. ofusas
manu vel veste frontes tegetēt. Quā pfunda vō
de sacris eloquijs eructaret. etiā do min⁹ papa te-
statur a quo vir sanct⁹ archa testamēti peculiari
nomie vocabat. Non solū em de moribus placido
s̄mone diffinit. verū etiā ogruentissimis rōnibus he-
reticorū dogmata ofutauit. Quorū etiā plures ad
fidē rectā & inter eos etiā quendā hereliarchā con-
uertit fratribus ad capitulū in p̄uincia cōgregatis.
Idē sanct⁹ de titulo crucis & dulcis hielū passioē
p̄dicauit. Cum beat⁹ pater frāsc⁹ adhuc corpaliē
vixens. sed in alia regione lōge tūc distās. se filiis
in aere p̄ntauit. & quasi p̄p̄bando viri dei sermonē
quid audientibus imitādū foret oīderet. cuiusdam
assistentiū oculis tanq̄ brachijs in patibulo crucis
ptensus appuit. filijsqz qui aderāt bñdicēs. crucis
eos signaculo signauit. **CXXXIII** **De felici**
trāsitu eiusdē

No autē āno an trāsitu suū beat⁹ anthoni⁹
ab omī regimie fratrū absoluit. & gñalis
ei libertas p̄dicadi quocūqz vellet occidit.
pergēs igit paduā p̄ijs etiā studiis aīm occupauit
totūqz q̄ragelime tps in p̄dicatōnibus & audien-
dis ofessionibus expēdit. Sed felicibus eius actibus
obuiare volens dyabol⁹ qdā nocte cum se post la-
bozem sepori dedisset. eius tam valide guttur strī-
xit. ut ipm nisi diuino nutu p̄hibet⁹ suffocasset. sic
ipē cuiusdā familiarē retulit. statimqz nomē glorio-
se virginis innocēs. oculos ab hoste liber apuit. to-
tamqz ubi iacuit cellulā illustratā supno lumine cō-
spexit. Quod utiqz ferre non valens lucis inimic⁹
abscessit. Tāto autē desiderio audiendi eum accessit

est vniuersitas ppli. ut cunctis ad eum ofluentibus
quotidianas statōnes in ecclesijs oporteret indicā.
Ibiqz videres ad pacē mortales inimicias reforma-
ri. Ibi longa captiuitate detētos libertati donari.
rapinas & vsuras restitui. pignora reddi. & obita
relaxari. Ibi quiqz ofiliū p criminū suoz q̄litate re-
quirētes. omnio se stare viri dei arbitrio promitte-
bant. & se ad hoc ipm p visionē admonitos plerūqz
dicebāt. Sic igit licet egrotatōe stinua & molesta
qdā naturali corpulētia pmeret. p̄dicādo tamē &
audiēdo ofessiones et dīdo ofilia nullo laboris gra-
uamine flectebat. Instāte vero mēsis tpe videns
pplm in colligēdis frugibus occupandū. & ob hoc a
p̄dicatōne cessandū. a ciuitatis tumultu se trāstu-
lit. & ad solitariū locū qui camp⁹ sancti petri dīz
p spūs recreatōne diuertit. Quem vir nobilis tiso
cuius dominiō suberat locus fratrū eadē tēpore su-
sceperat. & humane ac gratulāter exhibuit. Cui etiā
in ameno loco quē non lōge a domo fratrū arbori-
bus oficiū habuit. cellā p̄p̄ijs manibus sup nucez ra-
mis a stipite dilatatā oftruxit. qm spiritalibus con-
gruam stuzijs. suo gratanē anthoni⁹ studio māci-
pauit. Quādā vero die cum hora refeētōnis descē-
disset ad fratres. reherenti subito infirmitate corq̄ri
cepit. & ne fratres loci paupes grauarent. paduā
se duci rogauit. Crescētē aut morbo omnio defice-
re cepit. factaqz ofessione & absolutōne accepta.
hymnū o gloriofa domia dicere cepit. Deinde sur-
sum aliqndiu in directū suspexit. Et euz interroga-
retur quid cerneret. rñdit. Video dominū meum.
Afferentibus aut ex more fratribus oleū vñctōnis
dixit eis. Habeo hāc vñctōnē mēra me. Vñctōnez
igit tenore suscipiēs psalmos p̄niales euz fratribus
decātauit. & post paululū expirauit. feria. iij. xij.
die iunij anno dñi. M. ccxxj. **CXXXIII** **De**
ipius exequijs

Nec statim ipsi trāsitu fratres p̄palare vo-
lebant. eo qz populi multitudinē impozitū
sup se irrituram timebant. Sed quod oīno
celandū non fuit. mirabili cunctis hoc ordine inno-
tuit. Adhuc em omēs p̄ter illos qui affuerant to-
quod acciderat ignorabant. cum p̄tin⁹ cateruatim
pueri p ciuitatē gradiētes clamabant. mortuus est
pater scūs mortuus est scūs anthoni⁹. Festiato igit
tur ne quis rapet corp⁹. cum armatoz multitudi-
ne ciues de capite pōtis accurrūt. Veniētes et fra-
tres ad sancte marie ecclesiā. omozantes. ubi sepl-
turam vir scūs elegerat. corpus sibi dari ofposcūt.
Quibus p̄fati ciues ex aduerso stantes ne vel tan-
gant p̄mittūt. sed armata fortiū manu studiose cu-
stodiunt. dolūqz suspicantes ipm corpus rape vo-
luerunt. & vix ad hoc tandē inducti sunt. ut mimi-
strū a quo fratrū causa p̄debat p̄stolarent. aduētū
Media aut nocte clamor ipacientis populi fact⁹
est magn⁹ mōis omib⁹ videre desiderantiū sancti
corpus. Accidit aut dictū mirabile ut ipetu facto
cellam fratrū p tres quidē vices ofringerēt. sed stu-
pefacti ac cecitate p̄cussi ne saltē semel forib⁹ pate-
factis introire valerēt. Pendēte igit p̄pter absen-
tiam mīstri negociō. fratres ob estiuū calozē. corp⁹
in capella lignea incluserūt. & in foueam missum
humo leuiter obduxerūt. Moxqz rumor sonat i po-
pulum corpus vic⁹ esse raptū. statimqz furibundi
omnes in cellam cum gladijs & fustibus irruentes.
neq̄p a cepto furore quiescūt. donec factū causam
qz facti curiosi p̄serutantes intelligūt. Quibus ita
gestis tandē eps cū clero. potestas cū magnatibus

atq; militib? cum innua ppli multitudie ordinatis
ad cella pcessionib? pgunt. corpus a fouea subue
hunt. humerosq; ad portandū optimates quiq; sibi
ciunt. Sic de mū cum hymnis & laudib? ad sancte
dei genitricis ecclesiam veniūt. ubi ipm expletis ab
epo missa? solennijs honorifice sub die trāsīt? sui
quinto sepeliūt. **CCXXXV** De canonizatōne
& ipsi? miraculis

Empestate aut sedata ipa die miracula co
ruscare cepunt. ita ut q̄cunq; ifirmitate de
tenti tumbā eius attingerēt. optatū otinuo
sanitatē recipient. Qui vero accedere vel adduci p
turba non poterāt. sani corā omnib? etiam pre for
bus in platea fiebant. Clamat ad hoc vocor die? una
vox oīm ut sancti canonizatō vigilantī studio pro
curetur. lectis in publicū. & approbatis miraculis
papa manus in celū ptendit. & ofessorē anthoniū
charalago sanctoz ascripsit festūq; eius die obit?
sui. i. primo idus iunij solennitē celebrādū instituit.
Acta vero sunt hec anno domi. M. ccxxxij pontifi
cat? aut gregozij noni. vij. Postremo miracula so
lenniter sunt ut dictū est approbata. in quib? vtiq;
x. et. ix. diuersimode otracti repiunt erecti. palitici
v. osolidati. totidēq; a gibboz deformitate curati.
ceci sex illuati. triū surdoz aures apte. & eiusdem
numeri mutoz lingue solute. duo a morbo caduco
totidē a febrib? liberati. s; & duo mirifice mortui
resuscitati. Quedā vero mulier cadens in aquā. sū
ctum anthoniū inuocauit. cunctisq; eam extraben
tibus vndiq; madefactis. ipa sola xesus in vestimē
tis & corpe sicca remansit. Soroz quedā ozdis do
minaz paupū ignē purgatoziū grauisime metuens
per beatū anthoniū obtinuerat penit? in hac vita
purgari. que & durissimis passionib? cruciata rur
sus ceteraz infuētū per eundē meruit liberari. Mi
les quidā a pāmeua etate heretic? ad mensā sedēs.
de miraculis sancti viri narrātes audiuit. qui sub
sannans ciphū vitreū quē manu tenebat in terrā
ab alto picat dicens. Si vitrū hoc anthoni? cōser
uauerit integrū. hunc vtiq; credo sanctū. Quo li
cet ad petrā colliso. tamē mirabilē obseruato mox
errozib? abdicatis fide pfecta credere cepit christo
Clericus quidā miraculoz inquisitionem. deridens
grauissima passione pcutit. Qui tandē ad beatū an
thonium voto facto sanat? sanctitatis illi? ptes
sor ipa i se expientia edoct? efficit. **CCXXXVI**

De sancta elizabeth. Ex cronicis

Is quoq; tempibus sancta elizabeth in ale
mania clariuit. quā idem papa gregozij? ca
nonizauit. **Ex gestis eius**

Hec filia regis hungarie vxor fuit lādegrauij tū
gie ab adolescentia sua studuit religioni. votū suū
& actōnes in deum dirigens. tam in reb? ludicris
q̄ etiā seriosis. hec vicioz extirpatrix. virtutū plā
tatrix fuit. scala mox. exemplū pacis. speculū inno
centie. Facta vero nubilis graues psecutōes passa
est a pximis & sponsi sui oiliarijs. ab eius vtiq;
otempta. Sed cum dominū exorasset oia spē oīm
ipm sponsū suū in omnib? habuit tristitie osolato
rem occultū. Qui etiam cū circa tpalia necessitate
suoz principatū intenderet. in secreto tū timorē
dei habens. beate elizabeth ad omia exercenda que
ad opus dei spectāt liberā ocessit facultatē. eaz ad
salutē aīme pmouēdo. Deniq; de manu m̄gri con
radi de marpruch griseā tunicā mouit. & habitus
susceptōne castitatis votū solennizauit. Vixitq; in
penuria & abstinentia ac humilitate. multa quoq;

ab hominib? tolerādo patient incōmoda diuine cō
templatōni ozōni & opib? mīe intenta. Ipe quoq;
dulcis pacit? hiesus facie ad faciē ei apparēs. eam
osortabat multitudīe sanctoz comitat? sicut se
renissim? eius vult? ingens gaudiū sepe cum late
ret in extasi rapta repntabat. Et ipa etiā quibusdā
religiosis postea recognoscebat. vnde & aliqñ dul
citer in eius pntia ridebat. & in ei? abscessu flebat.
videntib? ancillis eius sicut eis postmodū req̄sita.
& precib? eoz vīcta referebat. Quodā die dū mo
re solito oculis & manib? ac corde in celū suspen
sis otemplatōni intenderet. eaz solitaria erat ut flā
ma vel scintilla vestiunculas eius attingēs lederet
enormiter ac defermaret. ea non aduertēte. donec
aliqua ex ancillis rediēs odorē ignis sctis olfactu
extinguens suffocaret. At ista clamore puelle cor
repta. ad se rediēs pāniculos viles & abiectos ma
nibus pprijs affuens. iacturā put potuit restaura
uit. ab ancillis etiā paupib? & ignobilib? domīaz
se vocari nolebat. Sed eas ad latus suū sedere. &
de scutella sua omedere faciebat. fila trahebat. va
sa coquimaria mūdabat. hospitale paupm ostruxit.
etiā qd bonū vel delectabile qñq; hūit. ori suo sub
trahens. paupib? in ei? hospicō manentib? mīstra
bat. eosq; balneabat. & lectos eoz stēnebat. eosq;
tegebat. Monoculū secū & scabiōsū puerulū habe
bat. quē etiā ad requisita nature sepius oportabat.
Inter innua miracula que domin? per eā ostendit.
xviij. mortuos potenter suscitauit. cecū natū illuā
uit. xiiij. kl. decembris ad dominū migravit. In die
aut trāslationis sancti corpis eius postq̄m in capsa
plumbea fuit repositū. de terra sublatū pximo die
post aperto oculo p reliq̄arū ostēsiōne. repton est
oleum mīfici odoris de corpe ei? emanasse. quod
hodie etiā inspicientib? pz. Nam gutte tanq̄ rosas
sup gramē stāt & distillāt. eisq; decidentib? vī ab
sterilis alie paulatim renascunt. **CCXXXVII**

De dissensione scolariū piseniū & quibusdā alijs

Anno domini. M. ccxxx. facta est parisijs
inter scolares dissensio. quam mox secuta
est eorum ad tempus multifaria dispersio
alij nāq; remis. alij andegauis. alij vero aurelianis.
alij quoq; in angliā vel in alias mundi pūitias
studij causa pfecti sunt. Eodem anno henricus
anglie rex instinctu petri britannie comitis ut ter
ram a pdecessorib? suis possessā et amissā recupe
ret. in britanniā trāsiret. Sed i pposito suo nō
latenus pficere valens. ianis & vacu? redijt. & eo
dem anno rex ludouic? vrbem andegauis & castrū
belesine dicto petro ad vitam ocessa recuperauit.
Anno domini. M. ccxxxij. facta est dissēsiō iter bur
genes. beluacenses miorib? isurgentib? oia maio
res. Vnde plures ex maiorib? occisi sunt. Plurimj
vero de miorib? capti & per diuersa igni loca car
ceri mancipati. ad vltimū vero multa pecunie sum
ma redempti. Nāq; milo eiusdē vrbis eps tanq̄m
faueret miorib? in hoc facto suspect? hēbat. Rex
aut ludouic? tanq̄ supior iudex manū vlticem ad
hibuit. & ob hoc epatus plurib? annis sub interdi
cto fuit. Milo vero pfect? epus romā pficiscens
in itinē obiit. S; & ei? successor gaufrid? eidē cāe
ptra regem isistēs. dies paucos & malos. i. afflictō
ne plenos in epatu pegit. cui succedēs robertus pa
cem cum rege oposit. & sic ab interdīcto dyoce
sim absoluit. Anno quoq; prenotato magnū gelu
fuit. ita qd segetes ogelate fuerūt. Vnde & fames
magna secuta est in francia Anno dñi. M. ccxxxiiij

rex francie ludouic⁹ accepit uxore. s. margaretam
comitis puintie filia circa domica ascensionis. que
senonis coronata fuit. & pisi⁹ venit circa octauas
ascensionis. Anno sequenti facta est magna fames
valde in fracia. maximeq; in aquitania. ita vt homi-
nes herbas capestres sicut animalia comedere. Vale-
bat em sextari⁹ bladi. c. solidos in pictauia. Ibidez
quoq; facta est magna pestilentia qua multi pau-
peres magni & pui sacro igne accendebant. ita qd
ecclesia sancti maxenci talib⁹ illuc allatis impleba-
tur. Eodem anno theobald⁹ campanie comes exer-
citum colligens. aduersus regē ludouicū insurgere
attēptauit. quod agnosces rex. ex aduerso cum ex-
ercitu vsq; ad nem⁹ ricenaz propauit. Quo audito
comes ad eum nuncios milit. rogās vt iraz de-
ponens offensā remitteret. & vt in oculis ei⁹ gra-
tiam inueniret. duas eidē villas. s. bzauiū & moste-
rolium in fordiōna tradidit imppetuū quiete pos-
sidentas. Anno sequenti vetul⁹ rex arfacidas milit i
fraciā. precipiēs vt occideret regem ludouicū. s. z
deus cor eius imutauit. ei⁹ cogitationes pacis &
non occisionis imisit. Vnde post pamos qntotius
alios nuncios misit mandās ei vt a primis nuncijs
se custodiret. Vnde rex extunc corpus suū dilige-
tius fecit custodiri per homines clauas cupreas assi-
due repositates. primos interim nuncios alij solici
te querere. & inuentos ad regē ludouicū adduxe-
runt. Quib⁹ visis rex gaudēs vtrosq; muerib⁹ ho-
norauit. regi quoq; vetulo regalia exenia & dona
qplunima piofa in signū pacis & amicie delega-
uit. Anno domi. M. cccxxvj. id⁹ feb. m. gr. icrdan⁹
totius ordinis predicatorū pastor & rector obiit i
mari. Dum em ad visitanda loca & fratres in terrā
sanctā iret. in undate maris se uicia suoq; ipetu ga-
leam in qua cum duob⁹ fratrib⁹ & alijs. xc. psonis
erat ad litus pcellente piter cum illis ab hoc sedo
neqm bñficio mortis ereptusest. Tumq; corpa iace-
rent inhumata sicut testant qui de isto naufragio
euaferūt. et qui pprijs eos manib⁹ sepulture tradi-
derunt. luminaria de celo sup illos singulis nocti-
bus effulserunt. sed & cruces multe sup illos & a
multis vise sunt. Ad quod miraculū incole loci cō-
fluentes tanti odoris suffragantiā hauserūt. vt iu-
xta testimoniū istoz qui post visa miracula tres il-
los sepelierūt vsq; post. x. dies odor nimir⁹ ab ipo-
rum manibus non recederet. sed & p sepulture cir-
cūitum eius de suauitas odoris latius emanabat. us-
q; quo fratres de achon cuz barcha venerūt. & eos
in ecclesiā suā transtulerūt. vbi & dict⁹ pater mi-
raculis coruscet. multis bñficia prestat.

CXXXVIII. De itinere transmarino sub du-
catu regis nauarrie. & discordia inter fridericū &
papā gregorium.

Eodez aut tempe fratres picatores et fra-
tres minores ad hōpim officiū a domino
papa vocati. sue predicationis exhortatōe
multos de franciā barones milites ac plebanos cle-
ricos & laicos eruce signātes. in terre sancte sub-
sidium trāsmittere pauerūt. Qui tñ ānuente grego-
rio p̄r annos q̄tuor aut. v. passagiū distulerunt.
Tūc comitē capanie qui etiā rex erat nauarrie. du-
cem itineris hñtes & p̄tīm vt ferē inter se dissenti-
entes. p̄tīm in cōflictu oera saracenos incaute se
agentes. ac prede forsitā vel glorie pprie sic mos
eit nostri tempis militib⁹ aude nimir⁹ ibiātes. pa-
rum aut nihil pfecerunt. quin poti⁹ multi corā pa-
ganis cede corruerūt. & multi capti sunt. Illic i bel-

lo p̄te comes barti miles strenuissimus. Porro de
carcere liberatus cum rediret obiit comes montis
fortis amalric⁹. His vero tempib⁹ orta iterū inter
papā & impatorē discordia. impator excomunicat⁹
oera romanā ecclesiā acri⁹ insurgēs itinera quoq;
obsidens romipetis insidiat⁹. Ob hoc iacob⁹ prene-
stinus epus in franciā legat⁹ a domino papa petē-
di subsidij cā latēne dirigiē. & pacto negotio reu-
tens ab impatore capit⁹. Sed & dominus otho car-
dinalis iam pridie in angliā ab ipo papa missus. eo-
dem tempe rediēs etiā ipse ab impatore dīneet⁹. Ipo
quoq; tempe domin⁹ papa ociliū epoz ad se voca-
re nitit⁹. & multi iter aggressi similit capiunt⁹. Ex
quib⁹ fuit petrus de colle medio aepus rothoma-
gensis. abbates quoq; clugniaci. cistercij. & clare-
uallis. Deniq; idem papa gregorius multis tribula-
tōibus vndiq; pressus obiit. qui. xiiij. ānis in pon-
tificatu. sedit. Et āno domi. M. cccxl. migravit. Tūc
gaufrid⁹ mediolanensis qui cardinalis epus sabinē-
sis erat. in papā eligit⁹. ac celestin⁹ huius no minis
q̄tus appellat⁹. Sed q; senex & infirm⁹ erat. vltra
xviij. dies ecclesiā non valuit regere. q; morte phi-
bitus est pmanere. postea dissentiētib⁹ iter se pau-
cis qui a mortis inuasionē remāserāt cardinalibus.
vacauit sedes aplica. xx. & duob⁹ m̄sib⁹. anno quo
q; pnotato a domica post natale domi. vsq; ad ex-
altatōnē sacte crucis fuit siccitas magna. via quo-
q; tam fortia fuerūt vt non possent bibi. omote si-
ne aq. Eo tempe apud cremonā facta est tēpestas
maxima. ceciditq; lapis grādmis in quo erat crux
& ymago saluatoris exp̄ssa. Desuper quoq; literis
aureis scriptū. Hiesus nazareus rex iudeoz. Ceci-
dit autē in monasterio sancti gabrielis & de aq in
quā liquefact⁹ est inunxerūt monachi cuiusdā fra-
tris oculos cecutientis. statimq; clare videri.

CXXXIX. De tyrannide paperoissole & in-
turcos debachatione.

Anno domi. M. cccxl. videlicet āno. ij. aq̄m
tartari turquā dstruxissent. quidā turque
mann⁹ in regno oera soldanū se exulit. ac
per duos menses & fere dimidiū debachatōnē suā
exercuit. Hic papoissole vocabat⁹ & baulatōnem
hēbat sup q̄tuor casalia. Qui cū die qdā equitaret
p campos iumētū suū pulcrū. quidā rusticus pede-
ster ei occurrit eiulās & clamans. q; lupus rapue-
rat & in siluam deportauerat eius filiū. O inq; ru-
sticus audi me homo et adiua miserū. faciamq; te
hoiēm diuitē. vel si malueris soldanū. Cui papoisso-
le audita eius causa. & accepto de pmissione iura-
mento lupū insecut⁹ ei puerū abstulit & ad p̄rem
reportauit. Rustic⁹ ergo puez viuū letantē recipi-
ens papoissole dixit. Elige tibi quod vis de duob⁹
pmisus. Ille r̄ndit. Quis es tu qui sic incunctantē
hoc mihi pmittis. ego sum inquit qui de nocte ra-
do cum dominab⁹ que nimphe vocant⁹. & sum dei
nuncius. et quidquid dixerō tibi eueniet. Tūc ille
Satis ait diues sum sed fac me soldanū. Rusticus
quoq; ait. Vate statim ad pentes tuos. q; magne
es pentele. & ogregatis in vnū dic. q; nunci⁹ dei tibi
appuit dicens. deum te velle soldanū eē. Quod
cum ille fecisset incepit multa circa se casalia iua-
dere atq; destruere. omnibusq; cum quib⁹ p̄liabat⁹
preualere. Cūq; domū quādam armenoz q̄li castel-
latam obsideret. omnes suos pposse aiauit. vt vni-
liter pugnarent. nihilq; mali timerēt. q; nullus ibi
morere. neq; vulnerare. Hac igit⁹ officia castrū
assilierūt. & illi de castro. viij. de iij se expugnātib⁹

occiderunt. & quod plures alios vulnerauerunt. Alij vero pugnantes. s. occisores fratres atque penes de morte ipsorum dolentes dixerunt. **P**apoiss ole quare sic incepisti nos & nostros. morieris & tu sicut & illi. **A**lle autem iurabat. quia sic dei nuncius ei dixerat. **D**ya bolus inquit fuit qui sic te decepit. **T**unc ille sub terfugium amentie sue querens et non inueniens dice bat. **O** deus quid facis an dormis. **L**oquitur inquit om nibus astantibus vobis deo crastina die & dicam ei. cur mihi & vobis tale quid promisit accidere. **CCXL**

De ipsius ac suorum destructione

O crastina vero die contra predictos armatos insultum fecit. ac per medias scapulas perforat. ad mortem abscondi se precepit. ita quod vidri non posset. quando mortuus esset. **N**ihilominus quoque so latus est suos dicens quod non propter ipsum a proposito quod inceperat desisteret. sed viriliter insisteret. quia victoriam & dominium sic ei deus mandauerat de omni bus obtineret. **D**ixit etiam quod cum foret mortuus. iret loqui cum deo super his que acciderant rationem quesiturus. **Q**uendam etiam pre ceteris sibi de genere suo priusquam moreretur ostendit ut posset loco sui eiusque obe dirent ut sibi. certi quod turque dominium obtinerent. si in proposito & ope incepto permaneret. **I**lle igitur in stitutus in ope cepto persistebat. & aggregato secum iij. milium hominum. multitudinem omnes sibi resistentes occi debat ac destruebat. **D**enique in terre vastatione tam tam sibi pugnatore multitudinem aggregauerunt. & ita in brevi a turcis reueriti sunt. quod eis libere gaza riam dum tamen pax esset decetero firma inter ipsos da re voluerunt. **T**unc trecenti latini siue franci audientes turque destructionem per istos fieri conueniunt ad locum ubi erat aggregati. atque in illos exiliantes destruxerunt omnes. turcis a bello fugientibus nec iterare consuetum audientibus. **U**nicus tamen latinus mortuus fuit ibi. plures autem vulnerati. **S**ic igitur hinc de papoiss ole victoria per latios precepit soldanum. CCC. milia soldanorum eis da ri que omnia retinuerunt ipsi turci. **S**iquidem etiam ad mirales siue baiuli turque precipue furis que in ea fieri consueverunt. **P**actum quoque de hinc de securitate cum fribus faciunt. **T**unc latini stipendia quesierunt a baiulis soldani. **Q**uibusdam vero soluere recusanti bus dixit unus. **I**ustum est ut stipendia vobis soluantur quod nos & capita nostra per vos habemus. **S**iquidem altera die cum papoiss ole veniret ad castrum nostrum omnesque recepti essemus in turcorum loco. xj. milia pu gnatores. ille videntibus oculis nostris venit ad bur gum. & ibi accepit victualia quantum voluit. nec saltem unus qui contra illos exiret ex nobis fuit. **Q**uoniam ergo vos franci deuicistis eos ante quos opere non aude bamus. iustum est ut stipendia vobis persoluantur. **I**taque non exercuit ut dictum est papoiss ole tiranidem suam plusquam per duos menses ac dimidium. & tamen turci per vi ces. xij. fuerunt vastati per eum. eratque xij. milia lancea rum. **CCXLI**

De longa turcorum a tartaris in pugnatione

Dux tartari pluries turque terram inuas erunt antequam ista peteret ac destrueret. **N**am per annos. xx. soldanum cum eis versus fies qui lat habuit guerram. ita tamen quod non omnes barones tar tarorum sed unus tamen vel duo insurgebant. **T**andem audientes quod papoiss ole tali modo & cum tam paucis quasi cepisset victoriam de turcis obtinere. animati quod plurimum ex debilitate turcorum. **I**n anno sequenti tur quam integre inuasere. **C**ontigit autem in antecedenti anno destructio eius duo milia mulierum de arsero iuisse ad balneaque per tres leucas ab eadem ciuitate

sunt remota. **C**um igitur in balneis essent ut exercitum tartarorum sibi supuenire videret. nec effugere posset cogitauerunt ut se baiionum totique suo exercitui prope tuo futuram offerret. **V**enientes igitur ei obuiam in li nis ac tympanis & diuisis musicis instrumentis qui mul te illarum secum habebant cantantes coram baiionum se illi suoque exercitui obtulerunt. nec sic tamen eius ani mi ferocitate mitigare potuerunt. sed omnes ibi statim precepit occidi. **A**ccidit etiam parum annorum turcorum destru ctionem quod prope seniazar quidam pauper christianus pegri nus theutonicus a latronibus vulneratus. debilis & infirmus medicans a turqumannis querebat sustentationem. **T**andem in extremam infirmitatem cecidit. dominusque spi ritum reddens in quodam casali exspirauit. **I**lli vero turqumanni in quodam fuario sepelierunt eum. ac in sub sequenti nocte pluribus noctibus alijs lustraria magna super eum visa sunt. pluraque miracula ibi a domino sunt ostensa. multisque admirantibus ac stupentibus. **C**adit homo quidam dyabolicus nitebatur admirantes opescere dicentes astantibus. **N**on edatis quod iste fuit christianus. **E**rat enim natione saracenus sed foras a saracenis de uiauerat. & animo ut saracenus viuere proponebat. **I**deoque pro illo tanquam pro saraceno operam talia deus

CCXLII **De nobilitate ac magnitudine regum ege**

Erat quidem illud turque signum nobilissimum & opulentissimum. **I**bi que ciuitates fere. exceptisque castris & villis & casalibus. **I**bi quoque meledeme que fuit ut dicitur patris sancti grego rij omnibus abundans bonis. ibi labigarne ubi fridericus quondam imperator obtinuit plusquam. CCC. milia tur corum. & tunc adquisiuit procomum. **S**ed cum inde hieru sale pergeret. in flumini delaleph submersus est. **Q**uo audito turci nocte quadam in francos insurrexerunt & illos occiderunt. **S**auastica comitatus est magnus siue regnum ubi possidebat multitudo circumiacentium castrorum. **I**pa est ciuitas sebastie ubi beatus basilus ei usque vrbis episcopus martirizatus est. & alij. xl. filij mar tires. **I**bi quoque finemigle regio est ubi casalia va lent ciuitates. **I**bi etiam est flumen siue stagnum spacij trium die tarum. **I**bi quoque plures regales sedes. s. xxv. quod una est sauastia siue sebastie. **A**lia vero satellia ubi est sinus maris qui dicitur gausra satellie. **I**te lacaudalo ur. ubi est thesaurus soldani. ac meledimi ciuitas san cti georgij. **I**te arsaros & monfalquin & calath & rohaus que quondam dicitur rages ciuitas medorum & sa famefat. ubi fuisse dicitur una de crucibus duorum latronum. **E**x his etiam est iconium & alie multe usque ad predictum numerum. ex quibus est una nixaria nomine de qua dicunt turci a quibusdam euangelicis tres reges siue magi fuisse. **E**st etiam in eodem regno locus qui dicitur scus brassam ubi est monasterium monachorum. CCC. et munitio siquidem impugnat ab hostibus ferre seipsum mouere machinasque iacentes in eosdem retorquere. **CCXLIII**

De opulencia eiusdem.

Bi tanta copia diuitiarum quod admiralus quidam in quolibet hieme ponebat ad presepem suum ordeaceum. x. milia arietum. exceptis alijs qui erant in pascuis. **I**dem quoque x. milia equorum ad presepem suum ordeaceum. preter illos qui erant in pascuis & in haracijs. **S**oldanus autem habebat in terra sua. vi. vel vii. milia quosdam. x. milia argentearias quarum unica quotidie. x. milia soldanos valebat. ar gentearia de lebena quotidie valet ut dicitur tres rotas argenti depurati que valent. iij. milia soldanos solutis operarijs. **I**taque terra soldani valebat ei quoti die. CCC. milia ippera. i. lxij. milia marcas argenti. **E**ris autem minere sunt ibi tres. minere autem ferri plures. **E**st autem alumina miera iuxta sauastiam que

valet unam argentariā. forū equorū vnguenti & fa-
ponis reddit ei annuatim soldanos. cxx. milia. mine-
ra. cc. milia. aq̄ vero quotidie soldanos mille. **S**unt
etiā ibi adimī. viij. salarie. **P**reterea apud hacfar
inueniē coctū et aluminis mīnera. **C**olor etiā indus
ibidem versū baudac. & copiosū habet in turquia.
In terra iconij inuenta fuit azuris mīnera. sed supue-
mente terra est coop̄ta. **I**bi etiā p̄tē lanas ouīū ha-
bent lanā caprinā optimā de qua fiūt capelli de bo-
net qui mittunt venales in franciā & angliā. **I**taq̄
soldanū turquie bñ poterat. l. milia milites. vaicū-
q̄ dando mille bizancios ānuatim in redditu stipē-
diare. **I**n aduentu baiuli armenie ad ipm in gazariā
p̄iecta sūt ippera multa. ei q̄ dimisit ad valorē. d.
marcarū argenti vasa sua aurea & argentea. **I**dem
quoq̄ vathachio fecit. cū ad ipm venit. **D**ixit etiā
quidā soldanū thesaurariū q̄ in casalia erāt tres do-
mus. q̄rū vna plena erat ipperis. due autē dragmis.
Deniq̄ in anno quo p̄tē fuit soldanū a tartaris
aū pugnā dedit. xvj. milia pia vestimētū d. samico
et de thabith sarbois exceptis. **CCXLIII** **D**e
magnatib⁹ subiectis eius domino

Doro rex armenie minoris soldano turcē
in. ccc. lanceis p. iij. mēses tenebat fūire. &
insup eē facē p̄clamaē legē machometi sel-
in anno in sua maiori ciuitate. monetā quoq̄ i ter-
ra sua fieri faciebat. cui⁹ medietas soldani erat. **S**i
militet domin⁹ de labro tenebat ei in. xlix. lanceis
seruire. eo mō quo rex. s. admittendū quocūq̄ vel-
let mittere. **V**athachio quoq̄ in. cccc. lanceis ei⁹
fuebat quotiens vel q̄ntū volebat. **I**tē domin⁹ de
trapesontes. cc. ei lanceas dabat. & soldan⁹ alapie
quotiens volebat in mille lanceis ei⁹ fuebat. **D**o-
minus de melerdin et domin⁹ de dāthate. domin⁹
q̄ n. credin. & soldan⁹ de hameta. & ille de camel-
la. & soldan⁹ damasci. & ille de monferanquī. & il-
le de haamat tenebant ei facto hōmagio ac iuramē-
to mediāte ipm adiunare bñ omē posse suū cōtra
quoscūq̄. **I**taq̄ soldanus iste faciebat se p̄clamari
dominū totius mundi. & q̄n fili⁹ eius fuit nat⁹. cla-
mari fecit q̄ natus eēt solus fili⁹. **N**unq̄ ibat cū mi-
norī societate q̄. x. milia hōim. **C**unq̄ adhuc esset
in maiori posse suo dixit domino de labro q̄ ipse in
p̄sona xp̄ia volebat ire ad papā. ei q̄ reddere totā
terrā suā. dum tñ quiete possideret arcem vnā. **E**t
hoc quidē statim fieri voluisset nisi vel dominū de
labro ab admirādis interfici timuisset. **I**taq̄ do-
minus de labro solum ei ne iret sed poti⁹ mitteret
Postea vero ei⁹ p̄positū impeditū. nec ad effectū
p̄ductū est. **E**st autē i eius regno fortissimū castz
quod cātelaria dī. ubi est thesaur⁹ ipsius. & dī q̄
ibi sunt. xvj. p̄tharie plene auro depurato in ip̄is
liquato exceptis lapidib⁹ p̄cōsis & pecunia mul-
ta nimis. **H**ec autē omia p̄ francos adquisiuit etiā
a tempe godefridi de builloin & ep̄i delpi. s. post
q̄ a francis se soldan⁹ retrahere cepit. nūq̄ ut pri⁹
uentus fuit. **CCXLV** **D**e soldano ibidē p̄ fran-
cos constituto

Siquidē & gaiasadin⁹ qui tempe destructō-
nis regni erat soldan⁹. per frācos i regnū
fuit exaltat⁹. **C**ū em̄ haladin⁹ soldan⁹ mo-
ritur⁹ esset dedit ei⁹ filio suo gaiasadio gladium
suū tanq̄ vero heredi. cum tñ illegitim⁹ esset. &
haladin⁹ ipse duos filios ex sorore soldani babiloie
legitimos hēret. **H**abuerat autē haladin⁹ vnū admi-
raldum nomie sadadinū qui omnib⁹ admirādis p̄-
erat oimq̄ capita abscit erat. **M**ortuo igit̄ haladi-

no venit iste sadadin⁹ & dixit gaiasadio. **V**eī me
cum & ego mō te faciā soldanū. **T**unc apud cōque-
bac domū q̄ndā soldanū iuxta gazariā ad leucā erant
vbi. s. in gazaria. xvj. milia corasimmoz in solidis
soldani consistebāt. & ex se quidē soldanū facere vo-
lebāt. sed frācos mirabilē timebāt qui vsq̄ ad mil-
le tunc ibi erāt. **V**enit ergo sadadin⁹ & gaiasadi-
nus n. accepit. eumq̄ in gazariā duxit. **I**n illo autem
itinere obuiauerūt latrōes siue frācis qui ad oq̄bac
ibant cā p̄ceptū audiendi. quib⁹ ait sadadin⁹. **E**cce
gaiasadin⁹ domin⁹ vester atq̄ soldan⁹. ipm ergo
prouocet & in sede sua statuere. quod & fecerunt in
douonā. i. in domū soldani eum ducētes & in eius
sece statuētes. **I**taq̄ statim audito q̄ gaiasadin⁹
esset in sede soldani. venerūt omēs admirāci ei⁹
inclinare ac pedē ip̄s osculari. **I**pse vero frācos. q̄
in sede eam posuerāt pedē suū osculari non pmit-
tebat. sed manum eis porrigebat. **C**unq̄ timeret ne
admirāci se diungerēt mī sue & frīb⁹ & occide-
retur ab eis cum non eēt heres legitim⁹. dixit ei sa-
dadin⁹. **E**sto secur⁹. q̄ sic faciā de illis. ut te time-
re non opteat. **F**ecit igit̄ eos cum matre occidi am-
bos. **P**ostea vero iū sadadin⁹ occidit soldanos
omēs p̄ter tres. voluitq̄ ipse esse soldan⁹. & corā
p̄ soldano strāgulādo portauit. cum q̄ inuenit⁹ est
atq̄ in malicia sua p̄uēct⁹ a quodā admirādo mer-
gedac nomie qui fuerat christian⁹. **H**uius ergo cō-
p̄ra fidelitate & illi⁹ falsitate occisus est sadadin⁹
& in eius loco mergedac subsistit⁹. **CCXLVI**

De p̄bit ite frācorū oīra tartaros
Preterea oīra tartaros lōgo tempe turcos
ut dictū est impugnātes franci. tñ modo
ecce p̄rexerūt & bis eos cōfregērūt. vnaq̄
die post horam etiam. ix. quēdam eis montē i quo
erant abstulerūt. contigit autē in p̄cedenti anno p̄
fate turquie destructōnis ut capti essent duo fran-
ci apud arseugan a tartaris. quorū vnus vocabat̄
guillerm⁹ de brūdusio. alter vero raimū⁹ guasco
cunq̄ tenerent captiui quidam tartarorū qui audi-
erant q̄ franci fortes bellatores erant suggererūt
ceteris maiorib⁹ ut illi duo pugnarent inter se. q̄
modū pugnandi eorū libentē aspicerēt. ogaudentes
eorū interfecōni manib⁹ ip̄orū faciente. **I**taq̄ de cō-
muni maiorū assēsu factū est ut in se pugnaret illi
duo franci equis & armaturis. put fieri potuit cō-
petentē p̄parati. cum autē armarentur & p̄parent
in se sunt collocuti. q̄ siue sic siue sic. de necessita-
te ac sine dilātōne optebat eos mori. iōq̄ q̄ tarta-
ri sperabāt ip̄os inuicē facturos de scip̄is ipsimet
p̄ter faceret de tartaris. **H**oc itaq̄ omuni assēsu in-
ter se firmauerūt dei miam sibi affuturam inuocan-
tes ac fortassis sic iuicē sibi de p̄c̄is suis ofitentes
P̄parati ergo ad p̄liū alter alteri comin⁹ q̄si con-
grediēs ac velut in opem suam insiliens i tartaros
irruerūt. p̄rio quidē lanceis & postea gladijs eos
ofodientes ac detrucentes. ita q̄. xv. ex eis interfe-
cerunt. & alios. xxx. grauit̄ vulneratos. āq̄m ab
illis interfecti fuissent ibidē reliquerūt. **P**rop̄ hec
& bis similia frācos siue latinos. i. christianos p̄ci-
pue timent tartari & similiter etiā turci. **V**nde tñ
in asenga franc⁹ quidā placentin⁹ occidisset quē-
dam turcum. hac de causa marescall⁹ exercit⁹ capi
& suspendi iussit eundem placentinū. **Q**uo audito
frāci omnes in vnū cōuenerunt & firmauerūt inter
se q̄ si suspendereē francus. omēs irruerent i mor-
tem turcorum. **H**oc cum audissent turci n̄ ampli⁹
agere sunt ausi. **E**rant tamē tunc ibi. lx. milia turci

franci vero. dcc. alias quoq; cum totide; retrobiq;
ogregati essent. turci voluerunt imponere fracijs vt
castru quod dicitur sen elac muni et. Vñ franci tunc etia
stra illos isurgere volebat. quia se tam viles repu
tabant. **CXLVII** De destructione quondam
turque ciuitatum

Anno itaq; domi. M. c. xliij. tartari omnes
prima turque ciuitate inuasit. eaq; de
struxerunt. Siquide antea vt dictu est sup
p. xx. annos regnu illud impugnaverunt. ita tam q
vnus eoz baro vel duo tunc ostra illud isurgebat.
Omnes aut arseron simul p. xx. dies obsederunt. Est
aut arseron vt dicitur terra huius in qua quoda beatus
iob dicitur habitasse & in ea regnasse. Cuius ciuitatis h
bitatores a tartaris obfessi. succursu a domino suo
soldano put erat necesse non haberent. nec aduersus
tartaroz multitudinem pualere possent. cogitauerunt
inter se tartaris reddere ciuitate. eo pacto vt nulli
eoz aliqui lesionem vel mortem inferrent. s; vt seru os
suos & sclauos tenerent illos atq; saluaret. Ad hoc
aut offerendu & firmandu miserunt eis saana. i. ciui
tatis baiulu. Itaq; tartari petito eoz annuerunt
& fm modu suu iurantes omnia petita se firmiter ser
uatuos pmisserunt. Inter ites aut vrbem statim ofede
ratione pfata rupunt. omnesq; ciuitatis hitatores oc
ciderunt. sic quoq; fraudulentia pace & ofederatio
nem hitatoz arseugā ciuitatis fecerunt. & post i
troitum in eam omnes filii occiderunt. hitatores autē
sauste non occiderunt. qm illis obuia clauis ciuita
tis eis offerentes exierunt. tot i. tam ciuitate depofati
fuit & iuvenes ac iuueculas & qplures alias mu
lieres rapientes secū eduxerunt. Que tam omnia p
se nullatenus facturos esse pmissant atq; iurauerat
cum aut gazaziā que alio nomine dicitur cesarea. capado
cie obsideret. duo franci qui erant in vrbis illi p
tio dixerunt. q si plures francos secū habuissent. sp
a tartaris in illo pfo. o se defendissent. nec vllas eo
rum machinas vel impugnationes timuissent. At vero
nisi turci q viles & effemati sunt. vltro se illis
reddiderunt. Venientes igitur tartari an dictā vrbem
petierunt tunc sibi omnia animalia ciuitatis reddi et
iuramentu fidelitatis sibi pferri. Tunc itaq; turci qsi
iam securi de illoz pmissione exierunt ad illos. cau
sa fidelitatis ofirmando. Illoz aut qui exierunt tar
tari. c. milia. vel potius s; m quosdā. ccc. milia interfe
cerunt. cumq; iam eēnt intra vrbem quā cepant audire
tes dici q rex armenie mioris veniebat in succursu
cesaree. cum tñ paucos & quasi nullos cōtra tarta
roz multitudinem posset hie debellatores. De no
cte tam fugerunt qeunq; lucrati fuerāt exponētes.
postea tñ redierunt. cum eundē regē venturū non
audierunt. **CXLVIII** De itinere ludouici
regis in pictauia ostra comitē marchie & regē an
glie. Ex historia francoz.

Anno quoq; pnotato rex ludouic? ostra hu
gonem marchie comitē in pictauia prexit
qui. s. comes ostra eundē regē rebellis erat
& henricū anglie regē ac ricardū fratrem eius in au
xilium hēbat. Et hi duo vxores habebāt filias comi
tis punitie sorores. s. regine fracie. Predictus autē
hugo habebat vxorem ipsi regis anglie matrem. An
no quide pcedenti rex ludouic? multā sui regni mī
litiā apud salinū ouocans. adofonsum fratrem
suū ibidem nouū militē fecit. cui antea filie comi
tis tholosani nomine iohanne iugalit sociato. terrā
auienne pictauie. terramq; albigeniū possidendas
cessit. Quib? pactis a hugone comite marchie et

eitem fratri suo. s. adofonso comiti pictauensi put
tebat hominū faceret petijt. S; iste nllatenus se fa
cturum asseruit. Vnde rex hui? psumptōis ac sup
bie non immemor. anno sequenti exercitū regni ogre
gauit. & cum infinita multitudie bellatoz terram
illius introiuit. & primo castru quod mosteroliū
in gascina dicitur obsidens i breui subiugauit. Postmo
dum ad turrin berugie se ouertens. eamq; capies
ipam cum appendicijs suis dirui penit? fecit. Post
hoc & castru frontenaiū gaufridi de lise iuiō qui
erat i auxiliū comitis marchie fortiter expugnauit
ipm; cito potenter sibi subiecit. Similit? & aliud
castru eiusdem gaufridi fortissimū quod appellat
nouentū in expugnatione frontenaiū balestari? qui
dam quarellū ad turrin iacens. adofonsum coite;
pictauensem in pete grauiter vulnerauit. Quo vi
fo rex castz acius impugnavit iussit eoz; capto de
fensores eius. s. filiū marchie comitis illegitimum
xli. milites cum. lxxx. seruietib? & alijs qpluribus
rex pīm pīus pīm alibi p diuersa loca misit ac ti
ligenter custodiri precepit. Postea aut rex castru
guidonis de rupeforti quod appellat banilari? si
bi fortiter subiecit. ipm; sicut & frontenaiū di
rui fecit. interea marchie comitissā seruietes dois
& pmissionib? illectos ad curiā regis ludouici cū
veneno vt ipz & fratres ipocionaret misit. Quos
idem rex dephensos. atrocissimo carcere mancipari
iussit. Itaq; postq; castra qdā pictauie dirui. qdaz
vero guarnitionib? suis muniri fecit. Cum esset in
quoda mansio pontes eleuari faciens vlteri? vsus
regem anglie qui in vrbē xanctonensi latitabat trā
sire voluit. Qd qz ppter ipozuitate trāsiret? absq;
dispendio implere non valuit. versus callegurgū
castru gaufridi de ramconio redijt. Ibiq; tentoria
sup aq ripā fixit. In altera vero ripa stabat rex an
gle cum fratre suo richardo & hugone coite mar
chie ac simone de monteforti. ceterisq; militib? &
balistarijs ac multitudie grandi. Qui. s. rex anglie
postq; exercitū francoz deprehendit. licet ad bellū
patos tñ p tractū duaz balistaz & ampliz cū suis
militib? se retraxit. Tadem bellū omiserunt durum
& aspum non sine magna strage aglicoz. Deniq;
rex anglie & comes marchie noctu de vrbē xacto
nensi recesserunt. castzq; vacuū reliq; runt. Tunc in
mane ciues ad regē ludouicū accesserunt. ei; clauē
reddiderunt. Nec ptereundū est q in pdicto cōfli
ctu anglici stupefacti. ad vicecomitem castrū erau
di qui satis ppe ibi se habuit cum haberet arma ri
carti comitis armis similia pfugiebāt pteriti. seq;
dicentes esse de pte illa cogniti sunt ac retenti. P
hoc reginaldus de pontibus potentia regis pteri
tus venit & fecit homagiū comiti pictauensi publi
ce corā regis baronib?. Eodē quoq; die hugo mi
les comitis marchie primogenit? ad regem venit
sub hac forma cum ipso de pace tractaturus. vic;
q terra tota q idem rex sup patrem suū adquisi
erat comiti pictauensi remaneret. & de residua co
mes marchie cum filijs suis voluntati regis omni
mode staret. ita tñ vt idem comes castru achari
cum duob? alijs regi tradet. In quib? rex expēsas
dicti comitis guarnitionē suā hēret. In crastino co
mes marchie cum vxore sua pdicta opletur? venit
& genuflexo cum lacrimis ac suspirijs coram rege
venia de offēsa petitiā obtinuit. Rex vero p eandē
pacem qui idem comes secum fecit homagia q ip
sū fuerat s. homagium reginaldi de pontibus &
gaufridi de ranconio. & comitis angli. & gaufridi

de lilegnio **CXLIX** De vastatione hungarie
& polonie p batho ducē tartaroz Ex hystoria
francozum

Anno quoq; dñi circē. M. ccxliij. tartari va
stauerūt poloniā & hūgariā cū pñcipe suo
noie batho. Post destructionē quippe co
rasminoꝝ. rex tartaroz cingiscā eundē batho ducē
cū exercitū in pñtib; aquilonis miserat. ubi super
mare ponticū russiam. gasariā. sugdaniā guerciam
ziquiam. alaniā. appoloniā. ceteraq; regna que
omib; cōputatis erant. xxx. & vtramq; romaniam
adquisiuerat. Deniq; hungariā etiā p magna parte
destruxit. & vsq; ad fines theutonie pñliuit. Cum
aut hungariā ingressus? demonib; imolaret cōsu
lens eos utrū illuc transire auderet. ei a demone in
ydo lo hitante rñsus est. Vade secure. qz mirtā tres
spūs añ faciem tuā a facie quoz aduersarij cui non
poterunt tibi resistere. quod et ita factū est. Spūs
em illi fuerūt spūs discordie. spūs incredulitatis. &
spūs timoris. Hi sunt tres spūs iminūci in modū
ranaz? ut legiē in apocal. Si quidē & ex ipsis tar
taris qui poloniā & hungariā inuaserūt. pñs ibidē
interfecti fuerūt. Et si quidē hungari non fugissēt
sed viriliter resistissent tartari ofusi de finib; eoz
exiissent. Omnes quippe tñ timorē hēbant qz fu
gere vnanimē attemperabāt. Ne ipse batho dux eo
rum euaginato gladio in facie eis restitit & dixit.
Nolite fugere qz si fugitis nullus euadet a morte.
Et siquidē mori dēmus oēs. ut insimul moriamur.
nam pfecto futurū est ut predixit rex noster cingi
scam qz interfici dēam? & si nunc temp? ē sustine
amus. Sic igit? aīmati remanserūt. & hungariā in
pte destruxerūt. Porro fñes ordīs cisterciens in
quodā monasterio suo hungarie cum quib; erant
fratres predicatorum fratresq; minores eisdē resi
terunt virilē plusq; p sex mēses. nullāq; impugna
tōnem eoz metuentes. In tartaris quippe vigor &
fortitudo deficit cum eis aliquis virilē resistit. Tā
ta vero post illā debachationē fames inualuisse dē
in hungariā ut homines viui omederēt mortuorum
corpa. canes etiā & cātos edebāt. & quidquid tale
iūte potāt. **CL** De vastatōe regni turcoꝝ

Deniq; āno domi. M. ccxliij. tartari turcos
periuenerunt. & vsq; ad sauasce terrā vasta
uerūt. & etiā vsq; ad ciuitatē regiā iconiū
& vltra cursores suos trās miserūt. Cū aut aggres
suri essent turcos in planicie iuxta achsar. baioth p
misit fratrē suū cum. l. milib; bellatoꝝ. videlic; de
quolibet decanatu exercit? extractis trib; qui fece
runt. xl. mil. numerū. Et siquidē exercit? iste vict?
fuit. baioth cum altera secū multitudīne illos in
secutus fuisset. nec mīz si succubuerint turci. quia
soldan? ebi? fuerat in nocte pcedēti & adhuc vi
no estuabat qñ pñmi bellatores fuerūt defuncti.
Sed nec in vnū erat exercit? eius. & circa nonam
fuit agressus. Ipse quoq; soldan? cum vxore sua et
puero p tres leucas a pñmis agredientib; erat re
motus. Sciendū quoq; qz georgiani & armeni. s.
aia que papa & lausen? cui turci antea carim cō
bussērūt. victoriā pñlij tartaris pñra illos cōtule
runt. Cūq; turcis pñcis soldanus ipse fugisset. ac
tentoria pñe timore reliquisset. tartari tam timētes
aliquos in eisdē tentorijs latere non ausi sunt. ita
re illa. sed ab hora. ix. p totā noctē ac p vnū diē
integri pmanserūt ab ipsis intacta. circūbāt enim
& stabant añ. nec vsq; ad noctē post predictū diē
subsequentē ausi sunt ea inuadere. Habebat aut sol

d anus. xl. bigas oneratas loriceis exceptis scalis ar
genteis & vasis ad bibendū mire magnitudis. que
omnia fugiens tartaros amisit. relinquens ibi. Et
omnia ut crediē ipi habuerūt turci. habebat etiā cir
citer tri amilia summanorum suppellectilibus suis
oneratos. camelosq; ccc. bizantijs aureis spiffis &
latis ad palme latitudinē onustos quoz vnū quod
qz valebat. c. bizantijs. habebat & ccc. soldan? sū
marios oneratos quoz quilibet portabat. xl. milia
soldanoz. Erant etiā ibi tres scale in quarum vna
erāt. vi. grad? in alia qñtuor. in terciā tres. Erātq;
due pñme argētee ut dē. terciā vero aurea. Porro
vas argenteū videlicet concha quedā in qua funde
batur vinū. de quo bibebat cum suis soldan? erat
magnitudis duoz modioꝝ vel ampli? Vasa quō
qz aurea & argētea diuersimode fabricata ibi erāt
in multitudīne tantā qz implebat ex eis domus vna
Fert aut qz thesaur? impatoris manuelis in turqā
pñtus fuit. ac remansit ibi ubi fuerūt mille curr?
argento & auro onerati. Preterea soldan? babilo
nis apud cathēpte. x. milia hoīm pñdit cū spolijs
eoz. maximūq; thesaur? & hec omnia remanserunt
in turquia. Fuit etiā rustic? quidā in turquia qz sol
dano. xvij. milia grossoz aīmalū ut camelloꝝ &
similiū obtulit. ipm? soldanū heredē suū fecit. cē
terum valorē turquie nemo ut diciē posset suffici
enter estimare. Itaq; dicebat soldanus habere. xl.
milia lanceas in exercitu suo quaz ferra siue cuspi
des erāt ex auro. **CLII** De coterino qui pñea
se voluit erigere in soldanum

Post turquie vero destructionē sic a tart
ris factā. quidā turqmann? ex magna tur
quie pentela. quē vocabāt coterinū de cōsi
lio quozūdā admiraldoꝝ eleuare se voluit in solda
num. & ut haberet accessū ad id ad quod instigat?
& monit? fuerat. matrē suā affligens atq; pñtēs
increpabat. eo qz publice diceret oficēdo cui? ho
minis fili? esset & quis eum genuisset. Itaq; tandē
illa sicut a filio fuerat epocēta. corā omnib; qui ex
industria aggreāt fuerāt in locū vnū ad testificā
dum quod audirēt dicebat. Fili scito qz genuit te
pater isti? soldani. Quo dicto coterinus exclāma
bat. o omnib; dicebat. Auditis quid mater mea
dicit. vos omnes sup hoc inuoco ut mihi testes si
tis. Hac itaq; dololitate inuēta se in pplō exaltauit
& dixit. soldan? frater me? iners ac muliebris est
nec tign? terzā tenere. quoniā a tartaris vict? est
Propter hoc itaq; volo soldan? esse tanq; pñtēs
heres terre. sic igit? dominandī occasiōē iuenit. &
ccc. casalia ubi hēbant christiani circa yconū de
struxit. Illiq; de yconio iam ordinauerūt yconium
ei reddere ifra tres dies nisi cit? cap? fuisset. Ve
rum cum intratur? esset caudelour illud videlicet
nobile castz ubi erat soldani thesaur? ibiq; tanq;
domin? esset recipiend? p industria & pcuratōz
domi de lambro astute cap? est atq; suspensus &
etiā frāt eius. Erant aut iam cū eo bñ. xx. mille ho
mines. eiusq; debachatō durauit p tres mēses. De
niq; turci postq; a tartaris fuerūt vastati eisq; sb
iecti. adeo illoꝝ iugo depressi sunt ac debilitati. ut
licet adhuc in numero sint multi. tamē quasi nulli
sunt in vigore belli. Vnde & a multis crediē qz si
rex francie ludouic? mare trāsiens recto tramite
venisset in turqiā libere & absq; vlla pñradictōe
reddidissent ei terrā. nam & egipti terra quā pño
aggress? valde est piculosa sicut dice? infra.

CLIII De initio pontificat? innocenci? qñti

& de quibusdam incidentibus illius temporis

Ex cronica

Anno priorato scilicet ab incarnatione domini. M. ccc. lxxij. post biennium sedis romane vacatione electus est in papam cardinalis senes baldus. & mutato nomine vocatus est innocentius papa huius nominis quartus. Hic non multo post electionem suam sedes cardinalium plures ex longo tempore vacuas personis quibusdam nominatis ex diversis mundi partibus euocatis in breui temporis spacio reimpleuit. & ecclesiam romanam a tempore pape gregorii multis ut ferunt debitis obligata per industriam suam exoneravit. Eodem anno natus est ludovicus filius dicti ludouici regis francie primogenitus. & anno sequenti natus est secundus filius nomine philippus. eodem anno papa innocentius fecit cardinales magistrum odonem de castro radulphi cancellarium pisensem. & fratrem hugonem de sancto theodoro priorum ordinis predicatorum prouincialem francie. et ipse papa in franciam venit apud lugdunum circa festum sancti andree. Porro circa festum sancte lucie ludouico rege franco apud pontisara egrotante & in lecto decumbente. sic anima eius abrepta est a corpore scilicet ut a multis existimaret esse mortuum. Ut autem ab illa extasi ad seipsum rediret. crucem pertransiit nam instantem petiit & accepit. eodem anno factus est egidius cornutus post magistrum galterium fratrem suum archiepiscopus senonensis. & odo abbas sancti dyonisii sanctus est archiepiscopus rothomagensis. Iubellus quoque prius archiepiscopus turonensis factus est archiepiscopus remensis. Acta sunt hec anno imperij frederici secundi. xxxiiij.

Continentia tricesimifecundi libri

Ricesimifecundus liber continet historiā refertam de tempore post deinationem frederici. & iterum hec quoque nonnulla de gestis & itinere tartarice gentis. Habet autem capitula. cxxvii.

De deinatione frederici imperatoris & predicatione crucis .i.
De prima missione fratrum predicatorum & minorum ad tartaros .ii.
De situ & qualitate terre tartarorum .iii.
De forma & habitu ac victu eorum .iiii.
De moribus eorum bonis et malis .v.
De legibus et consuetudinibus eorum .vi.
De superstitionibus et traditionibus eorum .vii.
De initio imperij sue principatus eorum .viii.
De mutua victoria ipsorum et hitarorum .ix.
De pugna ipsorum contra indiam maiorem et minorem .x.
Qualiter ab hominibus caninis repulsi burithabethios vicerunt .xi.
Qualiter a montibus caspijs. & ab hominibus subterraneis repulsi sunt .xii.
De statutis cingiscā et morte ipsius et filijs ac ducibus .xiii.
De prelate imperatoris et ducum eius .xiv.
De legatione ducis bathi & electione imperatoris octo dierum .xv.
De legatione cirpoda ducis .xvi.
Qualiter tartari se habent in filiis .xvii.
Qualiter resistendum sit eis .xviii.
De itinere fratris iohannis usque ad custodiam primam tartarorum .xix.
Qualiter primo cum socijs suis receptus est a tartaris .xx.
Qualiter recepti sunt apud cozeniam .xxi.
Qualiter recepti sunt apud bathi magni principem .xxii.
Qualiter recedentes a bathi terram comanorum & hitarum transierunt .xxiii.

Qualiter ad primam imperatoris futuri curiam venerunt .xxiiii.
Qualiter ad ipsum cum yne imperatorem futurum venerunt .xxv.
De exaltatione rachonadij in soldanum turque .xxvi.
De bosir tyranni debachatione .xxvii.
De federis inter eos & tartaros confirmacione .xxviii.
Qualiter rex minoris armenie tartaris se subdidit .xxix.
Qualiter cuynes fratres minores suscepit .xxx.
Qualiter in imperium sublimatus fuit .xxxi.
De solennitate qua fuit inthronizatus .xxxii.
De etate ac moribus & sigillo ipsius .xxxiii.
De nominibus eius ac principibus & exercitibus .xxxiiii.
De admissione fratrum et nuncios ad imperatorem .xxxv.
De loco divisionis imperatoris et matris sue et morte gerozlai ducis ruscie .xxxvi.
Qualiter tandem fratres ad imperatorem accedentes literas dederunt et acceperunt .xxxvii.
Qualiter licentiam fuerunt .xxxviii.
Qualiter ab illo itinere redierunt .xxxix.
Qualiter fratres predatores apud baiothnoy tartarorum principem admissi fuerunt .xl.
Qualiter ab eis tartari de muneribus et de aduentu francozum inquisierunt .xli.
Qualiter aduocati baiothnoy fratres respuerunt .xlii.
Qualiter tartaris christianitatem fratres suaserunt .xliii.
Qualiter isti de sententia mortis in fratres tractauerunt .xliv.
Qualiter de modo aduocandi adiutores altricati sunt .xlv.
Qualiter ad chana ire recusauerunt .xlvi.
Qualiter domini pape literas in tartaricum ideoma transferri fecerunt .xlvii.
Qualiter fratres dolis et illusionibus tartari apud se diuitius detinuerunt .xlviii.
Qualiter illos augutta expectare compulerunt .xlix.
Qualiter post eius aduentum recesserunt .l.
De literis que a principe tartarorum ad papam misse sunt .li.
De literis ab imperatore ipsorum ad eundem principem missis .lii.
De quibusdam miraculis per signum crucis inter turcos exhibitis .liii.
De progenie soldanorum & primo de filiis salahadimi & de calipho .liiii.
De filiis saphadimi terrarum possessoribus .lv.
De filiis eiusdem reddituum preceptoribus & eius uxore .lvi.
De situ ciuitatum egipti regaliū & primo daitate .lvii.
De situ babilonis & alexandrie .lviii.
De situ ebzon principalis vrbis palestine .lix.
De locis arabie ac phenicie .lx.
De damasco et libano ac iordane .lxi.
De ciuitatibus ac locis galilee .lxii.
De iezrahel ac ciuitatibus samarie .lxiii.
De locis hierusalem ciuitatis sancte .lxiiii.
De ceteris vrbibus ac locis iudee .lxv.
De patriarchatu hierusalem & yconia mirabili beate marie virginis et barsalimis .lxvi.
De origine ac puericia sancti edmundi catuarieensis archiepiscopi .lxvii.
Qualiter eidem puero pius missio christi in forma pueri se ei ostendit .lxviii.
Qualiter a matre benedictionem accepit & animam defuncti portare a demonibus vidit .lxix.
Qualiter in adolescentia castitati studuit et ymaginem beate virginis anulo desponsauit .lxx.
Qualiter eum dyabolus de carnis peccata temptauit .lxxi.